

”SEMMONEN INTO KOKEILLA, SITÄ KAI SE VAATII”

**PUHETERAPEUTTIEN AJATUKSIA JA KOKEMUKSIA
ALLE KOULUIKÄISTEN LASTEN ETÄPUHETERAPIASTA**

Saana Pulkkanen
Pro gradu -tutkielma
Elokuu 2017
Oulun yliopisto
Humanistinen tiedekunta
Logopedia

”SEMMONEN INTO KOKEILLA, SITÄ KAI SE VAATII”

PUHETERAPEUTTIEN AJATUKSIA JA KOKEMUKSIA ALLE KOULUIKÄISTEN
LASTEN ETÄPUHETERAPIASTA

Puheterapia on lääkinällistä kuntoutusta, jota voidaan toteuttaa paitsi kasvokkain, myös etäpuheterapiana (EPT) etäteknologian välityksellä. Tässä pro gradu -tutkielmassa haastateltiin puheterapeutteja heidän ajatuksistaan ja kokemuksistaan alle kouluikäisten lasten EPT:an liittyen. Tutkimuksessa pyrittiin tunnistamaan keskeisiä tekijöitä alle kouluikäisten lasten EPT:n kehittämiseksi ja jatkotutkimuksen suuntaamiseksi tavalla, jossa huomioidaan sitä toteuttavien puheterapeuttien näkökulma. Aineisto perustui kuuteen puoli-strukturoiduun haastatteluun, jotka nauhoitettiin ja litteroitiin sekä analysoitiin temaattisella analyysillä. Havaitut teemat jaettiin alle kouluikäisten lasten EPT:n vahvuuksiin ja haasteisiin sekä sen kehitystä edistäviin tekijöihin. Kahdeksan vahvuuksiin liittyvää teemaa olivat ’EPT myönteisenä kokemuksena’, ’etäavustaja’, ’tekniikka’, ’soveltuvuus’, ’terapiasuhde’, ’lapsi osallistujana’, ’saatavuus’ ja ’vähäinen autoilun tarve’. Kolme haasteisiin liittyvää teemaa puolestaan olivat ’soveltuvuuden haasteet’, ’tekniset haasteet’ ja ’ennakkoluulot’. Kolme EPT:n kehitystä edistäviin tekijöihin liittyvää teemaa olivat ’tieto ja osaaminen’, ’kokeileminen’ sekä ’materiaalit’.

Tulosten perusteella on tärkeää, että EPT:n toteutukseen on saatavilla riittävät tekniset resurssit, kuten luotettava verkkoyhteys ja tarpeita vastaavat ohjelmat. Näillä voi olla merkitystä eri osapuolten tyytyväisyyden sekä kuntoutuksen laadun kannalta. Vanhemman osallistuminen etäavustajan roolissa voi olla EPT:n erityinen vahvuus, ja EPT voikin sopia hyvin ohjaukselliseen kuntoutukseen, jossa vanhemman rooli korostuu. Puheterapeutit sekä heidän asiakkaansa ja yhteistyökumppaninsa tarvitsevat koulutusta EPT:an liittyen. Soveltuvuudesta eri ikäryhmille tarvitaan lisää tietoa. Lapsen ikä ei puheterapeuttien ajatusten ja kokemusten perusteella liene este EPT:lle, mutta se tulee huomioida toteutustavassa.

Avainsanat: lapsi, etäkuntoutus, etäpuheterapia, haastattelu, puheterapeutti, puheterapia

ESIPUHE

Tämän pro gradu -tutkielman aineisto kerättiin kuudelta puheterapeutilta eri yrityksistä. Kiitänkin kaikkia tutkimukseen osallistuneita. Innostuksenne asiaa kohtaan välittyi haastatteluissa. Avoimen ajatuksienne ja kokemuksienne jakamisen ansiosta sain tutkimukseen monipuolisen aineiston. Kiitän myös niitä puheterapeutteja, jotka osoittivat kiinnostusta tutkimukseen osallistumiseen, vaikka haastattelun järjestäminen ei syystä tai toisesta onnistunutkaan. Haluan lisäksi kiittää Tutoris Oy:n aluejohtajaa Arja Kangasta, joka kaksi vuotta sitten ehdotti minulle etäpuheterapian tutkimista ja lisäksi kannusti ja neuvoi tutkielman alkutaipaleella sekä auttoi osallistumalla haastattelun pilotointiin. Kiitokset tutkielman ohjaamisesta kuuluvat yliopisto-opettaja Elina Niemitalo-Haapolalle sekä yliopistonlehtori Anneli Ylihervalle. Heiltä sain aina tarvitessani ohjausta ja neuvoja, joiden avulla saatoin tutkielman alusta loppuun. Kiitokset myös kaikille opiskelutovereilleni mielenkiintoisista keskustelutuokioista.

Tämä pro gradu -tutkielma on omistettu kaikille etäpuheterapian parissa työskenteleville, etäpuheterapiapalvelujen käyttäjille ja muille aiheesta kiinnostuneille

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ESIPUHE

1 JOHDANTO	1
1.1 Alle kouluikäisten lasten puheterapia	2
1.2 Etäpuheterapia	4
1.2.1 Etäpuheterapian erityispiirteet	5
1.2.2 Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapia	7
1.2 Puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia etäpuheterapiasta	9
2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET	14
3 MENETELMÄT	15
3.1 Tutkittavat	15
3.2 Tutkimuksen toteuttaminen	16
3.2.1 Haastattelun rakenteen suunnittelu	17
3.2.2 Haastattelujen toteutus ja litterointi	20
3.3 Aineiston analysointi	21
4 TULOKSET	24
4.1 Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapian vahvuudet	24
4.2 Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapian haasteet	30
4.3 Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapian kehitystä edistävät tekijät	32
5 POHDINTA	36
5.1 Tulosten arviointi	36
5.2 Johtopäätöksiä	41
5.3 Tutkimuksen toteuttaminen ja luotettavuus	47
5.3.1 Tutkijan toiminnan luotettavuus	47
5.3.2 Tulosten yleistettävyys	49
5.4 Tutkimuksen kliininen merkitys ja jatkotutkimusaiheet	50
LÄHTEET	52

LIITTEET

1 JOHDANTO

Puheterapia on lääkinällistä kuntoutusta, jota toteuttaa laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö, puheterapeutti (Puheterapeuttiliitto, 2017). Puheterapia toteutetaan yleensä kasvokkain eli siten, että puheterapeutti on asiakkaan kanssa samassa tilassa (Salminen ym., 2016). Etäpuheterapia (EPT) on puheterapian muoto, jossa kuntoutus toteutetaan etäteknologian välityksellä (Salminen ym., 2016). EPT on Suomessa uusi ilmiö (Naamanka, 2016a). Se voi sisältää reaaliaikaista ja/tai ajasta riippumatonta kuntoutusta, joiden rinnalla voidaan toteuttaa puheterapiaa myös kasvokkain (ASHA, 2017d; Salminen ym., 2016). Tässä pro gradu -tutkielmassa EPT on rajattu tarkoittamaan osittain tai kokonaan reaaliaikaista, video- ja ääniyhteyden avulla toteutettavaa puheterapiaa.

Ajatuksia ja kokemuksia tutkittaessa on hyvä kiinnittää huomiota näiden käsitteiden määrittelyyn. Ajatuksella tarkoitetaan henkilön ajatteluprosesseja ja niiden sisältöä, kuten näkemyksiä, mielikuvia ja periaatteita (Merriam-Webster, 2016b). Kokemuksella puolestaan viitataan henkilökohtaiseen osallistumiseen, havainnointiin ja tapahtumien kohtaamiseen (Merriam-Webster, 2016a). Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ajatuksia ja kokemuksia puheterapeuteilla, jotka ovat toteuttaneet alle kouluikäisten lasten EPT:a. Alle kouluikäisillä lapsilla tarkoitetaan 0–6;11-vuotiaita lapsia, jotka eivät ole aloittaneet peruskoulua. Yli 6;11-vuotiaita, peruskoulua käyviä lapsia kutsutaan kouluikäisiksi lapsiksi. Tutkimus on kohdennettu alle kouluikäisiin lapsiin, koska he ovat keskeinen puheterapeuttien asiakasryhmä Suomessa. Alle kouluikäisen lapsen puheterapiatarpeen taustalla voi olla useita eri syitä (ASHA, 2017b, Puheterapeuttiliitto, 2017). Tässä tutkimuksessa tarkastelua ei ole rajattu mihinkään yksittäiseen asiakasryhmään, vaan haastatteluisissa kartoitetaan tutkittavien ajatuksia ja kokemuksia EPT:n soveltuvuudesta eri ryhmille. Käsitteitä asiakasryhmä ja häiriöryhmä käytetään tässä tutkimuksessa kuvaamaan ryhmää lapsia, jotka saavat tai tarvitsevat puheterapiaa jostakin yhteisestä syystä.

Tätä pro gradu -tutkielmaa vastaavaa tutkimusta ei ole tietävästi aiemmin julkaistu Suomessa tai kansainvälisesti. EPT:n tutkimus onkin tähän mennessä painottunut aikuisiin ja kouluikäisiin lapsiin (Edwards, Stredler-Brown & Houston, 2012; Molini-Avejonas, Silmara, Amato & Samelli, 2015). Alle kouluikäisten lasten EPT:a on tutkittu muutamissa kuntoutustutkimuksissa (ks. luku 1.2.2). EPT:a toteuttaneiden puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia alle kouluikäisten lasten EPT:sta sen sijaan on ilmeisesti tutkittu vain

yksittäiseen kuntoutusohjelmaan liittyen (Constantinescu, 2012; Havenga ym., 2017) sekä osana tutkimusta, jossa alle kouluikäisiin lapsiin liittyvää kokemusta ei ole eroteltu muiden ikäryhmien kuntoutukseen liittyvistä kokemuksista (Hill & Miller, 2012). Kouluikäisten lasten EPT:a toteuttaneiden puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia ovat tutkineet ainakin Hines, Lincoln, Ramsden, Martinovich ja Fairweather (2015) sekä Tucker (2012b). Lisäksi on tutkittu sellaisten puheterapeuttien ajatuksia, joilla ei ole kokemusta EPT:sta (Dunkley, Pattie, Wilson & McAllister, 2010; Tucker, 2012a).

On esitetty, että EPT:n avulla voitaisiin parantaa puheterapiapalvelujen saatavuutta (Edwards ym., 2012; Tucker, 2012b). Siitä voisi olla hyötyä Suomessa, sillä puheterapeuttien epätasainen maantieteellinen sijoittuminen heikentää puheterapiapalveluiden saatavuutta alueittain (Kangas, 2011). Myös pieni väestötiheys ja pitkät välimatkat voivat lisätä EPT:n tarvetta (McCarthy, Duncan & Leigh, 2012; Molini-Avejonas ym., 2015). Australiassa EPT onkin koettu hyödylliseksi syrjäseutujen kuntoutuspalvelujen varmistamisessa (McCarthy ym., 2012). Lisäksi sekä puheterapeutin että asiakkaan autoilun tarpeen vähenemiseen liittyvät säästöt on mainittu EPT:n hyödyksi, vaikka kustannustehokkuus onkin huomioitu vasta harvoissa EPT:a koskevissa tutkimuksissa (Molini-Avejonas ym., 2015).

1.1 Alle kouluikäisten lasten puheterapia

Puheterapia on laillistetun puheterapeutin toteuttamaa lääkinällistä kuntoutusta (Puheterapeuttiliitto, 2017), joka voi toteutua suorana terapiana yksilöllisesti tai ryhmässä, tai epäsuorasti konsultaation ja yhteistyön kautta (ASHA, 2017b). Toteutuspaikkana voi olla esimerkiksi koti, päiväkotiki tai puheterapeutin vastaanotto. Sekä suora että epäsuora puheterapia määritellään tässä pro gradu -tutkielmassa kuntoutukseksi, jonka lisäksi puheterapeutin työhön sisältyy myös arviointia (Puheterapeuttiliitto, 2017). Tämän pro gradu -tutkielman ensisijaisena kiinnostuksen kohteena on kuntoutus.

Alle kouluikäisten lasten puheterapiaan sisältyy yhtenä osa-alueena varhaiskuntoutus, eli 0–3-vuotiaiden lasten puheterapia (Paul & Roth, 2011). Varhaiskuntoutuksessa korostuu perhettä ohjaava ja valmentava työskentelytapa (Blaiser, Behl, Callow-Heusser & White, 2013). ASHA:n (2017b) ohjeiden mukaan 0–5-vuotiaiden lasten puheterapian tulisi olla

perhekeskeistä, lapsen normaalia kehitystä tukevaa ja kulttuuriset tekijät huomioivaa. Puheterapian tulisi lisäksi tukea lapsen osallistumista tämän luonnollisissa ympäristöissä. Pelien ja leikkien hyödyntäminen kuuluu alle kouluikäisten lasten puheterapian erityispiirteisiin (Naamanka, 2016a).

Puheterapian tarpeelle voi olla useita eri syitä, kuten kielelliset vaikeudet (ASHA, 2017b), jotka jaetaan puheen tuoton ja ymmärtämisen osa-alueille (Mashima & Doarn, 2008). Toisaalta lapsella voi olla puhevaikeus, kuten puheen vähäisyys tai epäselvyys, änkytys tai äännevirhe (Puheterapeuttiliitto, 2017). Lapsella saattaa myös olla kuulo- tai kehitysvamma. Puheterapiassa kuntoutetaan lisäksi vuorovaikutuksen vaikeuksia, joita esiintyy esimerkiksi autismikirjon häiriöissä (ASHA, 2017b; Puheterapeuttiliitto, 2017). Muita puheterapiatarpeen syitä ovat äänihäiriöt (Puheterapeuttiliitto, 2017), syömis- ja nielemisvaikeudet sekä AAC:n eli puhetta tukevan ja korvaavan kommunikaation tarve (ASHA, 2017b). Lisäksi lukemisen ja kirjoittamisen valmiuksia kuntoutetaan tarvittaessa jo alle kouluikäisenä (ASHA, 2017b; Paul & Roth, 2011).

Puheterapia toteutuu terapisuhteessa, jolla tarkoitetaan suhteen osapuolten välistä emotionaalista läheisyyttä (DeVet, Kim, Charlot-Swilley & Ireys, 2003). Puheterapeutti muodostaa suhteen paitsi lapsen, myös tämän vanhemman kanssa (Auert, Trembath, Arciuli & Thomas, 2012). Vallitsevan käsityksen mukaan asiakas on oman elämänsä asiantuntija, jonka kanssa toimitaan yhteistyössä. Yhteistyötä on esimerkiksi tiedon jakaminen lapsen vanhemman kanssa sekä vanhemman huomioiminen päätöksenteon osapuolena. Vanhempien rooli korostuu pienten lasten puheterapiassa, ja heidän ohjaamisensa kuuluukin oleellisena osana puheterapiaan (Edwards ym., 2012; Paul & Roth, 2011; Puheterapeuttiliitto, 2017). Puheterapeutti tekee yhteistyötä alle kouluikäisen lapsen vanhempien ja muiden läheisten lisäksi myös eri alojen ammattilaisten kanssa (ASHA, 2017b; Puheterapeuttiliitto, 2017), joihin voi kuulua tarpeen mukaan esimerkiksi hoitohenkilökuntaa tai päiväkodin tai kehitysvammahuollon henkilöstöä (ASHA, 2017b; Puheterapeuttiliitto, 2017).

1.2 Etäpuheterapia

Salminen ym. (2016, s. 11) määrittelee etäkuntoutuksen seuraavasti: ”*Etäkuntoutus on erilaisten etäteknologiaa (puhelinta, matkapuhelinta, tietokonetta ml. tablettitietokoneet, puhelimen ja tietokoneen yhteiskäyttöä sekä televisiosovelluksia) hyödyntävien sovellusten tavoitteellista käyttöä kuntoutuksessa. Etäkuntoutus on ammattilaisen ohjaamaa ja seuraamaa ja sillä on selkeä tavoite sekä alku ja loppu, kuten muullakin kuntoutuksella.*” EPT on yksi etäkuntoutuksen osa-alue, mutta myös muuta kuntoutusta kuten toimintaterapiaa voidaan toteuttaa etäkuntoutuksena.

Etäkuntoutus voi olla reaaliaikaista video- ja ääniyhteyden välityksellä tapahtuvaa vuorovaikutusta terapeutin ja tämän asiakkaan välillä (ASHA, 2017d) tai ajasta riippumatonta omatoimista harjoittelua terapeutin ohjeiden mukaan (Salminen ym., 2016). Sekamallissa yhdistetään reaaliaikaisia ja ajasta riippumattomia menetelmiä, joiden lisänä saattaa olla myös kasvokkain toteutettavaa kuntoutusta. Naamangan (2016a) mukaan reaaliaikainen videovälitteinen kuntoutus soveltuu puheterapiaan parhaiten. Tämä EPT:n muoto muistuttaakin kasvokkain toteutettavaa puheterapiaa (Boisvert, Hall, Andrianopoulos & Chaclas, 2012). Reaaliaikaista EPT:a toteutetaan ilmeisesti yleisimmin verkossa toimivien videoneuvottelupalvelujen avulla (Naamanka, 2016b).

EPT:a on tutkittu eniten Yhdysvalloissa ja Australiassa (Molini-Avejonas ym., 2015). Se on ollut kansainvälisessä käytössä jo kymmeniä vuosia, mutta Suomessa sen käyttöä vasta aloitellaan (Naamanka, 2016a). Yhdysvalloissa EPT:a toteuttaa 1,9 % puheterapeuteista (ASHA, 2017a). EPT:n käyttö on lisääntynyt voimakkaasti eri maissa vuosina 2010–2015 (Molini-Avejonas ym., 2015). Sen käyttöä pyrkii Suomessa kehittämään ainakin Kela (2016), joka rahoittaa vuosien 2016–2018 aikana useita etäkuntoutusprojekteja eri kuntoutuksen aloilta. Palvelujen digitalisoiminen kuuluu lisäksi hallituskauden 2015–2019 tavoitteisiin (Salminen ym., 2016), joten etävälitteisten palvelujen kuten etäkuntoutuksen käyttö lieneekin Suomessa lisääntymässä.

1.2.1 Etäpuheterapian erityispiirteet

Vuorovaikutus teknisen laitteiston välityksellä lienee EPT:n ilmeisin erityispiirre suhteessa kasvokkain toteutettavaan puheterapiaan. Tässä pro gradu -tutkielmassa tekniikkaa käytetään yleiskäsitteenä viittaamaan kaikkiin EPT:ssa hyödynnettäviin tietoteknisiin laitteisiin ja ohjelmiin. Videoneuvottelupalvelun välityksellä toteutettavaa EPT:a varten tarvitaan kuvapuhelimet, erillinen videoneuvottelulaitteisto tai tietokone, jonka kautta käytetään videoneuvottelu-ohjelmaa (ASHA, 2017c). Videoneuvotteluohjelman lisäksi tarvitaan ruudunjako-ohjelma (Boisvert ym., 2012). Ohjelmien valinnassa on kiinnitettävä huomiota niiden tietoturvaan salassapidon ja turvallisuuden varmistamiseksi (Naamanka, 2016b). Tietoturvan kannalta on lisäksi tärkeää kiinnittää huomiota muun muassa palomuurin käyttöön, tiedostojen salaukseen ja mahdollisen sähköisen tiedon säilytykseen (ASHA, 2017c).

Hyvän kuvan- ja äänenlaadun varmistamiseksi tarvitaan riittävän nopea internetyhteys (ASHA, 2017c; Boisvert ym., 2012; Naamanka, 2016a) sekä laadukkaat, EPT:an soveltuvat laitteet (Boisvert ym., 2012), eli mikrofoni, kamera ja äänentoistolaitteet. Hidas internetyhteys voi aiheuttaa teknisiä haasteita (Molini-Avejonas ym., 2015), joita onkin raportoitu monissa EPT:a koskevissa tutkimuksissa (Constantinescu, 2012; Havenga ym., 2017; Isaki & Farrell, 2015; Vismara ym., 2012). Teknisten haasteiden kokemisen on myös havaittu olevan suorassa yhteydessä EPT-kokeiluun osallistuneiden vanhempien arvioihin siitä, kuinka onnistuneesti EPT:a voitaisiin toteuttaa (Havenga ym., 2017). Toisaalta Vismaran ym. (2012) tutkimuksessa vanhemmat kokivat, että puheterapeutti auttoi nopeasti ratkaisemaan tekniset haasteet.

Tekniikan käyttö asettaa vaatimuksia puheterapeutin osaamiselle (ASHA, 2017c; Naamanka, 2016a). Sekä tekniikka että EPT kehittyvät jatkuvasti, joten puheterapeutilta vaaditaan jatkuvaa opiskelua ja kouluttautumista (ASHA, 2017c). EPT:a tarjoavan puheterapeutin tulee tuntea myös toimintaansa koskevat säädökset (ASHA, 2017c). Suomessa Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto (Valvira) on antanut ohjeen etäpalvelujen käyttöön terveydenhuollossa (Valvira, 2017). Siinä määritellään etäpalvelujen tarjoamisen edellytykset, joihin kuuluu muun muassa edellytys yksilöllisestä soveltuvuuden arvioinnista. Ohjeen mukaan etäpalvelujen ei voida katsoa soveltuvan esimerkiksi sellaiselle asiakkaalle, joka tarvitsee fyysisistä tutkimista. Arvioitaessa EPT:n

soveltuvuutta asiakkaalle onkin aina huomioitava asiakkaan yksilölliset ominaisuudet ja tarpeet (ASHA, 2017c; Isaki & Farrell, 2015), kuten aistitoiminnot sekä liikuntakyky (ASHA, 2017c), joka vaikuttaa mahdollisuuteen istua ja käyttää tietokonetta. Vaikeasteiset puheen ymmärtämisen ja tuottamisen vaikeudet sekä kognition häiriöt voivat olla esteitä EPT:an osallistumiselle (Naamanka, 2016a). Kognitiiviset puutteet voivat muun muassa vaikuttaa asiakkaan kykyyn käyttää EPT:ssa hyödynnettävää laitteistoa (Isaki & Farrell, 2015).

EPT:ssa tarvitaan usein etävustajaa (Naamanka, 2016a), joka on läsnä asiakkaan luona (ASHA, 2017c) avustamassa tätä muun muassa teknologian käytössä ja turvallisuuden ylläpitämisessä (Naamanka, 2016a). Etävustaja voi olla asiakkaan perheenjäsen tai jonkin alan ammattilainen, kuten tulkki tai hoitotyössä avustava henkilö (ASHA, 2017c). Etävustajan roolin tulee olla selkeästi määritelty (Boisvert ym., 2012) ja hänellä tulee olla riittävä perehdytys etävustajana toimimiseen (ASHA, 2017c). Etävustajan osaamisen varmistaminen on EPT:a toteuttavan puheterapeutin vastuulla.

Puheterapeutilla tulee olla riittävästi osaamista EPT:an sopivien arviointi- ja kuntoutusmenetelmien valintaan (ASHA, 2017c). Keskeistä on huomioida fyysisen kontaktin puute toimintatavoissa ja materiaalien valinnassa (ASHA, 2017c; Mashima & Doarn, 2008). Toisaalta EPT:ssa voidaan hyödyntää runsaasti erilaisia internetpohjaisia aktiviteetteja ja materiaaleja (Boisvert ym., 2012), kuten sähköisiä valokuvia ja videoita (Naamanka, 2016a). Materiaalien käyttö voikin olla joustavaa ja monipuolista.

EPT:a voidaan toteuttaa eri paikoissa, kuten kotona, terveysasemalla tai yritysten toimitaloissa (ASHA, 2017d). Ympäristötekijät, kuten valaistus, sisustus ja huoneen sijainti, tulee kuitenkin huomioida hyvän kuvan ja äänen laadun varmistamiseksi (ASHA, 2017c). Myös Valvira (2017) edellyttää asianmukaisia tiloja EPT:n toteutukseen. Toisaalta EPT:n erityispiirteinä suhteessa kasvokkain toteutettavaan puheterapiaan on mahdollisuus toteuttaa puheterapiaa kansainvälisesti, koska puheterapeutin ei tarvitse olla samassa tilassa tai edes samassa maassa asiakkaan kanssa (McCarthy ym., 2012). EPT:n laadun kannalta on hyvä huomioida fyysisen sijainnin lisäksi virtuaalisen ympäristön piirteet, eli esimerkiksi tietokoneen näytöllä näkyvien visuaalisten ärsykkeiden tarpeellisuus ja mahdollinen häiritsevyys (Boisvert ym., 2012).

1.2.2 Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapia

Alle kouluikäisten lasten reaaliaikaista, video- ja äänivälitteistä EPT:a on tutkittu vasta vähän. Tutkimuksia on tehty eri häiriöryhmistä ainakin kuulovikaan (Constantinescu, 2012; Constantinescu ym., 2014; Havenga, ym., 2017), autisikirjon häiriöön (Ingersoll & Berger, 2015; Vismara ym., 2012), puheen apraksiaan (Isaki & Farrell, 2015), kehitysvammaan (McCullough, 2001) ja nielemisvaikeuteen (Malandraki ym., 2014) liittyen. Äännevirheiden kuntoutusta on lisäksi tarkasteltu yhdessä suomalaisessa tutkimuksessa (Stam, 2014). Tutkittavien määrä mainituissa tutkimuksissa on vaihdellut yhdestä muutamaan kymmeneen. EPT:a on tarkasteltu eri-ikäisillä lapsilla niin varhaiskuntoutuksessa (Constantinescu, 2012; Constantinescu ym., 2014; Havenga ym., 2017; Ingersoll & Berger, 2015; Vismara ym., 2012) kuin myös yli kolmevuotiailla lapsilla vajaan seitsemän vuoden ikään saakka (Constantinescu, 2012; Havenga ym., 2017; Ingersoll & Berger, 2015; Isaki & Farrell, 2015; Malandraki ym., 2014; McCullough, 2001; Stam, 2014). Edellä mainituista tutkimuksista kahdessa (Isaki & Farrell, 2015; Stam, 2014) puheterapian toteuttajana oli laillistetun puheterapeutin sijaan puheterapeutiksi opiskeleva henkilö.

EPT:an osallistuvien lasten on havaittu edistyvän kielellisissä taidoissa (Constantinescu ym., 2014; Vismara ym., 2012), ääntämisessä (Stam, 2014), ja nielemisessä (Malandraki ym., 2014). Constantinescun ym. (2014) tutkimukset tulokset vastasivat kasvokkain toteutettavaa puheterapiaa. On lisäksi havaittu, että lapsen tekemät aloitteet vuorovaikutustilanteissa lisääntyivät EPT:ssa (Vismara ym., 2012). Vanhemmat ovat myös arvioineet lastensa tuntevan olonsa mukavaksi EPT:ssa (Constantinescu, 2012; Havenga ym., 2017). Lapset itse ovat ilmaisseet olevansa tyytyväisiä EPT:an (Stam, 2014). Isakin ja Farrellin (2015) tutkimuksessa kuitenkin neljä viidestä vanhemmasta oli huolissaan EPT:a toteuttavan opiskelijan fyysisestä poissaolosta, jonka he kokivat vähentävän sosiaalista vuorovaikutusta ja lapsen motivaatiota. Havengan ym. (2017) terapiakokeilussa sen sijaan vanhemmat pitivät EPT:a ja kasvokkain toteutettavaa puheterapiaa yhtä hyödyllisinä lapsen ja vanhemman välisen merkityksellisen vuorovaikutuksen edistämisessä. Tutkijan suorittamassa arvioinnissa lasten kommunikaatiokäyttäytymisessä ei havaittu eroa EPT:n ja kasvokkain toteutettavan puheterapian välillä.

Molini-Avejonas kollegoineen (2015) ovat esittäneet, että EPT soveltuisi parhaiten yli kuusivuotiaille, koska tätä nuoremmat lapset tarvitsevat etäavustajaa laitteiston käyttämiseen ja muuhun osallistumiseen EPT:ssa. Toisaalta alle kuusivuotiaiden lasten EPT:sta on raportoitu pääosin hyviä tuloksia vanhemman ohjaukseen perustuvissa kuntoutusohjelmissa (Constantinescu, 2012; Constantinescu ym., 2014; Ingersoll & Berger, 2015; Vismara ym., 2012), joihin vanhemmat ovat olleet pääosin tyytyväisiä (Constantinescu, 2012; Constantinescu ym., 2014). Vanhemmat ovat myös kokeneet suhteensa puheterapeuttiin hyväksi (Constantinescu, 2012; Ingersoll & Berger, 2015), ja suosittelisivat kuntoutusohjelmia muille (Constantinescu, 2012; Vismara ym., 2012). McCullough (2001) on lisäksi tutkinut etävierailujen käyttöä puheterapeutin ja vanhempien välisessä yhteydenpidossa päiväkodissa toteutuvan puheterapian rinnalla. Vanhemmat kokivat itsevarmuutensa sekä kommunikaatiotaitoja koskevan tietonsa lisääntyvän etävierailujen myötä.

On havaittu, että vanhempien EPT:ssa kokema mukavuus lisääntyy kokemuksen myötä (Constantinescu, 2012; Vismara ym., 2012). Stamin (2014) tutkimuksessa vanhempien EPT:an liittyvät ennakkoluulot vähenivät tutkimuksen myötä, mutta kuitenkin tutkimuksen jälkeen yksi kolmesta vanhemmasta kertoi, että valitsisi jatkossa mieluummin kasvokkain toteutettavan puheterapian kuin EPT:n. Havengan ym. (2017) tutkimuksessa toteutetun yhden kerran terapiakokeilun jälkeen vain 10 % vanhemmista arvioi, että EPT:n tulokset olisivat yhtä hyviä kuin kasvokkain toteutettavan puheterapian.

McCullough (2001) on esittänyt, että vanhemman ottaminen mukaan terapiaan olisi EPT:ssa helpompaa kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa, koska EPT ei edellytä kulkemista ja on siten helppoa sovittaa arkikiireiden keskelle. Vanhemmat ovatkin kokeneet kulkemisen tarpeen vähenemisen EPT:n eduksi (Havenga ym., 2017) ja kokeneet EPT:n paremmaksi vaihtoehdoksi kuin matkustamisen kasvokkain toteutettavaan puheterapiaan (Constantinescu, 2012). Kulkemisen tarpeen väheneminen saattaa myös parantaa kuntoutuksen kustannustehokkuutta sitä enemmän, mitä enemmän terapiakertoja kuntoutusjaksolle sisältyy (Blaiser ym., 2013). Jos terapiakertoja on vain vähän, saattaa etäkuntoutus olla kasvokkain toteutettavaa kuntoutusta kalliimpaa mahdollisten laitteistonhankintakulujen vuoksi.

1.3 Puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia etäpuheterapiasta

Vielä ei ole julkaistu tutkimuksia, joissa alle kouluikäisten lasten EPT:a toteuttaneiden puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia olisi kartoitettu ja kuvailtu laaja-alaisesti eri asiakasryhmät huomioiden. Tässä luvussa esitelläänkin tutkimusartikkeleita, jotka liittyvät läheisesti tämän tutkimuksen aihealueeseen. Constantinescu (2012) ja Havengan ym. (2017) tutkimukset kohdentuvat EPT:a koskeviin ajatuksiin ja kokemuksiin puheterapeuteilla, jotka ovat toteuttaneet EPT:a 0;6–6;6-vuotiaille lapsille, joilla on kuulovika. Constantinescu (2012) tarkastelee kokemuksia yksittäisestä kuntoutusohjelmasta ja Havenga ym. (2017) yhden kerran kuntoutuskokeilusta. Lisäksi esitellään kouluikäisten lasten EPT:a toteuttaneiden puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia EPT:sta (Hines ym., 2015; Tucker, 2012a, 2012b) sekä tuloksia tutkimuksesta, jossa 79 %:lla puheterapeuteista on kokemusta lasten EPT:sta (Hill & Miller, 2012), vaikkakaan lasten ikää ei ole eritelty. Kaikkien edellä mainittujen tutkimusten tiedot on tiivistetty taulukkoon 1. Kaikilla tutkituilla puheterapeuteilla oli kokemusta reaaliaikaisesta, video- ja äänivälitteisestä EPT:sta. Poikkeuksena on Hillin ja Millerin tutkimus (2012), jossa kokemusta kyseisestä EPT:n muodosta oli vähintään puolella tutkittavista.

EPT:a toteuttaneet puheterapeutit ovat olleet siihen enimmäkseen tyytyväisiä (Constantinescu, 2012; Hill & Miller, 2012; Tucker, 2012b). He ovat kertoneet tuntevansa olonsa mukavaksi EPT:a toteuttaessaan (Constantinescu, 2012; Havenga ym., 2017), haluavansa jatkaa EPT:n toteuttamista (Havenga ym., 2017) ja haluavansa lisätä EPT:n käyttöä työssään (Hill & Miller, 2012). Itsevarmuuden lisääntyminen ja ammatillinen kasvu on koettu EPT:n hyödyiksi (Tucker, 2012b). Puheterapeutit arvioivat EPT:n päteväksi kuntoutusmuodoksi. Kouluikäisten lasten on koettu kuntoutuvan EPT:ssa (Hines ym., 2015), ja kuntoutumista on pidetty nopeampana kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa (Tucker, 2012b). Puheterapeutit ovat kokeneet, että EPT:a varten olisi tarpeen olla olemassa valmiiksi mietityt toimintatavat, sillä esimerkiksi taktiilisen kosketuksen puutteen vuoksi puheterapeutit eivät ole aina voineet käyttää samoja toimintatapoja, joihin ovat tottuneet kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa.

Taulukko 1. Tutkimuksia EPT:a toteuttaneiden puheterapeuttien ajatuksista ja kokemuksista EPT:an liittyen

Tutkijat	Tarkoitus	Tutkittavat	Menetelmät	Tulokset
Constantinescu (2012)	Tarkastella PT:en tyytyväisyyttä AVT-ohjelmaan	N = 5	Likert-asteikollinen kysely	PT:t olivat kokonaisuutena tyytyväisiä ohjelmaan.
Havenga ym. (2017)	Vertailla PT:en ajatuksia EPT:sta PT:en ajatuksiin KPT:sta	N = 1	Likert-asteikollinen kysely, laadullisten vastauksen temaattinen analyysi	PT oli yhtä tyytyväinen EPT:an kuin KPT:an.
Hill & Miller (2012)	Tarkastella EPT:n hyötyjä ja esteitä sekä EPT:n kehitystä edistäviä tekijöitä	N = 57	Kysely, jossa oli avoimia ja monivalintakysymyksiä. Määrällinen analyysi ja sisällön-analyysi	Havaittiin hyötyjä, esteitä ja kehitystä edistäviä tekijöitä.
Hines ym. (2015)	Selvittää, mitkä tekijät edistävät myönteisten asenteiden kehittymistä EPT:a kohtaan	N = 15	Puolistrukturoitu haastattelu, temaattinen analyysi	PT:ille tärkeitä teemoja olivat terapiasuhte, yhteistyö, tekniikka ja resurssit sekä tuen saatavuus
Tucker (2012a)	Selvittää kouluisissa työskentelevien PT:en ajatuksia EPT:sta	N = 7	Kysely, jossa monivalintakysymyksiä EPT:n soveltuvuudesta eri asiakasryhmille ja lisäkoulutuksen tarpeesta	Ajatukset soveltuvuudesta olivat vaihtelevia. Osa PT:ista toivoi lisäkoulutusta.
Tucker (2012b)	Selvittää PT:en ajatuksia EPT:sta kouluympäristössä	N = 5	Puhelinhaastattelu, temaattinen analyysi	Pääteemoina EPT:n esteet ja hyödyt, syyt EPT:n käyttöön sekä ehdotukset ongelmien ratkaisemiseksi

Huom. AVT = auditorisverbaalinen terapia, EPT = etäpuheterapia, KPT = kasvokkain toteutettava puheterapia, PT = puheterapeutti
 Hillin ja Millerin (2012) sekä Tuckerin (2012a) tutkimuksissa kaikilla tutkittavilla ei ollut kokemusta kuntoutuksesta.

Ainakin kahdessa tutkimuksessa on tarkasteltu EPT:an liittyviä ajatuksia puheterapeuteilla, joista suurin osa ei ole toteuttanut EPT:a. Tucker (2012a) on tehnyt aiheesta kyselytutkimuksen (N = 170). Vastanneista 1,8 %:lla oli kokemusta EPT:sta. Dunkley ym. (2010) ovat puolestaan tarkastelleet puheterapeuttien ajatuksia puhelinhaastatteluilla (N = 4) ja kyselyillä (N = 49). Dunkleyn ym. (2010) tutkimuksessa toteutettiin kysely puheterapeuteille alueellisesti erittelemättä joukosta niitä, joilla mahdollisesti oli koke-

musta EPT:sta. Koska EPT:n toteuttaminen on vielä harvinaista (ASHA, 2017a), oletetaan tässä, ettei useimmilla ollut siitä kokemusta. Tähän viittaa myös se, että tutkittavat käyttivät työssään suhteellisen vähän EPT:ssa hyödynnettävää tekniikkaa kuten video-neuvottelua ja 85,7 % puheterapeuteista kertoi, ettei ollut koskaan käyttänyt webkameraa.

EPT:a toteuttamattomilla puheterapeuteilla on havaittu kielteisten ajatusten korostuvan (Dunkley ym., 2010; Tucker, 2012a). Puheterapeutit ovat olleet haluttomia toteuttamaan EPT:a (Dunkley ym., 2010) tai ovat olleet huolissaan sen vaikuttavuudesta (Tucker, 2012a). Dunkleyn ym. (2010) tutkimuksessa havaittiin, että puheterapeuttien ajatukset olivat kielteisempiä kuin mahdollisten asiakkaiden, joilla tarkoitettiin alueella asuvia pikkulasten vanhempia. Hinesin ym. (2015) tutkimukseen osallistuneet puheterapeutit kokivat aluksi ristiriitaisia tunteita EPT:sta, mutta suhtautuminen muuttui myönteiseksi kokemuksen myötä. Lisäksi Tuckerin (2012b) tutkimuksessa puheterapeutit kokivat, että yhteistyökumppaneiden ja asiakkaiden ennakkoluulot ja kielteiset asenteet hankaloittivat EPT:n toteuttamista. Puheterapeutit muun muassa kokivat joidenkin kollegoidensa vastustavan EPT:a. Lisäksi he kertoivat joidenkin asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden olevan yhteistyöhaluttomia tai jopa kieltäytyvän kokeilemasta EPT:a.

EPT:n hyötynä on korostettu saatavuutta ja riippumattomuutta maantieteellisestä sijainnista (Hill & Miller, 2012; Tucker, 2012a, 2012b). Sen on koettu helpottavan puheterapeuttipulaa alueilla, joissa palveluita ei ole tarjolla (Tucker, 2012b). Hyödyksi on koettu myös mahdollisuus kaksikielisen tai jotain erityisosaamista hallitsevan puheterapeutin tavoittamiseen. EPT on lisäksi nähty mahdollisuutena harvajaksoisen puheterapian intensiteetin lisäämiseksi, vaikka puheterapeutit ovatkin ajatelleet, ettei EPT:lla pitäisi korvata kasvokkain toteutettavaa puheterapiaa (Dunkley ym., 2010). Puheterapeutit ovat kokeneet hyödyksi myös vähäisen matkustamisen tarpeen sekä aikataulun helppouden (Tucker, 2012b).

Joillekin asiakkaille EPT:n ei ole ajateltu soveltuvan (Dunkley ym., 2010; Tucker, 2012a, 2012b) esimerkiksi fyysisen kontaktin puutteen (Dunkley ym., 2010; Tucker, 2012b) tai asiakkaaseen liittyvien tekijöiden, kuten käytösongelmien (Tucker, 2012b), näkö- ja kuulovaikeuksien, huomattavien kognitiivisten heikentymien tai hankalien psykologisten vaikeuksien vuoksi. Puheterapeuteilla on havaittu ristiriitaisia ajatuksia siitä, kenelle EPT soveltuu (Tucker, 2012a). Tuckerin (2012a) tutkimukseen osallistuneista, EPT:a

toteuttaneista puheterapeuteista 71 % ajatteli EPT:n soveltuvan kaikille häiriöryhmille. Kuitenkin häiriöstä riippuen 14–57 % tutkittavista arvioi, ettei EPT soveltuisi kyseiselle asiakasryhmälle. Puheterapeutit ovatkin kokeneet, että tiedon vähäisyys vaikeuttaa soveltuvuuden arviointia eri lapsille (Tucker, 2012b). Lapsen häiriöryhmän lisäksi myös kulttuuritausta ja tietokoneen käyttökokemuksen puute on mainittu mahdollisina esteinä soveltuvuudelle.

Sekä puheterapeutit, joilla on kokemusta EPT:sta, että ne, joilla ei ole, ovat maininneet tekniikkaan liittyvät hankaluudet EPT:n haasteena (Constantinescu, 2012; Hill & Miller, 2012; Hines ym., 2015; Tucker, 2012a, 2012b). Hankaluuksien taustalla on ollut tarvittavien teknisten resurssien puute ja toisaalta verkkoyhteyksien epäluotettava toiminta (Hill & Miller, 2012). Puheterapeuttien kokemuksen tekniikan luotettavuudesta ja laadusta on havaittu olevan yhteydessä heidän asenteisiinsa EPT:a kohtaan (Hines ym., 2015). Lisäksi teknisten haasteiden on koettu aiheuttavan tyytymättömyyttä asiakkailta ja yhteistyökumppaneilla (Tucker, 2012b). Tekniikasta on saatu myös myönteisiä tuloksia, sillä Constantinescun (2012) tutkimuksessa useimmat puheterapeutit kokivat laitteiston käytön miellyttäväksi, minkä lisäksi he pitivät kuvan- ja äänenlaatua hyvänä tai erinomaisena. Kouluikäisten lasten on puolestaan koettu osaavan käyttää tekniikkaa ja suhtautuvan siihen myönteisesti (Tucker, 2012b). Puheterapeutit ovat kokeneet, että tekniikan käyttö motivoi lapsia ja parantaa joidenkin lasten keskittymistä.

Tuen ja koulutuksen tarve on mainittu monissa tutkimuksissa (Dunkley ym., 2010; Hines ym., 2015; Tucker, 2012a, 2012b). Riittämättömän perehdytyksen toimintatapoihin ja käytettävään laitteistoon on jopa koettu olevan merkittävä este EPT:lle (Tucker, 2012b). Puheterapeutit ovat toivoneet saavansa ohjausta terapian toteuttamistapoihin toiselta, heitä itseään kokeneemmalta puheterapeutilta (Hines ym., 2015; Tucker, 2012b). EPT:n on koettu olevan tuntematonta asiakkaille (Havenga ym., 2017), ja puheterapeuttien lisäksi myös asiakkaiden (Hill & Miller, 2012) sekä etävustajan koulutusta on pidetty tärkeänä (Tucker, 2012b). EPT:a tarjoavat puheterapeutit ovat kokeneet myös tarvetta lisätutkimukselle EPT:sta (Tucker, 2012a) ja toivoneet, että EPT tulisi osaksi puheterapeuttien koulutusta (Hill & Miller, 2012).

Puheterapeutit, joilla ei ole kokemusta EPT:sta, ovat ilmaisseet huolta terapiasuhteen muodostamisesta (Tucker, 2012a). EPT:a toteuttaneilla puheterapeuteilla tulokset ovat

olleet ristiriitaisia. Constantinescun (2012) tutkimuksessa kaikki puheterapeutit olivat tyytyväisiä suhteeseen ja vuorovaikutukseen perheiden kanssa, mutta vain 60 % puheterapeuteista oli tyytyväisiä suhteeseen ja vuorovaikutukseen lasten kanssa. Hinesin ym. (2015) tutkimuksessa taas puheterapeutit kokivat terapiasuhteen muodostamisen lasten kanssa helpoksi, vaikka he olivatkin etukäteen huolestuneita asiasta. Lasten innokas suhtautuminen EPT:an ja puheterapeutin henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten joustavuus ja halu kokeilla uutta, koettiin terapiasuhdetta tukeviksi tekijöiksi. Etävustajan rooliksi on mainittu lapsen huomion ylläpitäminen terapian aikana (Tucker, 2012a), mitä on pidetty myös tärkeänä terapiasuhteen kannalta (Hines ym., 2015). Yhteistyö vanhempien ja opettajien kanssa on koettu kouluikäisten lasten EPT:ssa tärkeäksi (Hines ym., 2015), mutta vanhempien terapeuttisten ja teknisten taitojen vähäisyys on aiheuttanut huolta (Havenga ym., 2017). Suhteiden luomisen vanhempiin ja opettajiin on koettu vaativan EPT:ssa enemmän aikaa ja ponnistelua kuin kasvokkain. Etävustajan on toisaalta koettu auttavan yhteistyösuhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä koulun henkilökunnan kanssa (Tucker, 2012b). Etävustaja onkin koettu tärkeäksi henkilöksi, jolla on merkittävä rooli EPT:n onnistuneen toteuttamisen kannalta (Hines ym., 2015; Tucker, 2012b).

Aiemmat tutkimukset puheterapeuttien EPT:a koskevista ajatuksista ja kokemuksista liittyvät lähinnä kouluikäisiin lapsiin. Tutkimuksia alle kouluikäisten lasten EPT:sta on ylipäänsä julkaistu vähän, eikä Suomessa ei ole julkaistu vielä lainkaan tutkimuksia puheterapeuttien ajatuksista ja kokemuksista EPT:an liittyen. Kuitenkin alle kouluikäiset lapset ovat Suomessa keskeinen asiakasryhmä, ja on esitetty, että puheterapeuttien suhtautuminen olisi keskeinen tekijä EPT:n kehitykselle (Molini-Avejonas ym., 2015). Siksi onkin perusteltua tarkastella puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia EPT:sta Suomessa.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena on kartoittaa ja kuvailla puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia alle kouluikäisten lasten EPT:sta. Tutkimuksella haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia ajatuksia ja kokemuksia haastatelluilla puheterapeuteilla on alle kouluikäisten lasten EPT:n vahvuuksista?
2. Millaisia ajatuksia ja kokemuksia haastatelluilla puheterapeuteilla on alle kouluikäisten lasten EPT:n haasteista?
3. Millaisia ajatuksia ja kokemuksia haastatelluilla puheterapeuteilla on alle kouluikäisten lasten EPT:n kehitystä edistävästä tekijöistä?

3 MENETELMÄT

3.1 Tutkittavat

Tutkimuksessa haastateltiin kuutta puheterapeuttia kolmesta eri yrityksestä eri puolilta Suomea. Kriteerinä osallistumiselle oli laillistetun puheterapeutin pätevyys ja työkokemusta alle kouluikäisten lasten reaaliaikaisesta, video- ja ääniyhteyden välityksellä toteutetusta EPT:sta. Tutkittavat rekrytoitiin ottamalla yhteyttä puhelimitse ja/tai sähköpostitse EPT:a tarjoaviin yrityksiin ja/tai suoraan heidän työntekijöihinsä. Tutkimukseen hyväksyttiin kaikki ne tutkittavat, jotka täyttivät kriteerit ja pystyivät osallistumaan haastatteluihin vuoden 2016 lopulla. Heidän työkokemuksestaan kerättiin haastattelutilanteessa tietoja (Liite 1), jotka on koostettu taulukkoon 2. Tietoa alle kouluikäisten EPT-asiakkaiden määrästä ei kerätty, mutta keskusteluissa tuli ilmi, että tutkittavista ainakin kahdella oli kokemusta vain yhdestä alle kouluikäisen lapsen EPT-jaksosta.

Taulukko 2. Kooste tutkittavien työkokemuksesta ja asiakaskunnasta

Työkokemus ¹	10 kk – 10 v
Työkokemus EPT:sta ²	6 kk – 3 v; 5–50 % työajasta
Asiakkaiden iät	3 v – 6 v 11 kk
Asiakkaiden häiriöt	kielellinen erityisvaikeus tai kielihäiriö (3), äännevirheet (3), kielellinen vaikeus (2), viivästynyt puheen kehitys (2), autismikirjon häiriö (1), epäselvä puhe (1), puheen apraksia (1), änkytys (1)
Etäpalvelut	kuntoutus (6), arviointi (2), ohjaus (1), verkostopalaverit (1)

Huom. Tiedot asiakkaista ja etäpalveluista koskevat ainoastaan alle kouluikäisten lasten EPT:a.

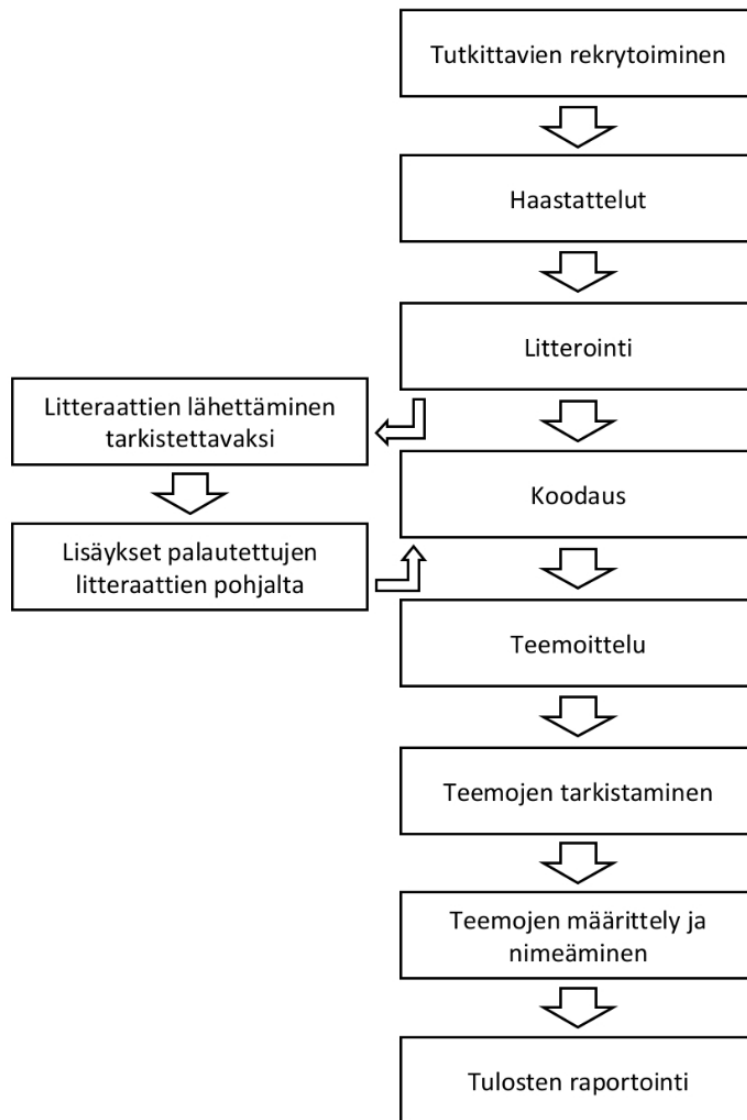
¹työkokemus puheterapeuttina valmistumisen jälkeen

²EPT:an liittyvä työkokemus kaiken ikäisten asiakkaiden kuntoutuksessa

Ennen haastattelua tutkittaville toimitettiin tutkimustiedote (Liite 2), jonka lisäksi heillä oli mahdollisuus esittää kysymyksiä. He saivat tutustua etukäteen myös suostumusasiakirjaan (Liite 3), joka allekirjoitettiin ennen haastattelua. Muita lupia ei tarvittu, koska haastatteluissa ei pyydetty tietoja yksittäisistä asiakkaista. Vaitiolovelvollisuus ei siis vaarantunut. Osallistuminen oli vapaaehtoista. Tutkimustiedotteella ja suostumusasiakirjassa tutkittavat luvattiin esittää julkaisuissa nimimerkillä yksityisyyden suojelemiseksi. Tulosten kirjoittamisen aikana päätettiin kuitenkin jättää nimimerkit pois tarpeettomina, mutta anonyymiyttä säilytettiin luonnollisesti sopimuksen mukaan.

3.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia alle kouluikäisten lasten EPT:sta. EPT rajattiin tarkoittamaan osittain tai kokonaan reaaliaikaista, video- ja ääniyhteyden välityksellä toteutettavaa kuntoutusta. Koska tutkimuksessa haluttiin kartoittaa puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia alle kouluikäisten lasten EPT:aa laaja-alaisesti, ei tarkastelua rajattu yksittäiseen asiakasryhmään. Kokonaisvaltainen ja monipuolinen tarkastelu sopiikin lähestymistavaksi heikosti tunnettuihin ilmiöihin (Braun & Clarke, 2006). Tutkimus päätettiin toteuttaa laadullisena, sillä laadullinen tutkimus kohdistuu ihmisiin ja heidän kokemuksiinsa (Hugh, 2014, s. 253). Tutkimuksen filosofisena perustana on laadullisen haastattelun lähtöoletta, jonka mukaan tutkitavan ajatukset ovat merkityksellisiä ja selvitettävissä haastattelun avulla (ks. Patton, 1990, s. 278). Puolistrukturoitu haastattelu valittiin, koska teoriapohjainen lähestymistapa yhdistyy siinä tutkitavan mahdollisuuden nostaa esiin uusia merkityksiä (Galletta, 2012, s. 1–2). Tutkimuksen vaiheet on esitetty kuviossa 1. Ne mukailevat Braunin ja Clarken (2006) ohjeistusta temaattiselle analyysille. Temaattinen analyysi valittiin, koska oltiin kiinnostuneita ennen kaikkea teemoista yleisellä tasolla eikä yksittäisten tutkittavien erityispiirteistä. Tutkimuksessa on kehittämislähtöinen näkökulma, mikä on huomioitu haastattelukysymysten suunnittelussa ja näkökulmana tulosten pohdinnassa. Kehittämisellä tarkoitetaan tarkoituksellista toimintaa EPT:n ja sen yleistymisen edistämiseksi (ks. Merriam-Webster, 2017).

Kuvio 1. Tutkimuksen vaiheet (mukaillen Braun & Clarke, 2006)

3.2.1 Haastattelun rakenteen suunnittelu

Haastattelulle laadittiin suuntaa antava rakenne (Liite 4), jonka sisältämät vaiheet ja aihealueet käytiin läpi kaikkien tutkittavien kanssa (ks. Hugh, 2014, s. 175). Kysymysten muotoilua ja järjestystä mukautettiin kuitenkin joustavasti tilanteen mukaan. Avoimilla kysymyksillä tarjottiin mahdollisuus ilmaista vapaasti uusia, ennakoimattomia aiheita ja näkökulmia, kun taas teoriapohjaisilla kysymyksillä tarkasteltiin kirjallisuuden pohjalta valittuja aiheita (Galletta, 2012, s. 45). Haastateltavien näkökulma pyrittiin selvittämään ja varmistamaan mahdollisimman kokonaisena (ks. Hugh, 2014, s. 175), minkä vuoksi haastattelun lopulla esitettiin täydentäviä kysymyksiä epäselvyyksien selvittämiseksi ja

puuttuvien tietojen täydentämiseksi. Lisäksi haastattelun aikana ja lopulla esitettiin kysymyksiä tutkittavan ilmaisemista ennakoimattomista aiheista.

Haastattelukysymysten suunnittelussa pyrittiin neutraaliuteen. Tutkittavia ei haluttu johdatella antamaan erityisesti myönteisiä tai kielteisiä vastauksia, vaan heille haluttiin tarjota mahdollisuus vastata oman valintansa mukaan. Haastattelu aloitettiin avoimilla kysymyksillä, jotta myöhemmin esitetyt teoriapohjaiset kysymykset eivät vaikuttaisi vastauksiin johdattelevasti. Yhdessä haastattelussa toinen avoimista kysymyksistä unohdettiin esittää.

Teoriapohjaisten kysymysten aihealueet pyrittiin valitsemaan siten, että niillä saataisiin laaja-alaista tietoa puheterapeuttien alle kouluikäisten lasten EPT:a koskevista ajatuksista ja kokemuksista. Aihealueiden valinnassa kiinnitettiin kiinnitettiin siis huomiota monipuolisuuteen. Aihealueet olivat

- alle kouluikäisten lasten EPT:n erityispiirteet,
- EPT:n soveltuvuus alle kouluikäisille lapsille,
- terapisuhde lapseen ja vanhempaan,
- yhteistyö eri tahojen kanssa
- ja alle kouluikäisten lasten EPT:n kehittäminen.

Alle kouluikäisten lasten EPT:n erityispiirteisiin liittyvät kysymykset olivat luonteeltaan suhteellisen avoimia, joten niistä kysyttiin ensimmäisenä varsinaisten avoimien kysymysten jälkeen. Erityispiirteistä kysymällä haluttiin saada tietoa siitä, millaisia yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia alle kouluikäisten lasten EPT:ssa on suhteessa muiden ikäryhmien EPT:an.

Soveltuvuus puolestaan valittiin yhdeksi teoriapohjaisten kysymysten aihealueeksi, koska EPT:n soveltuvuuteen voivat vaikuttaa monet eri tekijät (ASHA, 2017c; Naamanka, 2016a), ja kouluikäisten lasten EPT:a toteuttaneilla puheterapeuteilla on havaittu ristiriitaisia ajatuksia soveltuvuudesta eri asiakasryhmille (Tucker, 2012a). Tässä tutkimuksessa haluttiin saada lisätietoa siitä, esiintyykö vastaavia ristiriitoja alle kouluikäisten lasten asiakasryhmissä. Lisäksi haluttiin selvittää, onko puheterapeuteille ajatuksia ja kokemuksia siitä, mille asiakasryhmille EPT:a voisi soveltua, ja mille ryhmille EPT:n jatkotutkimusta ja -kehittämistä kannattaisi suunnata.

Terapiasuhte arvioitiin kiinnostavaksi teoriapohjaisten kysymysten aihealueeksi, koska aiemmissa tutkimuksissa on havaittu puheterapeuteilla olevan ristiriitaisia ajatuksia terapiasuhteesta EPT:ssa (Tucker, 2012a; Constantinescu, 2012; Hines ym., 2015). Tässä tutkimuksessa haluttiin tarkastella, millaisia kokemuksia puheterapeuteilla on terapiasuhteesta EPT:ssa nimenomaan alle kouluikäisten lasten ikäryhmässä. Terapiasuhdetta tarkasteltiin suhteena sekä lapseen että hänen vanhempansa. Suhteesta vanhempaan oltiin kiinnostuneita, koska vanhemmalla on tärkeä rooli alle kouluikäisten lasten puheterapiassa (Edwards ym., 2012; Paul & Roth, 2011; Puheterapeuttiliitto, 2017).

Yhteistyö eri alojen ammattilaisten sekä lasten vanhempien ja muiden läheisten kanssa kuuluu tärkeänä osana puheterapiaan (ASHA, 2017b; Puheterapeuttiliitto, 2017). Aiemmissä tutkimuksissa on korostettu mm. etäavustajan (Hines ym., 2015; Tucker, 2012b), opettajien (Hines ym., 2015) ja muun kouluhenkilökunnan merkitystä EPT:n onnistumisen kannalta. Yhteistyötahojen tarkasteltu alle kouluikäisten lasten kannalta on perusteltua, koska yhteistyötahot voivat poiketa vanhempien lasten EPT:sta ja yhteistyö voi toteutua eri tavoilla kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa tai muiden ikäryhmien EPT:ssa.

EPT:n kehittämisestä kysyttiin, koska EPT:n käyttö on Suomessa vasta aluillaan (Naamanka, 2016a), mutta sitä pyritään parhaillaan kehittämään (Kela, 2016). Kehittämistä pidettiin ajankohtaisena aihealueena, jonka avulla voitaisiin saada tietoa sekä kliinisen työn että tutkimuksen suuntaamiseen. Kehittämistä koskevien teoriapohjaisten kysymysten avulla pyrittiin myös selvittämään, millaista apua puheterapeutit kokevat tarvitsevansa alle kouluikäisten lasten EPT:n kehittämiseen Suomessa, sillä aiemmissä tutkimuksissa on mainittu puheterapeuttien kokema tuen tarve (Dunkley ym., 2010; Hines ym., 2015; Tucker, 2012b).

Kunkin teoriapohjaisen kokonaisuuden tarkastelu aloitettiin esittämällä ensimmäinen kokonaisuuteen liittyvä kysymys, jota tarkennettiin muilla kysymyksillä, ellei tutkittava spontaanisti vastannut myös niihin (ks. Hugh, 2014, s. 182). Käytännössä soveltuvuuteen liittyvistä kysymyksistä ensimmäinen ja toinen kysymys sulautuivat useissa haastattelussa yhdeksi tai kokonaisuuden tarkastelu aloitettiin toisesta kysymyksestä.

Pilotoinnin aikana haastateltiin yhtä puheterapeuttia, jolla oli kokemusta alle kouluikäisten lasten EPT:sta. Hänen haastatteluaan ei otettu osaksi tutkimusaineistoa, eikä hän osallistunut myöhempiin haastatteluihin. Pilotoinnin tarkoituksena oli harjoitella haastatteleminen ja selvittää, onko haastattelun runkoon ja kysymyksiin tarvetta tehdä muutoksia. Pilotoinnin jälkeen muutettiin aiempi, vanhemman osallistumiseen liittyvä teoriapohjainen aihealue laajemmaksi, yhteistyötä koskevaksi aihealueeksi. Lisäksi muiden aihealueiden kysymyksiin tehtiin vähäisiä muutoksia.

3.2.2 Haastattelujen toteutus ja litterointi

Haastattelut toteutettiin yksityisessä tilassa joko kasvokkain tai puhelimitse tutkittavan maantieteellisestä sijainnista riippuen. Kullekin haastattelulle valmisteluineen varattiin tunti aikaa. Nauhoitusten kesto vaihteli 21 minuutista 49 minuuttiin. Nauhoittamiseen käytettiin ZOOM Handy recorder H2 -nauhuria, joka ei ollut yhteydessä verkkoon, joten verkkoyhteyteen liittyviä tietoturvariskejä ei ollut. Nauhoitteet ja muu sähköinen aineisto (litteraatit sekä koostetut koodit ja teemat) säilytettiin Verbatim Store'n-Go PinStripe USB Drive, 8 GB -muistitikulla anonymisti ja luottamuksellisesti suljetussa tilassa tutkijan kotona. Samassa tilassa säilytettiin myös paperista aineistoa, johon kuului tutkittavien yhteystiedot, suostumusasiakirjat ja haastattelutilanteessa tehdyt muistiinpanot. Varmuuskopioita sähköisestä materiaalista säilytettiin Kingston 8 GB DataTraveler 100 -muistitikulla. Sähköisen materiaalin säilytykseen käytettiin muistitikkuja, koska haluttiin varmistaa, että kaiken materiaalin pystyy tuhoamaan täysin, eivätkä muut tietokoneen käyttäjät pääse siihen käsiksi.

Nauhoitukset litteroitiin eli kirjoitettiin sanasta sanaan foneemin tarkkuudella (ks. Hugh, 2014, s. 311). Tutkimuksessa käytettiin yksinkertaista litterointitapaa, jossa ei merkitty puhunnosten paralingvistisiä piirteitä. Yksinkertaista litterointitapaa pidettiin tarkoituksenmukaisena, koska tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita keskustelun semanttisesta sisällöstä (ks. Gibson, 2010). Jokainen puheenvuoro kirjoitettiin omalle rivilleen ja merkittiin nimikirjaimella sekä juoksevalla numerolla (ks. Hugh, 2014, s. 311). Litteraattien kopiot lähetettiin kirjeitse tutkittavien tarkistettavaksi (Liite 5). Näin haluttiin tarjota tutkittaville mahdollisuus muutosten tekemiseen. Lisäksi saatiin tietoa siitä, kuinka hyvin tutkittavat kokivat litteraattien vastaavan ajatuksiaan ja kokemuksiin, sillä litteraatti on aina tul-

kinta haastattelutilanteessa käydystä alkuperäisestä keskustelusta (Ruusuvoori, 2010). Tutkittaville annettiin kuukausi aikaa tehdä muokkauksia, ja heille lähetettiin muistutus litteraattien palauttamisesta ennen tarkistusajan päättymistä. Tutkittavista kaksi palautti litteraatit, eikä heistä kumpikaan poistanut tai muuttanut litteraatin sisältöä, mutta toinen heistä teki yksittäisiä sisältöä laajentavia lisäyksiä. Litteraatteja ei julkaista kokonaisuudessaan, koska julkaisu olisi heikentänyt tutkittavien yksityisyydensuojaa ja olisi saattanut vaikeuttaa tutkittavien rekrytoimista. Otteita litteraateista on tämän työn liitteenä (Liite 6; Liite 7; Liite 8).

3.3 Aineiston analysointi

Temaattinen analyysi sopi tämän tutkimuksen tarkoituksiin, sillä se mahdollisti laajan aineiston keskeisen sisällön tiivistämisen, ennakoimattomien havaintojen tekemisen ja aineistossa esiintyvien erojen ja yhtäläisyyksien tunnistamisen (Braun & Clarke, 2006). Ennakoimattomien havaintojen mahdollistamiseksi analyysi myös toteutettiin aineistolähtöisesti, eli teemoja ei määritelty etukäteen (ks. Hugh, 2014, s. 257). Ennakoimattomat teemat mahdollistamalla pyrittiin lisäämään tulosten monipuolisuutta, sillä arvioitiin, että ennaltamääritellyt teemat olisivat voineet rajata sitä, millaisia tuloksia haastattelusta voidaan saada. Aineisto analysoitiin tarkastelemalla sitä kokonaisuutena, aiheittain pikemmin kuin henkilöittäin (ks. Patton, 1990, s. 376). Tämä analysointitapa valittiin, koska oltiin kiinnostuneita ennen kaikkea teemoista yleisellä tasolla eikä yksittäisten tutkittavien erityispiirteistä. Samasta syystä päätettiin jättää nimimerkit pois tutkimuksesta.

Teema on sisäisesti yhtenäinen ja johdonmukainen kokonaisuus, jonka kaikki eri osat liittyvät johonkin keskeiseen käsitteeseen tai ajatukseen (Braun & Clarke, 2006). Tässä tutkimuksessa teemalle asetettiin määrällinen kriteeri, mikä on harvinaista temaattisessa analyysissä (Hugh, 2014, s. 259). Kukin teema hyväksyttiin vain, jos siihen liittyi aineistoa vähintään kolmelta tutkittavista. Tällä valinnalla haluttiin rajata aineistoa keskeisimpiin, tutkittaville yhteisiin teemoihin, ja parantaa tulosten yleistettävyyttä vastaaviin populaatioihin. Sille ei asetettu vaatimuksia, kuinka paljon teemaan liittyvää aineistoa kultakin tutkittavalta tulisi olla, kunhan aineisto selkeästi tuki teemaa. Kuitenkin alustavat teemat, joiden aineisto perustui lähinnä yksittäisiin kommentteihin kultakin tutkittavalta, yhdistettiin toisiin teemoihin teemojen vahvistamiseksi. Tutkimuksessa pyrittiin

myös siihen, että teemat poikkeaisivat selkeästi toisistaan, jotta tutkimuksessa ei raportoidaisi lukuisia, sisällöltään suurimmaksi osaksi identtisiä teemoja.

Analyysi toteutettiin Braunin ja Clarken (2006) ohjeistuksen mukaan, jonka vaiheet ovat:

1. aineistoon tutustuminen litteroinnin yhteydessä
2. aineiston koostaminen koodien eli puhunnosten merkitystä kuvaavien otsikoiden alle
3. teemoittelu eli koodien koostaminen alustaviksi teemoiksi
4. teemojen sisäisen yhtenäisyyden tarkistaminen sekä teemojen suhteuttaminen litteraatteihin, jotka luetaan uudelleen
5. teemojen määrittely ja nimeäminen
6. tulosten raportointi

Käytännössä raja yllä kuvattujen vaiheiden välillä oli liukuva. Esimerkiksi jo toisessa vaiheessa koodeja luokiteltiin alustavasti suuren koodimäärän käsittelyn helpottamiseksi. Samaten missä tahansa vaiheessa saatettiin tarvittaessa palata tarkistamaan uudelleen aiempaan vaiheeseen kuuluvia asioita. Aineiston koostaminen koodien alle aloitettiin kuitenkin vasta kun kaikki haastattelut oli tehty. Aineistoa käytiin läpi huolella useita kertoja analyysin aikana. Ensin itse haastattelussa kuultiin keskustelu paikan päällä, jonka jälkeen se kuunneltiin kahdesti nauhoitteelta. Kirjallista aineistoa luettiin useita kertoja analyysin eri vaiheissa. Koodit ja teemat koostettiin ”leikkaa ja lajittele”-tekniikalla (ks. Ryan & Bernard, 2003), joka toteutettiin tietokoneella tekstinkäsittelyohjelmalla. Teemat järjestettiin tutkimuskysymysten mukaisesti alle kouluikäisten lasten EPT:n vahvuuksiin ja haasteisiin sekä sen kehitystä edistäviin tekijöihin.

Teemoittelu tehtiin semanttisella eli merkitystasolla, joka usein on aineistossa eksplisiittinen (Hugh, 2014, s. 259). Tämä teemoittelun taso valittiin, koska tutkittava aihe oli käytännönläheinen, ja haluttiin välttää runsasta tulkintaa, joka voisi lisätä väärinkäsitysten riskiä. Lisäksi tutkimuksen luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä pyrittiin parantamaan julkaisemalla liitteenä sitaattikokoelma (Liite 6; Liite 7; Liite 8) kustakin teemasta. Kuhunkin sitaattikokoelmaan kerättiin esimerkkejä teeman perustana olevasta aineistosta kultakin tutkittavalta, jonka aineistoa kyseiseen teemaan sisältyi. Sitaattikokoelmat eivät siis sisällä kaikkea teeman perustana olevaa aineistoa. Lisäksi terminologian käytössä pyrittiin läpinäkyvyyteen. Teemat pohjautuvat tutkijan aktiiviseen analysointiin ja ajatteluprosessiin (Braun & Clarke, 2006), minkä vuoksi tässä tutkimuksessa ei puhuta

teemojen ilmenemisestä, vaan käytetään termejä, kuten teeman havaitseminen, jotka kuvastavat tutkijan aktiivista roolia teemoittelussa. Lisäksi tutkija pyrki tätä tutkimusta tehdessään tarkkailemaan omaa tapaansa analysoida aineistoa (ks. Patton, 1990, s. 372) sekä huomioimaan eri koodi- ja teemavaihtoehdot mahdollisimman kattavasti.

4 TULOKSET

Tässä pro gradu -tutkielmassa haastateltiin kuutta puheterapeuttia heidän ajatuksistaan ja kokemuksistaan alle kouluikäisten lasten EPT:an liittyen. Haastattelut analysoitiin menetelmäosassa kuvatulla tavalla ja tulokset esitellään tässä kolmessa alaluvussa. Tulokset on jaettu alle kouluikäisten lasten EPT:n vahvuuksiin ja haasteisiin sekä sen kehitystä edistäviin tekijöihin. Kukin tulososan luku sisältää taulukon, jossa kerrotaan teemojen nimet ja frekvenssit sekä määritelmät eli lyhyet kuvaukset keskeisestä sisällöstä. Frekvenssi kertoo, kuinka monelta tutkittavalta kerättyä aineistoa teema sisältää. Jokainen teema sisältää aineistoa vähintään puolelta tutkittavista (N = 3). Toisin kuin taulukossa, juoksevassa tekstissä luvut kertovat, kuinka moni tutkittava kertoi virkkeessä kuvatusta ajatuksesta tai kokemuksesta. Esimerkiksi kuvitteellinen teksti ”tutkittavista kaksi koki EPT:n käytännölliseksi päiväkotiympäristössä” tarkoittaisi, että kaksi tutkittavaa olisi haastattelutilanteessa kertonut tällaisesta kokemuksesta. Tästä ei voi kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä muiden neljän haastateltavan kokemuksista, sillä he ovat joko saattaneet mainita toisenlaisesta kokemuksesta tai toisaalta eivät ole maininneet aihetta lainkaan.

Tutkittaville haluttiin antaa mahdollisuus kertoa teoriapohjaisten aihealueiden lisäksi myös ennakoimattomista aiheista. Kunkin luvun alussa kerrotaan, mitkä teemat liittyvät teoriapohjaisten kysymysten aihealueisiin ja mitkä ovat ennakoimattomia. Tekstin sujuvuuden vuoksi tuloksissa saatetaan puhua EPT:sta mainitsematta asiakkaiden ikäryhmää, mutta tekstissä tarkoitetaan aina alle kouluikäisiä lapsia.

4.1 Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapian vahvuudet

Puheterapeuttien ajatuksiin ja kokemuksiin alle kouluikäisten lasten EPT:n vahvuuksista liittyviä teemoja havaittiin kahdeksan (taulukko 3). Teemoista ’soveltuvuus’ ja ’terapiasuhde’ liittyvät suoraan tutkimuksen teoriapohjaisten kysymysten aihealueisiin, kun taas ’EPT myönteisenä kokemuksena’, ’tekniikka’, ’lapsi osallistujana’, ’saatavuus’ ja ’vähäinen autoilun tarve’ ovat ennakoimattomia havaintoja. ’Etäavustaja’ liittyy läheisesti teoriapohjaisten kysymysten aihealueista yhteistyöhön, mutta kaikki tutkittavat

nostivat teeman sisältämää aineistoa esille haastatteluissa jo alkuvaiheessa, ennen yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä.

Taulukko 3. Haastatteluiden litteraateista koostetut teemat, jotka liittyvät tutkittavien puheterapeuttien ajatuksiin ja kokemuksiin alle kouluikäisten lasten EPT:n vahvuuksista.

Teema (frekvenssi*)	Määritelmä
EPT myönteisenä kokemuksena (6)	Myönteinen tarkasti määrittelemätön kokemus EPT:n toteuttamisesta. EPT:n kokeminen toimivaksi ja kuntoutumisen kokeminen hyväksi
Etäavustaja (6)	Ajatukset ja kokemukset etäavustajan osallistumisen hyödyistä erityisesti ohjauksellisen terapian kannalta. Etäavustajan roolien määrittely
Tekniikka (6)	Tekniikan yleisesti tai jonkin tekniikan osa-alueen kokeminen hyvin toimivaksi, helppokäyttöiseksi ja/tai ominaisuuksiltaan hyväksi tai teknisten vaikeuksien kokeminen vähäiseksi
Soveltuvuus (6)	Ajatukset ja kokemukset EPT:n soveltuvuudesta eri asiakasryhmille
Terapiasuhte (6)	Terapiasuhteen kokeminen hyväksi vanhemman ja/tai lapsen kanssa. Laadulliset yhtäläisyydet ja eroavaisuudet terapiasuhteen muodostamisessa suhteessa kasvokkain toteutettavaan puheterapiaan
Lapsi osallistujana (5)	Myönteiset kokemukset lasten suhtautumisesta EPT:an sekä lasten motivaatiosta ja käyttäytymisestä EPT:ssa
Saatavuus (3)	Ajatukset EPT:n mahdollisuuksista puheterapiapalvelujen saatavuuden parantamisessa
Vähäinen autoilun tarve (3)	Ajatukset vähäisen autoilun tarpeen hyödyistä, kuten ajansäästöä ja kustannustehokkuudesta

* Frekvenssillä tarkoitetaan, kuinka monen tutkittavan aineistoon kyseinen teema perustuu.

Kaikki tutkittavat ilmaisivat haastattelun alussa avoimiin kysymyksiin vastatessaan pitävänsä EPT:n toteuttamista myönteisenä kokemuksena: ”kokemukset oli tosi positiivisia.” Tutkittavista kaksi kertoi kuitenkin suhtautuneensa EPT:an aluksi epäilevästi. EPT:a pidettiin hyvänä toimintamallina (2) ja toimivana vaihtoehtona kasvokkain toteutettavalle puheterapialle (4). Kuntoutumisen koettiin olleen erityisen hyvää (2) tai kasvokkain toteutettavaa puheterapiaa vastaavaa (2). EPT koettiin yllättävän samankaltaiseksi kuin kasvokkain toteutettava puheterapia (1): ”ihan samat peruselementitähän siinä on mitä siinä sitten niinku hyödyntää.”

Teema ’etäavustaja’ sisältää niin vanhemman kuin muun aikuisen osallistumisen puheterapiatilanteeseen avustavassa roolissa. Tutkittavista neljä erikseen mainitsi vanhemman toimineen etäavustajana, ja yksi mainitsi päiväkodin tai esikoulun henkilökuntaan kuulu-

van henkilön. Etäavustajalta vaadittiin sitoutumista (1): *”Mutta periaatteessa se voi olla kuka tahansa aikuinen, joka siihen asiaan niinku sitoutuu.”* Etäavustajalla ajateltiin olevan EPT:ssa tärkeä rooli (3), vaikka etäavustajan tarpeen koettiin vaihtelevan lapsesta riippuen (1): *”siinä on vaihtelevuutta tavallaan, että kuinka paljon ne tarvii sitä e-avustajaa siinä.”* Vanhemman osallistuminen puheterapiatilanteeseen mainittiin EPT:lle ominaisena erityispiirteenä, jonka ansiosta tiivis yhteistyö vanhemman kanssa onnistuu paremmin kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa (4). Yhden tutkittavan mukaan juuri vanhemman osallistuminen tekee EPT:sta hyödyllistä: *”Ehkä*2 juuri se*2 tota noin niin se vanhempien tai huoltajan tai*2 muun hoitajan tota noin niin läsnäolo on ehkä se*3 erikoisin piirre siellä, ja siitä voisi ja pitäisi hyötyä kans, koska se on juuri se, joka*2 tekee etäterapiasta hyödyllistä mun mielestäni.”* Tutkittavat keskustelivat etäavustajan rooleista EPT:ssa (5). Rooleiksi mainittiin:

- lapsen auttaminen tekniikan käytössä (4),
- puheterapeutin tukeminen paikkaamalla taktiilisen kosketuksen puutetta (3) ja auttamalla visuaalisten havaintojen tekemisessä (1),
- lapsen tukeminen terapiatilanteessa (3) sekä terapiatilanteeseen siirtymisestä vastaaminen (1),
- sekä avustaminen toiminnallisissa harjoituksissa (1).

Lisäksi EPT:ssa mainittiin kasvatusvastuun olevan vanhemmalla (1), kun taas kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa kasvatusvastuun jakautuminen koettiin epäselvemmäksi. Etäavustajalla koettiin olevan merkitystä EPT:n onnistumisen kannalta (2). Suhdetta etäavustajaan (1) sekä puheterapeutin ja etäavustajan välistä yhteydenpitoa pidettiin tärkeänä (1). Etäavustajan roolia pidettiin erityisen suurena pienten, alle esikouluikäisten lasten (1) EPT:ssa, sekä sellaisten lasten EPT:ssa, joilla on autismi (1). Etäavustajan osallistumista terapiakerroille pidettiin toimivana ja lapselle myönteisenä kokemuksena (1).

Etäavustajan osallistumiseen liittyvänä osa-alueena havaittiin ohjauksellisuuden onnistuminen puheterapiassa. Ohjauksellisuuden koettiin korostuvan erityisesti pienillä lapsilla (5) kuten varhaiskuntoutuksessa (4) muun muassa siksi, ettei pienillä lapsilla välttämättä ole tarvittavia taitoja tietokoneella työskentelyyn (3) tai lapset eivät jaksaa istua ruudun ääressä koko terapiakertaa (2). Puheterapeutin koettiin olevan EPT:ssa enemmän ohjaavassa roolissa kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa (2). Ohjauksellisuus oli tutkittaville myönteinen kokemus, sillä ohjauksen koettiin onnistuvan EPT:ssa hyvin

ja kohdistuneesti vanhemman tai muun etäavustajan läsnäolon ansiosta (3). Ohjauksellinen toimintatapa onnistui ikään kuin itsestään, sillä terapiaan osallistuva aikuinen oppi harjoitukset muun toiminnan lomassa (2): ”*siinä on koko ajan se lähiaikainen, niin sille tulee se ohjaus sillai automaattisesti.*” Lisäksi ohjauksellisen toimintatavan koettiin edistävän harjoitusten ja harjoiteltavien taitojen siirtymistä luontevasti lapsen arkeen (3): ”*siit saa niitä suoraan ympäristöön sinne ikään ku arkeen niitä tehtäviä ja harjoituksia, et ne tulee tutuks heti sinne*2 ikään ku toiseen päähän.*” Vanhemman osallistumisen ajateltiin parantavan terapiaan liittyvää kotiharjoittelua (3), koska osallistuminen terapiakerroille auttaa vanhempaa oppimaan harjoitusten merkityksen ja toteutuksen (2) ja saa vanhemman tuntemaan vastuuta harjoittelusta (1). Yksi tutkittava perusteli, että vanhemman osallistuminen edistää kuntoutumista, koska sillä tavoin on mahdollista lisätä toistomäärää terapiajaksolle sisältyvissä harjoituksissa.

EPT:ssa käytettävää tekniikkaa pidettiin yksinkertaisena (4): ”*Et kuitenki sen verran helpot ohjelmat on käytössä, että ei suuria ponnisteluja vaadi että ne toimii.*” Tutkittavista kaksi koki teknisten haasteiden olevan ylipäätään harvinaisia (2). Toinen heistä mainitsi teknisten haasteiden vähentyneen EPT:ssa käytettävän ohjelman vaihduttua. Lisäksi hän kertoi saaneensa riittävästi teknistä tukea sitä tarvitessaan. Eräs tutkittava puolestaan ei ollut tarvinnut teknistä tukea, koska hänen tekninen osaamisensa oli ollut vahvaa jo ennen EPT:n aloittamista. Lisäksi kolmella tutkittavalla myönteiset kokemukset tekniikasta liittyivät EPT:ssa käytettävien ohjelmien helppokäyttöisyyteen sekä hyödyllisinä pidettyihin toimintoihin, joita olivat erilaiset interaktiiviset toiminnot ja mahdollisuus käyttää ja jakaa runsaasti erilaisia materiaaleja: ”*osahan ihan innostuu kovastikin, kun siinähan voi käyttää sit aika lailla mitä vaan mitä netistä löytyy videoista lähtien, nii*3 tota siellä on niinku taivas rajana tavallaan sit siihen materiaaliin.*”

Haastatteluissa keskusteltiin monipuolisesti EPT:n soveltuvuudesta eri asiakasryhmille. Ikä mainittiin soveltuvuuteen liittyvänä tekijänä (6) eri näkökulmista:

- EPT soveltuu pienimmille lapsille ohjauksellisesti (5) ja yli kolmevuotiaille suorana terapiamuotona (1)
- EPT on sovellettavissa kaiken ikäisille lapsille (1)
- EPT soveltuu sitä paremmin, mitä vanhempi lapsi on (1)

- kokemuksen perusteella EPT soveltuu 5–6-vuotiaille lapsille, ja ajatuksena myös tätä nuoremmille (1)

Yksi tutkittavista kertoi EPT:n soveltuneen kaikille asiakasryhmille, joista hänellä on kokemusta. Toinen taas ajatteli, että EPT soveltuisi ainakin perusterveydenhuollon asiakaille. EPT:n soveltuvuudesta lievästi kehitysvammaisille lapsille yksi tutkittava kommentoi omasta kokemuksestaan, että se ”*Toimii aivan älyttömän hyvin.*” Toinen puolestaan ajatteli sen olevan mahdollisesti toimiva vaihtoehto. Yhdellä tutkittavalla oli hyviä kokemuksia puhemotoriikan kuntoutuksesta EPT:na. EPT:n mahdollisena etuna suhteessa kasvokkain toteutettavaan puheterapiaan mainittiin, että se voisi helpottaa kotiharjoittelua lapsilla, joilla on vaikeutta yleistää harjoittelua tilanteesta ja henkilöstä toiseen (1). Lisäksi EPT:ssa ajateltiin olevan mutistisille lapsille mahdollisena etuna se, että EPT-tilanne voisi olla lapselle helpompi kuin kasvokkain toteutuva puheterapiatilanne (1).

Terapiasuhte mainittiin kaikissa haastatteluissa, mutta osin eri näkökulmista. Terapiasuhte koettiin hyväksi niin lapsen (5) kuin vanhemmankin (5) kanssa. Yksi tutkittavista mainitsi terapiasuhteen vanhempaan tai etäavustajaan riippuvan tämän osallistumisesta terapiaan: ”*No varmaan justiin se, että se henkilö, kuka on mukana siinä terapiassa, nii häneen muodostuu aika semmonen*2 niinku kiinteä suhde.*” Tutkittavat arvioivat lapsen (4) ja vanhemman (1) kokevan terapiasuhteen hyväksi tai kasvokkaista puheterapiaa vastaavaksi. Tutkittavista kaksi koki terapiasuhteen vanhempaan paremmaksi kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa. He perustelivat sitä tiiviillä yhteistyöllä vanhemman kanssa. Terapiasuhteen koettiin muodostuvan voimakkaammaksi vanhemman kuin lapsen kanssa (2), ja tätä pidettiin myönteisenä asiana (1): ”*niin mä oon aina toivonu, että se oliski.*”

Tutkittavista kaksi mainitsivat kokevansa terapiasuhteen lapseen jäävän etäisemmäksi kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiaa, mutta he eivät esittäneet tätä ongelmana. Toinen mainitsi etäavustajan merkityksen fyysisen läsnäolon puuttuessa: ”*Että toki*2 se varmaan sillä tavalla jää etäisemmäksi, että ei pysty niinkun, ei olla fyysisesti lähemmäksi tai ei pysty vaikka niinkun koskettaa jos ois semmonen tilanne, tai*2 näin. Mutta että varmaan se e-avustaja siinä tavallaan aika paljon paikkaa.*” Tutkittavista kaksi koki terapiasuhteen muodostamisen siinä käytettävien menetelmien olevan laadullisesti samankaltaista EPT:ssa kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa. Sen sijaan kaksi muuta tutkittavaa kokivat terapiasuhteen muodostamisen laadullisesti erilaiseksi kuin

kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa. He kuvailivat terapiasuhteen muodostumisen tukena käyttämiään menetelmiä, joihin kuului tiedon antaminen vanhemmille ja valokuvien lähettäminen ennen terapiaa.

Lasten koettiin suhtautuvan luontevasti EPT:an ja lähtevän hyvin mukaan leikkeihin ruudun välityksellä (2). Tutkittavista kolme koki lasten keskittymisen olevan hyvää EPT:ssa. Kaksi heistä oli yllättyneitä siitä, kuinka hyvin lapset keskittyivät, ja kolmas arvioi, että EPT:ssa lasten keskittyminen olisi mahdollisesti parempaa kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa: *”saattaa jopa parantaa sitä keskittymistä, koska sun pitää olla siinä ruudun ääressä, ja tuota niinku tavallaan et voi siitä häippästä minnekään, tai se koko homma katkeaa.”* Lasten motivoiminen koettiin helpoksi (1), ja tekniikan ajateltiin myös mahdollisesti lisäävän motivaatiota (1). Lasten koettiin pitävän EPT:sta (1): *”Et lapset yleensä tykkää siitä ihan hirveesti kuitenkin.”*

Tutkittavat ajattelivat, että EPT:n avulla voitaisiin parantaa puheterapiapalvelujen saatauvuutta niille, joille kasvokkain toteutettavaa puheterapiaa ei ole tarjolla (3): *”just se että saadaan ylipäänsä terapiaa niille, joille ei ehkä muuten*2 sitä saatas ollenkaan.”* Lisäksi tutkittavat mainitsivat EPT:n mahdollisuutena saada puheterapiaa terapeutilta, joka puhuu asiakkaan omaa kieltä (2) tai jolla on asiakkaan diagnoosiin liittyvää erityisosaamista (1). Riippumattomuutta paikasta pidettiin vahvuutena (2) ja EPT:a hyvänä vaihtoehtona maassa, jossa on pitkät välimatkat (1). Yksi tutkittavista koki myös lähettävän tahon olleen tyytyväinen EPT:an alueellisen resurssipulan helpottumisen vuoksi (1): *”lähettävän puheterapeutin mielestä sitten oli*2 todella loistava*2 ratkaisu.”* Toisella tutkittavalla puolestaan lähettävän tahon alueellinen resurssipula oli taustalla yhteistyölle (1).

Vähäistä autoilun tarvetta pidettiin vahvuutena, sillä sen ajateltiin säästävän aikaa (3) niin vanhemmilta (2) kuin puheterapeutiltakin (3): *”ei mene työaika terapeutilla eikä asiakkaan vanhemmilla terapiapaikalle kulkemiseen.”* Autoilun tarpeen vähenemisen suhteessa kasvokkain toteutettavaan puheterapiaan ajateltiin myös parantavan EPT:n kustannustehokkuutta ja tuovan säästöjä niin vanhemmille (2), vanhempien työnantajille (1) kuin puheterapeutillekin (1): *”kyllähän kaikki tietää sen että*2 tuota, että se on tosi paljon kustannustehokkaampaa että*2 jos kenenkään ei tarvi kulukia mihinkään.”* Yhdellä

puheterapeutilla väsymys autolla ajamiseen oli ollut yhtenä syynä EPT:n aloittamiseen. Hän myös koki perheiden olleen tyytyväisiä siihen, ettei heidän tarvitse autoilla terapiaan.

4.2 Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapian haasteet

Puheterapeuttien ajatuksiin ja kokemuksiin alle kouluikäisten lasten EPT:n haasteista liittyviä teemoja havaittiin kolme (taulukko 4). Teema 'soveltuvuuden haasteet' liittyy tutkimuksen teoriapohjaisten kysymysten aihealueista soveltuvuuteen, kun taas sekä 'tekniset haasteet' että 'ennakkoluulot' ovat ennakoimattomia havaintoja.

Taulukko 4. Haastatteluiden litteraateista koostetut teemat, jotka liittyvät tutkittavien puheterapeuttien ajatuksiin ja kokemuksiin alle kouluikäisten lasten EPT:n haasteista

Teema (frekvenssi*)	Määritelmä
Soveltuvuuden haasteet (6)	Ajatuksia ja kokemuksia asiakkaan ominaisuuksista, jotka voivat olla esteenä EPT:n soveltuvuudelle, sekä mahdollisista ratkaisuisista esteiden poistamiseksi
Tekniset haasteet (6)	Kokemuksia EPT:ssa ilmenneistä teknisistä vaikeuksista
Ennakkoluulot (4)	Ajatuksia ja kokemuksia vanhempien, lähettävien tahojen ja muiden yhteistyökumppaneiden ennakkoluuloisesta suhtautumisesta EPT:an

* *Frekvenssillä tarkoitetaan, kuinka monen tutkittavan aineistoon kyseinen teema perustuu.*

Aineistossa havaittiin useita eri tekijöitä, joiden ajateltiin tai koettiin olevan haasteita EPT:n soveltuvuudelle: ”*eihän se kaikille sovi.*” Yksi näistä oli lapsen kehitysvammaisuus. Tutkittavat (3) ajattelivat, että EPT ei luultavasti sovellu lapsille, joilla on vaikea kehitysvamma: ”*niinkun vaikeesti*3 kehitysvammaset, nii vähän hankala ehkä kuvitella sitten, että kuinka hyvin he pystyis.*” Yksi heistä perusteli tätä tarpeella tutustua vaikeasti kehitysvammaisen lapsen elinympäristöön sekä terapiasuhteeseen liittyvillä erityistarpeilla vammaisen lapsen syntymän yhteydessä. Hän ajatteli toisaalta, että sekamallina toteutettu puheterapia voisi soveltua lapsille, joilla on vaikea kehitysvamma. Toinen tutkittava ajatteli, että EPT:n soveltuvuutta arvioitaessa on huomioitava kehitysvamman vaikeusasteen lisäksi mahdolliset liitännäisvaikeudet, joista ainakin kuullun ymmärtämisen ja symboliymmärtämisen vaikeudet voivat olla esteenä EPT:lle. Lisäksi hän mainitsi lapsen omaa toimintaa korostavien harjoitusten käytön sekä EPT:ssa käytet-

tävän ohjelman interaktiivisten ominaisuuksien käytön soveltuvuutta edistävinä tekijöinä kehitysvammaisille lapsille.

Lapsen vilkkaus esitettiin soveltuvuuden kannalta mahdollisesti merkityksellisenä ominaisuutena, joskaan tutkittavat eivät olleet varmoja, soveltuuko EPT vilkkaalle lapselle (3). Heistä kaksi toisaalta arvioi, että EPT saattaisi soveltua vilkkaalle lapselle paremmin kuin kasvokkain toteutettava puheterapia: ”*Elikä ylivilkas lapsi ehkä en ottais etäpuhuterapiaan. Toisaalta voi olla että ylivilkas lapsi ei*2 muuten pysty keskittymään kuin silloin kun hän on tietokoneen ääressä.*” Yksi tutkittava puolestaan ajatteli, että jotkut lapset tarvitsevat toiminnallisempaa puheterapiaa kuin on mahdollista tarjota EPT:ssa. Lapsen jaksamisen kannalta pidettiin tärkeänä lapsen kykyä käyttää tietokonetta, mitä alle kouluikäisillä lapsilla ei välttämättä ole (2). Jos lapsi ei kykene työskentelemään ruudun äärellä, pidettiin ratkaisuna liikuteltavan kameran käyttöä (1) ja puheterapian toteuttamista ohjauksellisesti (2). EPT:ssa käytettävän ohjelman interaktiivisia toimintoja, joissa lapsella on mahdollisuus osallistua terapia-aktiviteetteihin, pidettiin tärkeänä vilkkaiden lasten keskittymisen tukemisessa (1).

Aistipoikkeavuuksia, kuten valoherkkyyttä ja kuulon tai näön puutteita pidettiin mahdollisina esteinä EPT:lle (2), mutta valoherkkyyttä arvioitiin voitavan ehkä helpottaa valosuodattimien avulla (1). Lapsen motorisia vaikeuksia, kuten cp-vammaan liittyviä vaikeuksia, pidettiin mahdollisena esteenä aktiiviselle osallistumiselle esimerkiksi hiirtä käyttämällä (1), mutta ongelma arveltiin olevan mahdollista ratkaista apuvälineiden avulla (2): ”*varmaan niinku teknisiäkin sovelluksia sitte pystyis ehkä liittään, että mikä ois helpompi käyttää ku hiiri.*” Vuorovaikutuksen ongelmia kuten autistisia piirteitä (1) ja katsekontaktin häiriöitä (1) pidettiin myös mahdollisina esteinä. Lisäksi EPT koettiin haastavaksi vaativien AAC-menetelmien, kuten kuvakommunikaation, ohjauksessa (1). Sitä pidettiin kuitenkin mahdollisena, jos käytettävissä olisi riittävät ohjelmistot ja mahdollisuus sekamalliin: ”*jos ois osittain lähiterapiaa ja osittain sitte etänä, nii semmosessa varmasti toimis.*” Lisäksi syömis- ja nielemisvaikeudet koettiin sopimattomiksi kuntouttaa yksinomaan EPT:ssa (1), mutta etäteknologian välityksellä toteutettavaa seurantaa pidettiin mahdollisena.

Tekniset haasteet liittyivät enimmäkseen verkkoyhteyteen (5): ”*Että se niinku ihan siitä netin toimivuudesta, ei niinkään siitä, etteikö osais käyttää ohjelmaa tai tietokonetta nii, ei*

*ehkä niistä johdu*2 ne ongelmat.*” Yksi tutkittavista koki, että verkkoyhteyteen liittyviä vaikeuksia esiintyi paljon. Toinen mainitsi, että vaikeudet liittyivät aina asiakkaan, ei terapeutin, verkkoyhteyteen. Hän myös koki teknisten vaikeuksien ratkaisemisen kuluttavan työaikaa. Kolmannen tutkittavan asiakkaat olivat joskus joutuneet ottamaan vastaan EPT:a kodin ulkopuolella, koska verkkoyhteys kotona oli liian heikko. Teknisten haasteiden ajateltiin olevan EPT:n suurimpia haasteita (2): *”et se on niinku semmonen suurin mun mielestä se semmonen haaste*2 ehkä tossa*2 tota etäterapiassa.*” Teknisiä haasteita liittyi verkkoyhteyden lisäksi EPT:ssa käytettävään ohjelmaan, sillä englanninkielisiin niihin liittyi kielihaasteita (2), eikä sopivia ohjelmia koettu olevan tarjolla (1). Yksi tutkittava koki käytössä olleen ohjelman interaktiiviset toiminnot riittämättömiksi.

Perheillä (4), yhteistyökumppaneilla (2) ja puheterapeuteilla (1) koettiin olevan EPT:an kohdistuvia ennakkoluuloja: *”monenhan yhteistyökumppanin ja*2 tota terapeuttienkin, asiakkaiden, kaikilla varmaan ensimmäisenä mielessä se, että toimiikohan tämmönen.*” Yhden tutkittavan mukaan ennakkoluuloja oli eniten vanhemmilla. Perheiden ennakkoluuloille koettu olevan selviä perusteluja (1) ja vanhempien ennakkoluulojen koettiin olevan yhteydessä tietämättömyyteen EPT:sta (2). Toisaalta ennakkoluulojen mainittiin liittyvän EPT:n toimivuuteen (2), tekniikan toimivuuteen (1) ja lapsen jaksamiseen (1). EPT:a oli myös epäilty rahastukseksi verkkoyhteyksien mahdollisen toimimattomuuden perusteella (1). Perheet eivät välttämättä kertoneet ennakkoluuloistaan avoimesti (1), vaan ennakkoluulot hälventyivät EPT-jakson aikana (2), jonka päätyttyä ennakkoluuloista kerrottiin niiden jo mentyä ohi (1). Yhteistyökumppaneiden ennakkoluulojen koettiin aiheuttavan kokeiluhaluttomuutta (2). Yksi tutkittava koki, että kokeiluhaluttomuutta perusteltiin tilojen ja etäavustajan puutteella. Toiselle puolestaan tarjottiin EPT:an lyhyitä terapiajaksoja.

4.3 Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapian kehitystä edistävät tekijät

Kolmas tutkimuskysymys tarkastelee puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia alle kouluikäisten lasten EPT:n kehitystä edistävästä tekijöistä. Tutkimuskysymykseen liittyviä teemoja havaittiin kolme (taulukko 5). Mikään teemoista ei suoraan vastaa teoriapohjaisten kysymysten aihealueita, mutta ne kaikki liittyvät EPT:n kehittämiseen.

Taulukko 5. Haastatteluiden litteraateista koostetut teemat, jotka liittyvät tutkittavien puheterapeuttien ajatuksiin ja kokemuksiin alle kouluikäisten lasten EPT:n kehitystä edistävästä tekijöistä

Teema (frekvenssi*)	Määritelmä
Tieto ja osaaminen (6)	Ajatukset ja kokemukset EPT:an liittyvän tiedon puutteesta ja sen tarpeesta sekä EPT:a toteuttavien puheterapeuttien osaamiseen liittyvistä tarpeista. Ajatukset koulutuksen ja tutkimuksen tarpeesta ja hyödyistä
Kokeileminen (5)	Ajatukset ja kokemukset tarpeesta suhtautua EPT:an kokeilunhaluisesti ja kokeilla sitä soveltuvuuden selvittämiseksi yksilöille ja asiakasryhmille sekä tiedon lisäämiseksi EPT:sta
Materiaalit (5)	Ajatukset ja kokemukset EPT:ssa käytettävien materiaalien eroista ja yhtäläisyyksistä suhteessa kasvokkain toteutettavaan terapiaan, sekä EPT:an suunniteltujen materiaalien tarpeesta

* Frekvenssillä tarkoitetaan, kuinka monen tutkittavan aineistoon kyseinen teema perustuu.

Teema 'tieto ja osaaminen' sisältää laajasti aineistoa eri tahojen EPT:a koskevasta tiedosta ja tiedon tarpeesta sekä osaamis- ja koulutustarpeista. Tutkittavat kokivat puheterapeuttien (2), lähettävien tahojen (2) ja EPT:an ennakkoluuloisesti suhtautuvien ihmisten (2) olevan tietämättömiä EPT:sta. Yksi tutkittava myös kertoi olleensa itse tietämätön EPT:sta: *"et kyllä mulleikki se oli aikamoinen*2 musta aukko, en mä tienny mitä*2 etäkuntoutus oli ennen ku siihen sitte enemmän perehty."* EPT:a koskevan tiedon lisäämistä pidettiin tärkeänä ennakkoluulojen vähentämiseksi (2): *"Ainaki sitä tietoisuutta siitä asiasta vois levittää ja kaikki niinku semmoset ennakkoluulot kaataa sitte."* Lisäksi lähettävän tahon tietämättömyyden koettiin hankaloittavan asiakkaiden löytämistä (2): *"ei he osaa oikeen markkinoida asiakkaillekaan sit sitä, että*2 tämmönenki vaihtoehto olis, ku ei he tiedä oikeen mitä se tarkoittaa."*

Koulutus sisältyy yhtenä osa-alueena teemaan 'tieto ja osaaminen'. Koulutusta pidettiin tärkeänä EPT:n kehittämiseksi sekä sitä aloittavien tai toteuttavien puheterapeuttien tukemiseksi (4): *"uskon että puheterapeutit tarvii niinku*2 koulutusta tähän asiaan."* Lisäksi toivottiin, että lähettävän tahon puheterapeutit saisivat koulutusta EPT:sta (1). Yksi tutkittava myös koki ennen aloittamistaan saamansa koulutuksen tukeneen myönteisen kokemuksen saamista EPT:sta. Hän ehdotti koulutuksen sisällöksi teorian ja käytännön yhdistämistä, johon sisältyisi mahdollisuus kokeilla EPT:an toteuttamista. Hän ehdotti myös koulutusta ohjelman käyttöön ja tiedon jakamista EPT:n toiminnallisista aspekteista sekä puheterapeutilta vaadittavista asioista EPT:ssa. Toinen tutkittava ehdotti neuvoja ja ohjausta EPT:n toteuttamiseen, ja kolmas tietoa EPT:n teknisistä vaatimuksista sekä hyödyistä ja haitoista. Lisäksi kaksi tutkittavaa piti kollegiaalista yhteistyötä, kuten

oivallusten ja vinkkien jakamista (1) sekä työparityöskentelyä (1) tärkeänä tiedon ja osaamisen lisäämiseksi.

Teemaan 'tieto ja osaaminen' sisältyy lisäksi tutkimus ja puheterapeuttien osaamistarpeet EPT:ssa. Kolme tutkittavaa mainitsi EPT:n tutkimisen hyödyt. Tutkimustiedon ajateltiin auttavan EPT:n kehittämisessä: *"No kaikki tämmöset tutkimukset tietenkin sen niinku hyödyllisyydestä, et ensin sais niitä tutkimustuloksia, nii sitte se etäpuheterapiaki varmaan niinku yleistyis."* Tutkimuksen hyödyiksi mainittiin myös ennakkoluulojen vähentäminen (1) sekä kliinistä työtä tekevän puheterapeutin tiedon ja itsevarmuuden lisääminen (1). Samat kolme puheterapeuttia, jotka mainitsivat tutkimuksen hyödyt, keskustelivat myös EPT:an liittyvistä osaamistarpeista puheterapeutilla. He kaikki pitivät tietoteknistä osaamista tärkeänä (3): *"No jos on tosi huono käyttää teknisiä laitteita, niin niitä kannattaa ensin opetella käyttämään."* Yksi tutkittavista mainitsi puheterapeutin taidon ohjata vanhempia ja etäavustajaa tekniikan käytössä. Toinen kertoi pitävänsä puheterapeuttien osaamista tärkeänä EPT:n kehittämisen kannalta. Kolmas puolestaan ajatteli, että EPT:a toteuttavan puheterapeutilla on tärkeää olla tietoa EPT:sta, käyttämässään ohjelmasta ja materiaaleista sekä asiakkaiden valinnasta. Hän mainitsi myös salassapitoasioihin liittyvän osaamisen tarpeen, ja kertoi toivovansa neuvontaa salassapitoasioissa.

Kokeilemista ja kokeilunhalua pidettiin tarpeellisena EPT:n kehittämiseksi (2) ja soveltuvuuden selvittämiseksi eri asiakasryhmille ja yksittäisille lapsille (5): *"No se varmaan selviää oikeastaan ainoastaan kokeilemalla, et ei voi sanoa etukäteen, että se ei sovi tuolle tai tuolle lapselle."* Muun muassa soveltuvuuden testaamista eri ikäisillä (1) sekä ennakkoluulotonta ja kokeilunhaluista suhtautumista EPT:an pidettiin tärkeänä (2): *"semmonen into kokeilla, sitä kai se vaatii."* Puheterapeutit itse olivat myös halukkaita kokeilemaan EPT:a haastaviksi arvioimiensa asiakasryhmien kuntoutuksessa, kuten lasten, joilla on kehitysvamma (1) tai autismi (1), sekä lapsilla, joilla on motorisia vaikeuksia kuten cp-vammaa (1). Yksi puheterapeutti mainitsi kokeilunhalunsa lisääntyneen hänen saatuaan kokemusta EPT:sta.

Terapiamateriaalin saatavuudesta esitettiin kahdenlaisia ajatuksia: materiaaleja ajateltiin olevan vain vähän tarjolla (2) tai runsaasti, mutta ei suoraan EPT:n tarpeisiin suunniteltuna (1). EPT:ssa käytettävän materiaalin ajateltiin olevan erilaista kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa käytettävän (1). Parhaana pidettiin EPT:an suunniteltua

materiaalia (1), jota toivottiin lisää (3): ”*ois kiva jos jotku alkais tekemään jotaki matskuu, jota vois suoraan käyttää niinku etäterapiassa.*” Materiaalin saatavuuden paranemisen ajateltiin kehittävän EPT:a (1) ja helpottavan EPT:n toteuttamista (1) sekä harjoitusten keston arviointia (1). Materiaalien puute koettiin työllistäväksi (2), ja yhteinen materiaali-pankki tärkeäksi (1), kuten myös riittävä työaika materiaalien valmistukseen (1). Materiaalien käytön parantamista pidettiin myös mahdollisuutena EPT:n tuloksellisuuden parantamiseen (1): ”*että miten ne sais kaikista järkevimmin jaettua sinne ne materiaalit, että mitä sit vois käyttää siellä arjessa.*”

5 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa ja kuvailla puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia alle kouluikäisten lasten EPT:sta. Aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla haastatteluilla ja analysoitiin temaattisella analyysillä. Teemat jaettiin aineistolähtöisesti kolmen tutkimuskysymyksen alle, jotka tarkastelivat alle kouluikäisten lasten EPT:n vahvuuksia ja haasteita sekä sen kehitystä edistäviä tekijöitä. Teemoista kahdeksan liittyi vahvuuksiin: 'EPT myönteisenä kokemuksena', 'etäavustaja', 'tekniikka', 'soveltuvuus', 'terapiasuhde', 'lapsi osallistujana', 'saatavuus' ja 'vähäinen autoilun tarve'. Haasteisiin liittyviä teemoja havaittiin kolme, jotka olivat 'soveltuvuuden haasteet', 'tekniset haasteet' ja 'ennakkoluulot'. EPT:n kehitystä edistäviin tekijöihin liittyviä teemoja havaittiin myös kolme: 'tieto ja osaaminen', 'kokeileminen' sekä 'materiaalit'.

5.1 Tulosten arviointi

Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapian vahvuudet

EPT:n toteuttaminen oli myönteinen kokemus kaikille tutkittaville. Myös aiemmissa tutkimuksissa, joissa on tutkittu EPT:a alle kouluikäisille (Constantinescu, 2012) tai kouluikäisille lapsille (Hines ym., 2015; Tucker, 2012b) toteuttaneita puheterapeutteja, on havaittu heidän ajatustensa ja kokemustensa olevan pääosin myönteisiä. Tutkittavat kokivat lapsen kuntoutumisen vähintään yhtä hyväksi kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa. Tämä on sopusoinnussa useimpien kuntoutustutkimusten kanssa, sillä EPT:n ja kasvokkain toteutettavan puheterapian tulokset ovat vastanneet niissä toisiaan (ASHA, 2017c; Naamanka, 2016a). Osa tutkittavista toisaalta arvioi, että EPT saattaa olla jopa tuloksellisempaa kuin kasvokkain toteutettava puheterapia. Tässä saattaa olla kyse yksittäisistä kokemuksista, koska kaikilla tutkittavilla oli suhteellisen vähän kokemusta EPT:sta. Myös tutkittavien myönteinen suhtautuminen saattaa heijastua heidän arvioihinsa kuntoutuksen tuloksellisuudesta. Toisaalta on mahdollista, että alle kouluikäisten EPT osoittautuu tiedon lisääntyessä kasvokkain toteutettavaa puheterapiaa tuloksellisemmaksi, kuten jotkut puheterapeutit ovat kokeneet myös aiemmassa kouluikäisten lasten EPT:a koskevassa tutkimuksessa (Tucker, 2012b).

Etävustajan osallistuminen puheterapiatilanteeseen oli tutkittaville myönteinen kokemus. Avustajana toimi usein lapsen vanhempi, ja terapiasuhde vanhemman kanssa koettiin hyväksi. Aiemmin on arvioitu, ettei EPT soveltuisi hyvin alle kuusivuotiaille vanhemman tai muun etävustajan osallistumisen tarpeen vuoksi (Molini-Avejonas ym., 2015). Tämän tutkimuksen tulos viittaa kuitenkin päinvastoin siihen, että juuri etävustajana toimivan vanhemman osallistuminen on yksi EPT:n vahvuuksista alle kouluikäisillä lapsilla. Vanhemman tai muun avustajan osallistuminen mahdollistaa ohjauksellisen puheterapian toteuttamisen. EPT:n soveltuvuutta eri asiakaryhmille koskevassa teemassa lapsen ikä osoittautui yleisimmäksi tutkittavien pohtimaksi aiheeksi. Suurin osa tutkittavista arvioi, että EPT soveltuisi pikkulapsille ohjauksellisesti toteutettuna. Ohjauksellinen toimintatapa korostuu tyypillisesti varhaiskuntoutuksessa (Blaiser ym., 2013), joten EPT voisikin soveltua siihen hyvin.

Tutkittavat keskustelivat vanhemman tai muun etävustajan rooleista EPT:ssa. Rooleiksi mainittiin erityisesti lapsen auttaminen tekniikan käytössä, lapsen tukeminen terapiatilanteessa sekä puheterapeutin tukeminen paikkaamalla taktiilisen kosketuksen puutetta. Etävustaja koettiin tärkeäksi yhteistyötahoksi, kuten on raportoitu myös kouluikäisten lasten EPT:a toteuttaneiden puheterapeuttien kokemuksista (Hines ym., 2015; Tucker, 2012b). EPT:a toteuttaessa onkin siis suositeltavaa varmistaa, että saatavilla on tehtävään soveltuva etävustaja. Toisaalta tässä tutkimuksessa ei raportoitu hankaluuksia yhteistyössä etävustajan kanssa, toisin kuin Tuckerin (2012b) tutkimuksessa. Etävustajan henkilöllisyydessä saattaa olla eroa kouluikäisten ja alle kouluikäisten EPT:n välillä. Tämän tutkimuksen perusteella alle kouluikäisten lasten EPT:ssa etävustaja on tyypillisesti vanhempi, mutta kouluikäisillä se saattaa olla esimerkiksi koulun henkilökuntaan kuuluva henkilö. Siksi tulokset yhteistyöstä etävustajan kanssa eivät välttämättä ole vertailukelpoisia tämän tutkimuksen ja kouluikäisten lasten EPT:a tarkastelevien tutkimusten välillä. Saattaa olla, että nimenomaan vanhemman toimimiseen etävustajana liittyy erityisiä vahvuuksia, joita ei välttämättä saavuteta, jos etävustajana toimii joku muu henkilö. Tällaisia vahvuuksia voisivat olla esimerkiksi hyödyt kotiharjoittelun kannalta, sillä perheen ulkopuolinen etävustaja ei välttämättä osallistu terapiatilanteen ulkopuoliseen harjoitteluun.

Useissa aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että puheterapeutit ovat kokeneet teknisiä haasteita EPT:ssa (Constantinescu, 2012; Hill & Miller, 2012; Hines ym., 2015; Tucker,

2012a, 2012b). Kuitenkin tässä tutkimuksessa tekniikka havaittiin myös vahvuuksiin kuuluvana teemana. Teeman sisältö koski EPT:an liittyvän tekniikan helppokäyttöisyyttä ja teknisten haasteiden vähäisyyttä sekä kokemuksia EPT:ssa käytettävien ohjelmien hyödyllisistä ominaisuuksista. Aiemmin vastaavia kokemuksia ei ole juuri raportoitu, mutta Constantinescun (2012) tutkimuksessa raportoitiin puheterapeuttien myönteisistä kokemuksistaan laitteiston käytön miellyttävyyden sekä kuvan- ja äänenlaadun suhteen.

Puheterapeuteilla on havaittu ristiriitaisia ajatuksia terapiasuhteesta EPT:ssa (Tucker, 2012a; Constantinescu, 2012; Hines ym., 2015). Tässä tutkimuksessa suurin osa tutkittavista kertoi kokevansa terapiasuhteen EPT:ssa hyväksi sekä lapsen että vanhemman kanssa. Terapiasuhdetta vanhempien kanssa pidettiin parempana kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa. Myös Constantinescun (2012) tutkimuksessa puheterapeutit olivat tyytyväisiä suhteestaan lapsen vanhempaan. Tuloksena tämä on tärkeä, koska yhteistyö vanhemman kanssa korostuu alle kouluikäisten lasten puheterapiassa (Edwards ym., 2012; Paul & Roth, 2011; Puheterapeuttiliitto, 2017). Tämän tutkimuksen perusteella yhteistyötä on EPT:ssa jopa enemmän kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa, sillä EPT:ssa ohjauksellinen toimintatapa ilmeisesti korostuu. Tässä tutkimuksessa tutkittavat arvioivat sekä vanhemman että lapsen kokevan terapiasuhteen hyväksi. Aiemmat tutkimukset aiheesta antavat tukea tutkittavien puheterapeuttien arvioille. Aina-kin Constantinescun (2012) ja Ingersollin sekä Bergerin (2015) tutkimuksissa vanhemmat kokivat terapiasuhteen puheterapeuttiin hyväksi. Lasten näkemyksiä terapiasuhteesta ei tiettävästi ole tutkittu, Stamin (2014) kuntoutustutkimukseen osallistuneet lapset ilmaisivat olevansa tyytyväisiä EPT:an. Lisäksi teemassa 'lapsi osallistujana' raportoitiin lapsen innokkaasta suhtautumisesta EPT:an, joka saattaa viitata myös hyvään terapiasuhteeseen lapsen ja puheterapeutin välillä.

Puheterapiapalvelujen saatavuuden parantamista on pidetty yhtenä EPT:n mahdollisuutena (Hill & Miller, 2012; Tucker, 2012a, 2012b). Tässäkin tutkimuksessa se liittyi EPT:n vahvuuksiin. Tutkittavat esittivät EPT:n tarjoavan mahdollisuuden jotain erityisosaamista hallitsevan puheterapeutin tavoittamiseen. Toisaalta EPT saattaisi tarjota puheterapeuteille mahdollisuuden erikoistumiseen, joka ei kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa ehkä onnistuisi pienen väestöpohjan vuoksi. Mahdollisuus erikoistumiseen voisi parantaa puheterapeuttien osaamista yksittäisestä häiriöryhmästä, jonka myötä myös asiakkaiden kuntoutuminen, terapian laatu ja kustannustehokkuus voisivat

parantua. Kustannustehokkuus mainittiin tuloksissa teemassa vähäinen autoilun tarve, mutta vähäisen autoilun tarpeen hyötyinä mainittiin myös ajan säästö, joka myös liittyy yhteen kustannustehokkuuden kanssa. Kustannustehokkuus on mainittu myös aiemmissa tutkimuksissa EPT:n mahdollisena hyötynä (Blaiser ym., 2013; Molini-Avejonas ym., 2015) erityisesti intensiivisillä terapiajaksoilla (Blaiser ym., 2013). Vähäisellä autoilun tarpeella voi olla merkitystä myös ympäristönsuojelun näkökulmasta. Lisäksi tässä tutkimuksessa mainittiin, että vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä, kun heidän ei ole tarvinnut autoilla terapiaan. Myös vanhemmat itse ovat kokeneet vähäisen autoilun tarpeen EPT:n eduksi (Constantinescu, 2012; Havenga ym., 2017). Lisäksi vähäinen autoilun tarve voi lisätä puheterapeutin työhyvinvointia, sillä yhdellä tutkittavista EPT:an siirtymisen syihin sisältyi väsyminen autoiluun.

Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapian haasteet

Tässä tutkimuksessa havaittiin kolme haasteisiin liittyvää teemaa. Vaikka haasteisiin liittyviä teemoja havaittiin vähemmän kuin vahvuuksiin liittyviä, ei se välttämättä kerro suoraan siitä, kuinka suuri merkitys koetuilla haasteilla on kliinisessä työssä. Erityisesti teknisiä haasteita on raportoitu sekä useissa alle kouluikäisten lasten EPT:a koskevissa kuntoutustutkimuksissa (Constantinescu, 2012; Havenga ym., 2017; Isaki & Farrell, 2015; Vismara ym., 2012), että puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia tarkastelevissa tutkimuksissa (Constantinescu, 2012; Hill & Miller, 2012; Hines ym., 2015; Tucker, 2012a, 2012b). Aiemman kirjallisuuden perusteella vaikuttaa siis siltä, että tekniset haasteet voivat olla merkittävä EPT:n toteuttamista hankaloittava tekijä ja sillä voi myös olla merkitystä puheterapeuttien ajatuksille ja kokemuksille EPT:sta. Tässä tutkimuksessa myös esitettiin tekniset haasteet EPT:n suurimpana haasteena. Teknisten haasteiden on koettu aiheuttavan tyytymättömyyttä joillakin asiakkailta ja yhteistyökumppaneilla (Tucker, 2012b), mikä on tärkeää huomioida, sillä niin tämän kuin myös Tuckerin (2012b) tutkimuksen mukaan asiakkailta ja yhteistyökumppaneilla on EPT:an kohdistuvia ennakkoluuloja. Teknisten haasteiden ja ennakkoluulojen lisäksi haasteisiin kuului teema 'soveltuvuuden haasteet'. Useiden asiakkaaseen liittyvien ominaisuuksien on esitetty olevan mahdollisia esteitä EPT:n soveltuvuudelle (ks. esim. ASHA, 2017c, Naamanka, 2016a). Tässä tutkimuksessa mainittiin samoin useita mahdollisia soveltuvuuden haasteita, mutta tutkittavat esittivät haasteisiin myös mahdollisia ratkaisuja.

Alle kouluikäisten lasten etäpuheterapian kehitystä edistävät tekijät

Tässä tutkimuksessa tunnistettiin tekijöitä, jotka huomioimalla voitaisiin ehkä edistää alle kouluikäisten lasten EPT:n yleistymistä ja laatua. Puheterapeuttien ajatusten ja kokemusten huomioiminen saattaa olla keskeistä, sillä on esitetty, että puheterapeuttien suhtautuminen olisi huomattava tekijä EPT:n kehityksen kannalta (Molini-Avejonas ym., 2015). Kehittämiseen liittyvistä teemoista 'tieto ja osaaminen' sisälsi laajasti eri aihepiirejä, kuten tutkimustiedon ja koulutuksen tarpeen sekä puheterapeutilta vaadittavan tiedon ja osaamisen. Puheterapeutit ovat myös aiemmissa tutkimuksissa kertoneet kokevansa tarvetta tutkimustiedolle (Tucker, 2012a) ja koulutukselle (Hill & Miller, 2012; Tucker, 2012b). Tässä tutkimuksessa mainittiin lisäksi ennakkoluuloton kokeileminen tarpeellisenä tiedon lisäämisen ja EPT:n kehittämisen kannalta. Tähän liittyen on havaittu, että sekä puheterapeutit että asiakkaat saattavat olla haluttomia kokeilemaan (Tucker, 2012b) ja toteuttamaan EPT:a (Dunkley ym., 2010). EPT:a toteuttavien puheterapeuttien kokeman kokeiluntarpeen ja kollegoiden sekä asiakkaiden suhtautumisen välillä vaikuttaakin olevan ristiriitaa.

Tutkittavat kokivat tarvetta EPT:an suunnitelluille materiaaleille, joita koettiin olevan vain vähän tarjolla. Vastaavaa on raportoitu myös Hillin ja Millerin (2012) tutkimuksessa, vaikka toisaalta Boisvert kollegoineen (2012) sekä Naamanka (2016a) ovat esittäneet, että EPT:ssa voidaan hyödyntää monipuolisesti erilaisia sähköisiä materiaaleja. Tässä tutkimuksessa toisaalta esitettiin ajatus, että materiaalia oli tarjolla paljon, mutta sen soveltaminen oli vaikeaa. Tutkittavien vähäinen kokemus voi selittää tätä tulosta, sillä Tuckerin (2012b) tutkimuksessa kouluikäisten lasten EPT:a toteuttaneet puheterapeutit kokivat materiaalin käytön aluksi vaikeaksi, mutta se helpottui kokemuksen karttuessa. Kyse voi siis olla osaamisen puutteesta, mutta toisaalta alle kouluikäisten lasten EPT:ssa käytettävä materiaali voi poiketa kouluikäisten lasten kanssa käytetystä materiaalista, jolloin myös materiaalin saatavuudessa ja soveltuvuudessa voi olla eroa. Alle kouluikäisten lasten puheterapiassa hyödynnetään leikkejä ja pelejä (Naamanka, 2016a), mikä saattaa lisätä materiaalien tarvetta suhteessa muihin ikäryhmiin.

Ideoiden, vinkkien ja kokemusten jakaminen tarjolla olevan materiaalin soveltamisesta voisi helpottaa mahdollista osaamiseen liittyvää hankaluutta materiaalien käytössä. Puheterapeuttien toive ideoiden jakamisesta kollegoiden kesken mainittiinkin teemassa 'tieto ja osaaminen'. Kollegiaalisesta tuesta koettiin olevan hyötyä myös EPT:an perehdyttä-

misessä. Myös aiemmassa tutkimuksessa kokeneemmalta kollegalta saatava perehdytys on koettu hyväksi tavaksi oppia EPT:a (Hines ym., 2015; Tucker, 2012b). Koska kollegiaalinen tuki voi hyödyttää EPT:a toteuttavia puheterapeutteja niin materiaalien jakamisen kuin perehdytyksenkin suhteen, saattavat puheterapeuttien kokemukset EPT:sta olla parempia EPT:a toteuttavassa työyhteisössä kuin yksin. Yksin toimivat puheterapeutit saattavat hyötyä verkostoitumisesta.

Materiaalien kehittäminen ja jakaminen voisivat tukea puheterapeutteja EPT:n toteuttamisessa ja kehittämisessä. EPT:a tarjoavien yritysten olisikin hyvä miettiä, kuinka materiaalia saisi valmistettua ja jaettua yhteiseen käyttöön. Tämä voisi vähentää puheterapeuttien kuormitusta ja materiaalien valmistukseen kuluvaan työaikaan. Lisäksi materiaalien valmistukseen kuluvan ajan väheneminen voisi edistää EPT:n muiden osaluokkien laatua ja kehittymistä, kun työpanosta voitaisiin suunnata muihin tehtäviin.

5.2 Johtopäätöksiä

Seuraavien otsikoiden alla tarkastellaan tutkimustuloksista ja pohdinnasta muodostettuja, keskeisiksi koettuja kokonaisuuksia. Osioissa yhdistellään eri tutkimuskysymyksiin sisältyviä teemoja.

EPT perhekeskeisenä kuntoutusmuotona

Tämän tutkimuksen perusteella vaikuttaa siltä, että etäavustajana toimivan vanhemman osallistuminen terapiakerroilla on yksi EPT:n vahvuuksista alle kouluikäisillä lapsilla. Vanhemman osallistuminen etäavustajana sekä terapiasuhte vanhemman kanssa mainittiin alle kouluikäisten lasten EPT:n vahvuuksina. Vanhemman ohjaamiseen perustuvat epäsuorat kuntoutusohjelmat voisivat sopia hyvin alle kouluikäisten lasten EPT:an. Tällaisia ohjelmia onkin jo tutkittu pääosin hyvin tuloksin (Constantinescu, 2012; Constantinescu ym., 2014; Ingersoll & Berger, 2015; Vismara ym., 2012). Vanhemman ohjaamisen perustuva kuntoutus on myös suosittu ASHA:n (2017b) suosituksen kanssa, jossa suositellaan perhekeskeistä, lapsen osallistumista tämän luonnollisissa ympäristöissä tukevaa kuntoutusta 0–5-vuotiaille lapsille. Ohjauksellisen toimintatavan koettiin tässä tutkimuksessa edistävän harjoitusten ja harjoiteltavien taitojen siirtymistä lapsen arkeen, eli lapsen luonnollisiin ympäristöihin. Havengan ym. (2017) tutkimuk-

sessä EPT:a kokeillut puheterapeutti oli toisaalta huolissaan vanhempien terapeuttisten taitojen vähäisyydestä. Tulos perustui kuitenkin yksittäisen henkilön kokemukseen, joka ei saanut tukea tästä tutkimuksesta. Tämän tutkimuksen perusteella EPT voisi sopia paitsi yksinomaan etävälitteiseksi kuntoutusmuodoksi, myös vanhempien ohjaukseen kasvokkain toteutettavilla terapiajaksoilla. Tällä tavoin voitaisi vähentää kulkemisen tarvetta silloinkin, jos terapiajaksoa ei jostain syystä voi tai kannatta toteuttaa kokonaan etäteknologian välityksellä.

Vanhemman osallistumista painottavien kuntoutuksenohjelmien toteuttamista EPT:na puoltaa tutkittavien kokemus, jonka mukaan vanhempien osallistuminen EPT:n edistää terapiaan liittyvää kotiharjoittelua. Vanhempien koettiin oppivan auttamaan lastaan, mikä vastaa Blaiserin ym. (2013) alle kouluikäisten lasten etäkuntoutusta koskevassa tutkimuksessa vanhempien itse raportoimaa kokemusta. Tämä voisi myös olla yksi mahdollinen selitys sille, miksi osa tutkittavista koki lasten kuntoutumisen olevan EPT:ssa erityisen nopeaa. EPT vaikuttaa lisäksi korostavan asiakkaan ja perheen asiantuntijuutta terapiasuhteessa (ks. Auert ym., 2012), sillä EPT:ssa etäavustajana toimiva vanhempi omaksuu aktiivisen roolin esimerkiksi auttaessaan paikkaamaan taktiilisen kontaktin puutetta puheterapeutin ja lapsen välillä. EPT voi tästä syystä olla vanhemmalle vaativa, mutta saattaa toisaalta edistää harjoitusten hyötyjen laajenemista puheterapiatilanteen ulkopuolelle, koska vanhempi oppii auttamaan lastaan arjessa.

Terapiasuhte saattaa muodostua vanhempaan vahvemaksi kuin lapseen, sillä ainakin osalla tutkittavista suhde vanhempien kanssa oli parempi kuin lapsen kanssa, mikä vastaa Constantinescun (2012) tulosta. Tulos on toisaalta päinvastainen kuin Hinesin ym. (2015) tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin kouluikäisten lasten EPT:a toteuttaneiden puheterapeuttien kokemuksia. Hinesin ym. (2015) tutkimuksessa puheterapia toteutettiin kouluympäristössä, jolloin vanhemmat eivät välttämättä osallistuneet paljoa terapiakerroille. Eroja tämän sekä Constantinescun (2012) tutkimuksen tuloksissa suhteessa Hinesin ym. (2015) tuloksiin voikin selittää se, että alle kouluikäisten lasten EPT:ssa yhteistyö vanhemman kanssa korostuu (ASHA, 2017b; Puheterapeuttiliitto, 2017), jolloin terapiasuhtekin ehkä kehittyy juuri vanhemman kanssa. Tämän tutkimuksen aineistossa ainakin kaksi seikkaa tukee edellä esitettyä teoriaa. Ensinnäkin tutkittavat esittivät ajatuksen, jonka mukaan terapiasuhte EPT:ssa muodostuu voimakkaaksi nimenomaan terapiakerroilla läsnä olevan aikuisen kanssa. Toiseksi kaksi tutkittavista selitti vahvaa terapia-

suhdetta vanhempiin tiiviillä yhteistyöllä. McCulloughin (2001) mukaan EPT voi hyödyttää alle kouluikäisiä lapsia erityisesti, koska vanhemman ottaminen mukaan terapiaan voi olla EPT:ssa helpompaa kuin esimerkiksi päiväkodissa kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa. Tämän tutkimuksen tulokset ovatkin sopusoinnussa McCulloughin (2001) ajatuksen kanssa.

Tutkittavat kokivat ohjauksellisen työskentelytavan korostuvan EPT:ssa. Tuckerin (2012b) tutkimuksessa on esitetty, että alle kouluikäisten lasten tietokoneen käyttötaitojen puute voi olla esteenä EPT:lle. Tässä tutkimuksessa ohjauksellinen työskentely esitettiin ratkaisuna Tuckerin (2012b) tutkimuksessa esitettyyn haasteeseen. Ohjauksellisuuden korostuminen voi puolestaan selittää, miksi terapisuhde vanhempaan muodostuu ehkä voimakkaammaksi kuin lapseen. Puheterapeutin vuorovaikutus vanhemman kanssa oletettavasti lisääntyy ohjatessa, jolloin suora vuorovaikutus lapsen kanssa saattaa vähentyä. Toisaalta tämä ei välttämättä ole haitallista, koska Blaiserin ym. (2013) tutkimuksen mukaan etäkuntoutus kuitenkin edistää vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Vähentynyt suora työskentely lapsen kanssa saattaa selittää, miksi osa tutkittavista koki terapisuhteen lapseen jäävän etäisemmäksi kuin kasvokkain toteutettavassa puheterapiassa. Etäisyyteen liittyvistä kommentteista huolimatta lähes kaikki tutkittavat kertoivat kokeneensa terapisuhteen lapsen kanssa hyväksi, kun taas Constantinescun (2012) tutkimuksessa lähes puolet tutkittavista olivat siihen tyytymättömiä.

Teknisten resurssien merkitys EPT:n toteuttamisessa

Tekniikka oli tutkittaville yhteinen teema sekä vahvuuksiin että haasteisiin liittyvänä. Tutkittavien välillä vaikuttaa olevan eroja siinä, kuinka suuressa roolissa tekniset haasteet ja vahvuudet ovat, sillä vahvuuksiin liittyvässä teemassa yksi tutkittavista kertoi kokeneensa vain vähän teknisiä haasteita, kun taas haasteisiin kuuluvassa teemassa toinen tutkittava kertoi kokeneensa paljon haasteita. Erot saattavat selittyä esimerkiksi eroilla puheterapeuttien teknisessä osaamisessa tai käytettävissä olevissa resursseissa. Myös vähäinen kokemus EPT:sta voi selittää eroja, sillä arviot saattavat perustua yksittäisiin terapiakertoihin.

Tekniset haasteet liittyivät erityisesti verkkoyhteyteen, kun taas vahvuuksiin liittyivät erityisesti myönteiset kokemukset EPT:ssa käytettävistä ohjelmista. Kiinnittämällä huomiota verkkoyhteyden toimivuuteen voitaisiinkin ehkä parantaa puheterapeuttien

kokemuksia EPT:sta, sillä heidän kokemuksensa tekniikan luotettavuudesta ja laadusta on havaittu olevan yhteydessä heidän asenteisiinsa EPT:a kohtaan (Hines ym., 2015). Verkko-yhteyden toiminnan varmistamisella voitaisiin ehkä myös edistää asiakastytyväisyyttä, sillä teknisten haasteiden on koettu joskus aiheuttavan tyytymättömyyttä EPT:n osallistujilla (Tucker, 2012b). Vanhempien arvioiden EPT:sta on havaittu myös olevan suorassa yhteydessä tekniikan toimivuuteen (Havenga ym., 2017). Lisäksi tässä tutkimuksessa yksi tutkittavista koki perheillä olevan ennakkoluuloja tekniikan toimivuudesta. Hyvällä valmistautumisella voitaisiinkin ehkä edistää myönteisen kokemuksen syntymistä EPT:sta niin puheterapeuteilla kuin asiakkailakin. Tutkittavat pitivätkin puheterapeutin teknistä osaamista tärkeänä, ja perheen tekniikan käytön ohjaamisen ajateltiin olevan puheterapeutin vastuulla. Onkin tärkeää varmistaa, että EPT:a toteuttavalla puheterapeutilla on riittävät valmiudet ohjata perhettä tekniikan käytössä.

Tutkittavat kokivat EPT:ssa käytettävien ohjelmien interaktiiviset ominaisuudet ja ruudunjakomahdollisuuden tärkeäksi. Näillä ominaisuuksilla voi olla erityisesti merkitystä alle kouluikäisten lasten EPT:ssa, sillä heidän puheterapiassaan hyödynnetään tavallisesti pelejä ja leikkejä harjoittelun kontekstina (Naamanka, 2016a). Ohjelmien eri ominaisuuksista voi olla apua leikkipohjaisten harjoitusten toteuttamisessa. Lisäksi ohjelmien ominaisuuksilla ajateltiin olevan merkitystä EPT:n soveltuvuuden varmistamisessa ainakin vilkkaille lapsille sekä lapsille, joilla on kehitysvamma. EPT:n tarpeisiin riittämättömän ohjelman käyttö voi toisaalta heikentää puheterapeuttien kokemuksia EPT:sta, ja yksi tutkittavista kertoikin kokeneensa käytössään olleen ohjelman tarpeisiin nähden riittämättömäksi. Tutkittavat mainitsivat, ettei sopivaa suomenkielistä ohjelmaa ole tarjolla. Suomenkielisen ohjelman tulo markkinoille voisi madaltaa puheterapeuttien kynnystä EPT:n kokeilemiseen ja helpottaa ohjelman käytettävyyttä myös asiakkaalle.

EPT:n soveltuvuus eri asiakasryhmille

EPT:n soveltuvuutta eri asiakasryhmille tarkasteltiin sekä vahvuuksissa että haasteissa. Vahvuuksissa korostui lapsen iän merkitys soveltuvuuden kannalta. Tutkittavat kokivat EPT:n soveltuvan pienille lapsille ohjauksellisesti toteutettuna. Tutkittavien ajatusten ja kokemusten perusteella ikä ei siis sinällään ole alle kouluikäisillä lapsilla EPT:n soveltuvuutta rajoittava tekijä, mutta se on otettava huomioon kuntoutuksen toteutustavassa.

Soveltuvuutta koskevat tulokset liittyvät laajasti eri asiakasryhmiin. Yhteistä erityisesti haasteisiin liittyville tuloksille on epävarmuus, sillä esimerkiksi vilkkautta pidettiin mahdollisena esteenä, mutta toisaalta ajateltiin, että EPT saattaa toimia vilkkaalle lapselle paremmin kuin kasvokkain toteutettava puheterapia. Samaten kehitysvammaisuus mainittiin sekä vahvuuksiin että haasteisiin liittyen. Ajatukset ja kokemukset vaihtelivat soveltumattomasta erittäin hyvin soveltuvaan. Vaikuttaa siltä, ettei selkeää tietoa EPT:n soveltuvuudesta eri asiakasryhmille vielä ole. Tähän viittaa myös Tuckerin (2012a) tutkimus, jossa puheterapeutit kertoivat, ettei EPT:n soveltuvuuden määrittelyn perusteeksi ole saatavilla riittävästi tietoa. Tässä tutkimuksessa tutkittavat vaikuttavat myös tiedostavan tämän itse, sillä teemassa 'kokeileminen' he mainitsivat tarpeen saada kokemusta eri asiakasryhmien EPT:sta. Tutkittavat myös ajattelivat, että soveltuvuuden selvittäminen vaatii yksilöllistä kokeilemistä. Tämä on sopusoinnussa ASHAn (2017c) ja Valviran (2017) ohjeistusten kanssa, joiden mukaan soveltuvuus tulisi arvioida yksilöllisesti.

EPT:n soveltuvuuteen liittyen havaittiin toisaalta useita haasteita, mutta myös mahdollisia ratkaisuja niihin. Tuloksissa ei mainittu yhtään sellaista asiakasryhmää, jolle EPT:a olisi pidetty täysin sopimattomana missään muodossa, vaikkakin esimerkiksi nielemisvaikeuksien kuntoutuksessa sitä pidettiin sopivana vain rajallisiin tarkoituksiin kasvokkain toteutettavan puheterapian rinnalla. Vaikuttaakin siltä, että EPT:n toteuttamisessa kannattaisi kokeilla erilaisia menetelmiä, joiden avulla mahdollisia soveltuvuuden haasteita voitaisiin ratkaista. Ei ehkä tulisikaan keskittyä pelkästään siihen, toimiiko EPT, vaan myös siihen, millä tavalla toteutettuna se toimii parhaiten. Tutkijoiden olisikin hyvä raportoida tapansa toteuttaa EPT:a mahdollisimman huolellisesti. Samaten tutkimuksia lukevien henkilöiden olisi syytä kiinnittää huomiota toteutustapaan ja pohtia, mitkä tekijät mahdollisesti edistivät tai häittivät myönteisten tulosten saamista.

Keskittyminen ja vilkkaus sisältyvät paitsi teemaan 'soveltuvuuden haasteet', myös teemaan 'lapsi osallistujana', jossa raportoidaan kolmen tutkittavan myönteisiä kokemuksia lasten keskittymisestä. Kuten jo aiemmin mainittiin, tutkittavien ajatukset EPT:n soveltuvuudesta vilkkaille lapsille olivat ristiriitaisia. Myös kouluikäisten lasten EPT:a toteuttaneilla puheterapeuteilla havaittu ristiriitaisia ajatuksia siitä, soveltuuko EPT vilkkaiden lasten kuntoutukseen (Tucker, 2012a). Tähän aihealueeseen olisikin hyvä kiinnittää huomiota tulevaisuuden tutkimuksissa, jotta saataisiin lisätietoa EPT:n soveltuvuuden

arviointiin vilkkaille lapsille. Osa tutkittavista ajatteli, että EPT voisi parantaa keskittymistä joillakin lapsilla, mikä vastaa Tuckerin (2012b) raportoimia tuloksia kouluikäisten lasten EPT:a koskien. Olisikin siis kiinnostavaa vertailla EPT:a ja kasvokkain toteutettavaa puheterapiaa keskenään, jotta saataisi selville, onko jompikumpi kuntoutusmuoto soveltuvampi vilkkaille lapsille. Lisäksi olisi hyvä huomioida tässä ja Hinesin ym. (2015) tutkimuksessa mainittu etäavustajan rooli lapsen keskittymisen tukemisessa. Etäavustajan osaamisella voi olla merkitystä EPT:n soveltumisessa vilkkaalle lapselle.

Tiedon ja koulutuksen merkitys EPT:n kehittämisen kannalta

Tässä tarkastellaan tiedon ja koulutuksen tarpeen mahdollisia yhteyksiä EPT:a koskeviin ennakkoluuloihin. Tuloksissa raportoitiin kokemuksesta, jonka mukaan ennakkoluuloiset ihmiset ovat tietämättömiä EPT:sta. Lisäksi aiemmissa tutkimuksissa on mainittu puheterapeuttien kokevan, että asiakkaat ovat tietämättömiä EPT:sta (Havenga ym., 2017). On myös raportoitu puheterapeuttien (Dunkley ym., 2010; Tucker, 2012a, 2012b) ja asiakkaiden (Tucker, 2012b) ennakkoluuloista sekä kielteisistä asenteista EPT:a kohtaan. Jatkossa olisikin hyvä pohtia, kuinka tietoa EPT:sta voitaisiin lisätä eri tahoilla. Ennakkoluulojen vähentäminen tietoa lisäämällä voisi lisätä paitsi EPT:a toteuttavien puheterapeuttien tyytyväisyyttä, myös muiden puheterapeuttien halua kokeilla EPT:a, mitä tutkittavat pitivät tärkeänä EPT:n kehittymisen kannalta.

Niin tässä kuin aiemmissakin tutkimuksissa (Tucker, 2012a, 2012b) EPT:a toteuttaneet puheterapeutit ovat ilmaisseet kokevansa tarvetta tutkimuksille EPT:sta. Toisaalta on pohdittava, kuinka saataisiin asiakkaat ja yhteistyökumppanit tietoisiksi tutkimustuloksista. EPT:a toteuttavien puheterapeuttien kouluttamista on pidetty tärkeänä sekä tässä että aiemmissakin tutkimuksissa (Hines ym., 2015; Tucker, 2012b). Se ei ehkä kuitenkaan yksin riitä, vaan myös lähettävän tahon puheterapeuttien kouluttamisesta voisi olla hyötyä. Tämän ja aiempien tutkimusten (Constantinescu, 2012; Stam, 2014; Vismara ym., 2012) perusteella perheiden suhtautuminen EPT:an kehittyi myönteiseen suuntaan terapiajakson aikana, joten haasteena onkin, kuinka saadaan heidät kokeilemaan EPT:a. Asiakkaiden tiedon lisääminen voisi onnistua luontevimmin lähettävän tahon puheterapeuttien kautta. Jos lähettävää tahoa koulutettaisiin EPT:sta, voisi lähettävä taho levittää tietoa perheille, mikä voisi helpottaa perheiden ennakkoluuloja ja lisätä kokeilunhalua. Toisaalta myös lähettävän tahon näkökulma ja perusteet kielteisille

ajatuksille tulisi huomioida, jotta mahdollisiin lähettävän tahon kokemuksiin haasteisiin voitaisiin löytää ratkaisuja.

5.3 Tutkimuksen toteuttaminen ja luotettavuus

Laadullisen tutkimusasetelman validius riippuu tutkimuskysymysten ja tutkittavien muuttujien määrittelyn selkeydestä (Galletta, 2012, s. 11). Tässä tutkimuksessa keskeiset käsitteet on määritelty johdannossa. Tärkeimpien muuttujien tulisi sisältyä tutkimuskysymykseen (Galletta, 2012, s. 15), kuten ne tässä tutkimuksessa sisältyvätkin. Tutkimuksessa pyrittiin varmistamaan, että tutkittavat ymmärtävät mistä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita ja kuinka keskeiset käsitteet on määritelty. EPT ja alle kouluikäiset lapset määriteltiin tutkimustiedotteessa (Liite 2), sillä näiden käsitteiden määrittelyssä on vaihtelevuutta. Tutkittavien oletettiin ymmärtävän yleiskielisten käsitteiden, kuten ajatus, ja tavallisten ammattiinsa liittyvien käsitteiden, kuten terapiasuhte, merkitys.

Tutkittaville haluttiin antaa mahdollisuus kertoa ennalta määrittelemättömistä aiheista. Tämä onnistui hyvin, sillä suurin osa teemoista ei suoraan liittynyt teoriapohjaisten kysymysten aihealueisiin. Vaikuttaakin siltä, että tutkimuksessa havaittiin tutkittavien keskeisiksi kokemia teemoja. Useimmissa teemoissa on lisäksi korkea frekvenssi, eli teema sisältää aineistoa kaikilta tai lähes kaikilta tutkittavilta, mikä voi kertoa, että tässä tutkimuksessa ollaan havaittu alle kouluikäisten lasten EPT:a toteuttaneille puheterapeuteille yhteisesti tärkeitä teemoja.

5.3.1 Tutkijan toiminnan luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on instrumentti, jolla voi olla merkitystä tutkimuksen laadun kannalta (Galletta, 2012, s. 104; Patton, 1990, s. 472). Tutkittavat voivat reagoida tutkijan läsnäoloon (Patton, 1990, s. 473), missä suhteessa tässä tutkimuksessa on etuna tutkijan ja haastateltavan samankaltainen koulutustausta (Hugh, 2014, s. 179). Tällöin tutkijan käyttämä puhetapa ja terminologia ovat haastateltaville tuttuja, mikä vähentää väärinkäsitysten riskiä. Tulosten luotettavuutta parantaa lisäksi se, ettei tutkijalla ole tämän tutkimukseen liittyviä taloudellisia tai muita sidoksia.

Laadullisen haastattelun tarkoituksena on selvittää tutkittavan näkökulma vaikuttamatta siihen (Patton, 1990, s. 278). Tutkijan oman arvion mukaan tämä onnistui hyvin, sillä hän ei käyttänyt haastatteluissa johdattelevia ilmaisuja, vaan oli neutraali ja vähäeleinen (ks. Hugh, 2014, s. 179). Haastattelukysymykset myös laadittiin neutraaleiksi, eli ne eivät johdatelleet myönteisiin tai kielteisiin vastauksiin. Lisäksi johdattelevuutta pyrittiin vähentämään aloittamalla teemoittelu vasta kun kaikkien tutkittavien aineisto oli kerätty. Tällä vähennettiin riskiä, että haastattelijä alkaisi etsiä haastatteluissa vahvistusta joillekin tietyille, jo teemoittelemisessaan haastatteluissa havaitsemilleen teemoille (Galletta, 2012, s. 76–77). Semanttisen tason teemoittelussa teemat ovat aineistossa suurelta osin eksplisiittisiä (Hugh, 2014, s. 259). Tämän voi vähentää riskiä, että tutkija tekisi aineistosta virhepäätelmiä tai projektoisi omia näkemyksiään aineistoon. Toisaalta teemoittelutason valinta luonnollisesti rajaa sitä, millaisia havaintoja aineistosta voidaan tehdä. Tämän tutkimuksen puitteissa ei pystytäkään kuvaamaan aineiston piileviä merkityksiä.

Pattonin (1990, s. 372) mukaan tutkijan tulee pyrkiä mahdollisimman kattavaan ja totuudenmukaiseen raportointiin, mihin tässä tutkimuksessa on luonnollisesti pyritty. Totuudenmukaisuus on erityisen tärkeää, sillä haastatteluja ei julkaista sellaisenaan yleisön uudelleen tarkistettavaksi. Lukijalla on kuitenkin mahdollisuus osittain perehtyä teemojen perustana olleeseen aineistoon tutustumalla liitteenä oleviin sitaattikokoelmiin (Liite 6; Liite 7; Liite 8). Litteraattien lisäksi Ruusuvuoren (2010) mukaan olisi hyvä julkaista nauhoitteet, koska litteraattia voidaan pitää tulkintana sinänsä. Tässä tutkimuksessa päätettiin olla julkaisematta nauhoitteita, mutta litteraattien ja tutkittavien haastattelutilanteessa esittämien esittämien ajatusten vastaavuus pyrittiin varmistamaan tarjoamalla tutkittaville mahdollisuus tarkistaa ja tehdä korjauksia litteraatteihin. Heillä oli siis mahdollisuus ilmaista, jos he kokivat litteraatin kuvastavan ajatuksiaan ja kokemuksiaan epätäsmällisesti tai virheellisesti. Kuitenkin vain kaksi tutkittavaa palautti litteraattit, joten selvää tietoa tutkittavien käsityksestä litteraattien vastaavuudesta heidän ajatuksiinsa ja kokemuksiinsa ei saatu. Toisaalta litteraattit palauttaneet tutkittavat eivät tehneet litteraatteihin muutoksia, jotka olisivat viitanneet litteraateissa olleen virheellistä tietoa.

Tutkimuksen teemat pohjautuvat tutkijan aktiiviseen analysointiin ja ajatteluprosessiin (Braun & Clarke, 2006). Tutkijan näkökulma voi siis vaikuttaa siihen, kuinka hän esimerkiksi kategorisoi aineistoa teemoiksi. Teemoittelussa tehtiinkin valintoja, jotka olisi voinut tehdä myös toisin. Teemojen luokittelu vahvuuksiin ja haasteisiin sekä EPT:n

kehitystä edistäviin tekijöihin vaikutti teemojen rajaamiseen siten, että esimerkiksi tekniikka vahvuutena täytyi pitää erillään tekniikasta haasteena. Toisenlaisessa luokittelussa nämä olisi voitu yhdistää yhdeksi teemaksi. Lisäksi esimerkiksi teema 'tieto ja osaaminen' sisälsi runsaasti aineistoa, jonka olisi voinut halutessaan jakaa useisiin eri teemoihin, kuten tutkimukseen, koulutuksen tarpeeseen ja puheterapeutin osaamistarpeisiin. Tutkija siis teki teemojen suhteen subjektiivisia valintoja, joista on vaikeaa määrittellä, onko yksi tapa toista parempi. Näiden valintojen merkitystä tulosten luotettavuuden kannalta vähentää se, että kaikkien teemojen sisällöt on perusteellisesti kuvattu tulososassa. Kysymys onkin lähinnä vaihtoehtoisista tavoista organisoida aineistoa raportointia varten. Teemoittelun periaatteena oli teeman yleisyys tutkittavien kesken, eli teemoja ei valittu tutkijan henkilökohtaisten mieltymysten perusteella. Tämä voi parantaa tutkimuksen luotettavuutta.

Laadullisen analyysin luotettavuutta voi vahvistaa etsimällä aineistosta kilpailevia teemoja (Patton, 1990, s. 462). Tässä tutkimuksessa pyrittiin perusteellisuuteen niin eri koodi- kuin teemavaihtoehtojenkin huomioimisen suhteen. Koska aineistoa koodattiin mahdollisimman monilla eri tavoilla, vähentää se riskiä, että merkityssisältöjä olisi jäänyt huomaamatta. Tutkimusaineistoa kuunneltiin ja luettiin ja teemoittelua tarkistettiin lukuisia kertoja ennen lopullisen temaattisen rakenteen valmistumista. Analyysin aikana siis kokeiltiin eri teemoitteluvaihtoehtoja, joista säästettiin lopulta vain vahvimmat. Mahdollisten ”negatiivisten tapausten”, eli aiempien löydösten kanssa yhteensopimattomien aiheiden löytäminen voi antaa syyn kyseenalaistaa aiemmat löydökset (Patton, 1990, s. 463). Teemoittelussa kuitenkin huomioitiin ja hyväksyttiin keskenään ristiriitaiset teemat, kuten tekniikka sekä haasteena että vahvuutena, jos molempia selkeästi tukevaa aineistoa oli riittävästi. Näiden ristiriitojen mahdollista merkitystä on pohdittu aiemmissa luvuissa.

5.3.2 Tulosten yleistettävyys

Tulosten yleistettävyys vastaaviin populaatioihin huomioitiin käyttämällä määrää teeman kriteerinä. Tutkimuksen teemat ovat yhteisiä vähintään puolelle tutkittavista ja useissa teemoissa kaikille tutkittaville, minkä perusteella voidaan päätellä, että kyseiset teemat voivat olla yhteisiä muillekin alle kouluikäisten lasten EPT:a toteuttaville puheterapeuteille sen sijaan, että kyse olisi poikkeavista yksittäisistä havainnoista. Myös aineiston

analysointi aihealueittain pikemmin kuin yksilöittäin voi parantaa tulosten yleistettävyyttä. Yleistettävyyttä toisaalta heikentää tutkittavien vähäinen määrä.

Tulosten yleistämisessä on huomioitava, että populaation, johon tulokset halutaan yleistää, tulisi vastata mahdollisimman hyvin tämän tutkimuksen tutkittavien joukkoa. Tulokset lienevätkin parhaiten yleistettävissä muihin suomalaisiin EPT:a toteuttaviin puheterapeutteihin, jotka ovat aloittamassa EPT:a tai ovat toteuttaneet sitä suhteellisen vähän aikaa. Kaikki tutkittavat työskentelivät lisäksi yksityisissä yrityksissä. Heidän ajatuksissaan ja kokemuksissaan voi olla eroja suhteessa perusterveydenhuollossa tai erikoissairaanhoidossa työskentelevien puheterapeuttien kokemuksiin. Tulosten yleistettävyyttä pohdittaessa on huomioitava myös EPT:n muoto, joka on tässä tutkimuksessa reaaliaikainen, video- ja äänivälitteinen EPT.

5.4 Tutkimuksen kliininen merkitys ja jatkotutkimusaiheet

Tutkittavat suhtautuivat alle kouluikäisten lasten EPT:an myönteisesti ja kokeilunhaluisesti, mikä viittaa puheterapeuttien kiinnostukseen EPT:an toteuttamista ja kehittämistä kohtaan. Toisaalta asiakkaiden ja lähettävien tahojen ennakkoluulot vaikuttavat olevan esteitä EPT:n toteutukselle. Jatkossa olisi pyrittävä lisäämään tietoa EPT:sta tutkimuksen, koulutuksen ja käytännön kliinisen kokemuksen keinoilla. Lisäksi tulisi pyrkiä varmistamaan, että tietoa saisivat paitsi EPT:a toteuttavat puheterapeutit, myös heidän asiakkaansa ja yhteistyötahonsa.

Teknisen toteutuksen laatuun on syytä kiinnittää huomiota paitsi puheterapeuttien myönteisen kokemuksen varmistamiseksi, myös yhteistyötahojen ja asiakkaiden hyväksynnän lisäämiseksi. Tämän tutkimuksen perusteella teknisen toteutuksen laadun kannalta keskeisimpiin tekijöihin liittyy verkkoyhteyden luotettavuuden varmistaminen sekä puheterapian tarpeisiin soveltuvien ohjelmien käyttö. Teknisten resurssien lisäksi myös EPT:an soveltuvien terapiamateriaalien kehittäminen ja jakaminen voivat edistää puheterapeuttien myönteisiä kokemuksia EPT:sta. Toisaalta tulisi varmistaa puheterapeuttien riittävä osaaminen olemassa olevien materiaalien käytöstä EPT:ssa. Puheterapeutit voivat hyötyä kollegiaalisesta yhteistyöstä EPT:n toteuttamisessa.

Alle kouluikäisten lasten EPT:n erityisenä vahvuutena vaikuttaa olevan mahdollisuus puheterapeutin ja etäavustajana toimivan vanhemman tai muun aikuisen yhteistyöhön. Erityisesti tässä tutkimuksessa korostui vanhemman osallistuminen etäavustajana, ja vanhemman osallistumisessa saattaa olla erityisiä hyötyjä suhteessa muun etäavustajan osallistumiseen. Vanhemman ohjaamiseen perustuvat kuntoutusohjelmat voivat soveltua erityisen hyvin alle kouluikäisten lasten EPT:an ja näin ollen EPT voi olla hyvä vaihtoehto varhaiskuntoutukseen. Perhekeskeisinä ja lapsen osallistumista luonnollisissa ympäristöissä tukevinä vanhemman ohjaamiseen perustuvat kuntoutusohjelmat ovat myös sopusoinnussa ASHA:n (2017b) suositusten kanssa. Alle kouluikäisten lasten EPT:a kannattaisikin tämän hetkisen tiedon perusteella suunnata asiakkaille, jotka voivat hyötyä vanhemman ohjaamiseen painottuvasta kuntoutuksesta. Tällaisia kuntoutusohjelmia onkin tarkasteltu jo muutamissa tutkimuksissa hyvin tuloksin (Constantinescu, 2012; Constantinescu ym., 2014; Ingersoll & Berger, 2015; Vismara ym., 2012). Näitä ohjelmia olisi hyvä tarkastella vielä syvemmin, ja huomioida puheterapeuttien ajatusten ja kokemusten lisäksi myös vanhempien ajatukset ja kokemukset näistä ohjelmista.

Lapsen ikä ei tämän tutkimuksen perusteella ole este EPT:lle, mutta se tulisi huomioida EPT:n toteutustavassa. Puheterapeuteilla vaikuttaa olevan epävarmuutta EPT:n soveltuvuudesta eri asiakasryhmille, mutta toisaalta myös ajatuksia mahdollisista keinoista soveltuvuuden parantamiseksi. Koska vielä ei ole saatavilla yksiselitteistä tietoa siitä, kenelle EPT soveltuu, vaatii aihe vielä runsaasti kokeilemista ja tutkimusta eri asiakasryhmillä. Ennakkoluuloton suhtautuminen ja erilaisten menetelmien kokeilu lieneekin tärkeää. Tämän tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että EPT:sta voisi olla hyötyä monille eri asiakasryhmille, jos heidän erityistarpeensa huomioidaan riittävästi. Tulevissa tutkimuksissa olisi hyvä tarkastella keskittymiskyvyn ja vilkkauden merkitystä EPT:n soveltuvuuden kannalta. Puheterapeuttien kliinistä työtä voisi parhaiten tukea tutkimusten huolellinen raportointi, jossa kerrottaisiin millä keinoilla tuloksiin päästiin. Tällaisia keinoja voivat esimerkiksi olla vilkkaan lapsen keskittymisen tukemisessa käytetyt menetelmät.

Tämän tutkimuksen perusteella alle kouluikäisten lasten EPT:an liittyy useita mahdollisuuksia, joita kannattaisi tarkastella kuntoutuskokeilujen ja -tutkimusten avulla. Alle kouluikäisten lasten EPT:n kehityksen kannalta ehkä keskeisintä onkin se, mitä eräs tutkittava kiteytti sanoillaan ”*Semmonen into kokeilla, sitä kai se vaatii*”.

LÄHTEET

ASHA. (2017a). *ASHA 2015 SLP Health Care Survey: Survey Summary Report*. Ladattu 12.1.2017.

<http://www.asha.org/uploadedFiles/2015-SLP-Health-Care-Survey-Summary.pdf>

ASHA. (2017b). *Preferred practice patterns for the profession of speech-language pathology: Preschool speech-language and communication intervention*. Haettu 28.3.2017. <http://www.asha.org/policy/PP2004-00191/#sec1.3.14>

ASHA. (2017c). *Telepractice: Key issues*. Haettu 20.4.2017

http://www.asha.org/PRPSpecificTopic.aspx?folderid=8589934956§ion=Key_Issues

ASHA. (2017d). *Telepractice: Overview*. Haettu 28.3.2017.

<http://www.asha.org/Practice-Portal/Professional-Issues/Telepractice/>

Auert, E-J., Trembath, D., Arciuli, J. & Thomas, D. (2012). Parents' expectations, awareness, and experiences of accessing evidence-based speech-language pathology services for their children with autism. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 14, 109–118.

Blaiser, K. M., Behl, D., Callow-Heusser, C. & White, K. R. (2013). Measuring costs and outcomes of tele-intervention when serving families of children who are deaf/hard-of-hearing. *International Journal of Telerehabilitation*, 5, 3–10.

Boisvert, M., Hall, N., Andrianopoulos, M. & Chaclas, J. (2012). The multi-faceted implementation of telepractice to service individuals with autism. *International Journal of Telerehabilitation*, 4, 11–23.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3, 77–101.

Constantinescu, G. (2012). Satisfaction with telemedicine for teaching listening and spoken language to children with hearing loss. *Journal of Telemedicine and Telecare*, *18*, 267–272.

Constantinescu, G., Waite, M., Dornan, D., Rushbrooke, E., Brown, J., McGovern, J., Ryan, M. & Hill, A. (2014). A pilot study of telepractice delivery for teaching listening and spoken language to children with hearing loss. *Journal of Telemedicine and Telecare*, *20*, 135–140.

DeVet, K. A., Kim., Y. J., Charlot-Swilley, D. & Ireys, H. T. (2003). The therapeutic relationship in child therapy: Perspectives of children and mothers. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, *32*, 277–283.

Dunkley, C., Pattie, L., Wilson, L. & McAllister, L. (2010). A comparison of rural speech-language pathologists' and residents' access to and attitudes towards the use of technology for speech-language pathology service delivery. *International Journal of Speech-Language Pathology*, *12*, 333–343.

Edwards, M., Stredler-Brown, A. & Houston, K. T. (2012). Expanding use of telepractice in speech-language pathology and audiology. *The Volta Review*, *112*, 227–242.

Galletta, A. (2012). *Mastering the semi-structured interview and beyond: From research design to analysis and publication*. New York: NYU Press.

Gibson, S. (2010). Introducing the data set. Teoksessa M. A. Forrester (toim.), *Doing qualitative research in psychology: A practical guide* (s. 121–134). London: SAGE Publications Ltd.

Havenga, E., Swanepoel, D. W., Le Roux, T. & Schmid, B. (2017). Tele-intervention for children with hearing loss: A comparative pilot study. *Journal of Telemedicine and Telecare*, *23*, 116–125.

Hill, A. J. & Miller, L. E. (2012). A survey of the clinical use of telehealth in speech-language pathology across Australia. *Journal of Clinical Practice in Speech-Language Pathology, 14*, 110–117.

Hines, M., Lincoln, M., Ramsden, R., Martinovich, J. & Fairweather, C. (2015). Speech pathologists' perspectives on transitioning to telepractice: What factors promote acceptance? *Journal of Telemedicine and Telecare, 21*, 469–473.

Hugh, C. (2014). *Research methods and statistics in psychology*. East Sussex: Psychology Press.

Ingersoll, B. & Berger, N. I. (2015). Parent engagement with a telehealth-based parent-mediated intervention program for children with autism spectrum disorders: Predictors of program use and parent outcomes. *Journal of Medical Internet Research, 17*, e227.

Isaki, E. & Farrell, C. F. (2015). Provision of speech-language pathology telepractice services using Apple iPads. *Telemedicine and e-Health, 21*, 538–549.

Kangas, M. (2011). *Puheterapeuttien alueellinen sijoittuminen Suomessa*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

Kela. (2016). *Etäkuntoutus -hanke*. Haettu 7.10.2016. <http://www.kela.fi/etakuntoutus-hanke>

Malandraki, G. A., Roth, M. & Sheppard, J. J. (2014). Telepractice for pediatric dysphagia: A case study. *International Journal of Telerehabilitation, 6*, 3–16.

Mashima, P. A. & Doarn, C. R. (2008). Overview of telehealth activities in speech-language pathology. *Telemedicine and e-Health, 14*, 1101–1117.

McCarthy, M., Duncan, J. & Leigh, G. (2012). Telepractice: The Australian experience in an international context. *The Volta Review, 112*, 297–312.

McCullough, A. (2001). Viability and effectiveness of teletherapy for pre-school children with special needs. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 36, 321–326.

Merriam-Webster. (2016a). *Experience*. Haettu 5.10.2016.
<http://www.merriam-webster.com/dictionary/experience>

Merriam-Webster. (2016b). *Thought*. Haettu 13.10.2016.
<http://www.merriam-webster.com/dictionary/thought>

Merriam-Webster. (2017). *Develop*. Haettu 27.3.2017.
<http://www.merriam-webster.com/dictionary/develop>

Molini-Avejonas, D. R., Silmara, R-M., Amato, C. A. H. & Samelli, A. G. (2015). A systematic review of the use of telehealth in speech, language and hearing sciences. *Journal of Telemedicine and Telecare*, 21, 367–376.

Naamanka, J. (2016a). Etäpuheterapia. Teoksessa A-L. Salminen, S. Hiekkala & J-H. Stenberg (toim.), *Etäkuntoutus* (s. 131–159). Helsinki: Kela.

Naamanka, J. (2016b). Teknologia ja turvallisuus etäkuntoutuksessa. Teoksessa A-L. Salminen, S. Hiekkala & J-H. Stenberg (toim.), *Etäkuntoutus* (s. 27–50). Helsinki: Kela.

Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Sage Publications: California.

Paul, D. & Roth, F. P. (2011). Guiding principles and clinical applications for speech-language pathology practice in early intervention. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 42, 320–330.

Puheterapeuttiliitto. (2017). *Puheterapiapalvelut*. Haettu 27.3.2017.
<http://www.puheterapeuttiliitto.fi/fi/puheterapia/puheterapiapalvelut/>

Ruusuvuori, J. (2010). Litteroijan muistilista. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.), *Haastattelu – Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus* (s. 424–431). Tampere: Vastapaino.

Ryan, G. W. & Bernard, H. R. (2003). Techniques to identify themes. *Field methods*, 15, 85–109.

Salminen, A-L., Heiskanen, T., Hiekkala, S., Naamanka, J., Stenberg, J-H. & Vuononvirta, T. (2016). Etäkuntoutuksen ja siihen läheisesti liittyvien termien määrittelyä. Teoksessa A-L. Salminen, S. Hiekkala & J-H. Stenberg (toim.), *Etäkuntoutus* (s. 11–18). Helsinki: Kela.

Stam, E. (2014). *Etäpuheterapiaa vai puhuvia päitä? – Lasten äännevirheiden videovälitteinen arviointi- ja kuntoutuskokeilu*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto

Tucker, J. K. (2012a). Perspectives of speech-language pathologists on the use of telepractice in schools: Quantitative survey results. *International Journal of Telerehabilitation*, 4, 61–71.

Tucker, J. K. (2012b). Perspectives of speech-language pathologists on the use of telepractice in schools: The qualitative view. *International Journal of Telerehabilitation*, 4, 47–59.

Valvira. (2017). *Potilaille annettavat terveydenhuollon etäpalvelut*. Haettu 4.3.2017. http://www.valvira.fi/terveydenhuolto/yksityisen_terveydenhuollon_luvat/potilaille-annettavat-terveydenhuollon-etapalvelut

Vismara, L. A., Young, G. S. & Rogers, S. J. (2012). Telehealth for expanding the reach of early autism training to parents. *Autism Research and Treatment*, 2012, 1–12.

Nimi

Työkokemus puheterapeuttina (vv;kk)

Työkokemus etäpuheterapiasta (vv;kk ja % työajasta)

Alle kouluikäisten etäpuheterapia-asiakkaiden iät (vv;kk–vv;kk)

Alle kouluikäisten etäpuheterapia-asiakkaiden häiriöryhmät

Alle kouluikäisille tarjotut etäpalvelut

HYVÄT PUHETERAPEUTIT

TUTKIMUSTIEDOTE

Olen Oulun yliopiston logopedian opiskelija. Valmistelen pro gradu -tutkielmaa etäpuheterapiasta. Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia alle kouluikäisten lasten etäpuheterapiasta. Etsin haastateltavaksi puheterapeutteja, joilla on kokemusta etäpuheterapian tarjoamisesta alle kouluikäisille lapsille. Etäpuheterapialla tarkoitetaan tässä yhteydessä osittain tai kokonaan reaaliaikaista, video- ja äänyhteyden välityksellä toteutuvaa kuntoutusta. Mikäli osallistutte tutkimukseen, Teillä on oikeus keskeyttää osallistuminen milloin vain syytä ilmoittamatta. Teillä on myös oikeus pitää haastattelussa salaisena tietoja, joita ette halua paljastaa. Haastattelun jälkeen Teille tarjotaan mahdollisuus tarkistaa haastattelusta tehdyt litteraatit ja muuttaa, lisätä tai poistaa niissä olevaa tietoa kuukauden mittaisen tarkistusajan kuluessa. Haastatteluun osallistuminen ei aiheuta Teille minkäänlaisia kuluja.

Haastattelutilanne on keskustelunomainen ja vie Teiltä aikaa noin tunnin. Se voidaan järjestää Teille sopivana ajankohtana. Paikkana voi olla oma työpaikkanne, Oulun yliopisto tai jokin muu yhdessä sovittava, rauhallinen paikka Oulun alueella. Jos asutte Oulun ulkopuolella, voimme sopia Teille sopivasta etävälitteisestä haastattelutavasta. Haastattelu nauhoitetaan litterointia ja analysointia varten. Nimenne ja yhteystietonne kerätään ainoastaan tutkimuksen aikaista yhteydenpitoa varten, eikä tietoja luovuteta kolmansille osapuolille. Julkaisuissa esiinnytte nimimerkillä, ja haastatteluissa käydyistä keskusteluista voidaan esittää lyhyitä lainauksia. Työkokemukseenne (esimerkiksi puheterapeutin työkokemus vuosina) liittyviä tietoja kerätään ja esitetään julkaisuissa koontitaulukossa. Kaikki tutkimuksen aikana kerätyt julkaisemattomat tiedot hävitetään 24 kuukauden kuluttua pro gradu -tutkielman ja mahdollisten muiden tieteellisten julkaisujen valmistumisesta.

Liitteenä on suostumuslomake johon voitte tutustua kotonanne. Lomake allekirjoitetaan ennen tutkimuksen aloittamista. Teidän ei tarvitse tulostaa lomaketta tai muutenkaan erikseen valmistautua haastatteluun. Voitte ottaa yhteyttä minuun mahdollisten lisäkysymysten tiimoilta.

Ystävällisesti yhteistyöstä kiittäen

Saana Pulkkanen, logopedian opiskelija

puh. ***-*****, xxxxx.xxxxxxxxxx@xxxxxxxx.xxxx.xx

FM, ma. yliopisto-opettaja Elina Niemitalo-Haapola, ohjaava opettaja

-**, xxxxx.xxxxxxxxxx-xxxxxxxx@xxxx.xx

Dosentti, yliopistonlehtori Anneli Yliherva, tutkielman toinen ohjaaja

-**, xxxxx.xxxxxxxxxx@xxxx.xx

Minua on pyydetty osallistumaan etäpuheterapiaa koskevaan haastattelututkimukseen, jonka tarkoituksena on kartoittaa puheterapeuttien ajatuksia ja kokemuksia alle kouluikäisten lasten etäpuheterapiasta. Olen lukenut tutkimustiedotteen ja minulle on tarjottu mahdollisuus lisäkysymysten esittämiseen. Tunnen saaneeni riittävästi tietoa tutkimuksen tarkoituksesta, hyödyistä ja mahdollisista riskeistä.

Tiedän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voin keskeyttää osallistumisen milloin vain syytä ilmoittamatta. Haastattelun jälkeen voin muuttaa tai poistaa aiemmin antamaani tietoa kuukauden tarkistusajan aikana. Tarkistusaika alkaa siitä päivästä, kun minulle lähetetään haastattelusta kirjoitetut litteraatit. Nimeni ja yhteystietoni kerätään vain tutkijalle tutkimuksen aikaista yhteydenpitoa varten, eikä niitä luovuteta kolmansille osapuolille. Työkokemustani koskevaa tietoa voidaan julkaista tutkimukseen liittyvissä julkaisuissa, mutta sitä ei liitetä suoraan minuun. Esiinnyn julkaisuissa nimimerkillä. Haastattelutilanteessa käymistäni keskusteluista voidaan esittää julkaisuissa lyhyitä lainauksia. Tutkimukseen liittyvää aineistoa säilytetään luottamuksellisesti ja se tuhotaan varsinaisia julkaisuja lukuun ottamatta 24 kk julkaisujen valmistamisen jälkeen.

Suostun osallistumaan tutkimukseen yllä kuvattujen ehtojen mukaisesti Kyllä Ei

Suostun siihen, että puhettani nauhoitetaan haastattelutilanteessa Kyllä Ei

Minuun saa ottaa yhteyttä puhelimitse ja kirjeitse tutkimukseen liittyen Kyllä Ei

Haluan tarkistaa haastattelusta kirjoitetut litteraatit haastattelun jälkeen Kyllä Ei

Puhelinnumeroni _____

Postiosoitteeni litteraattien vastaanottamista varten _____

Paikka _____ Aika _____

Tutkittavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Tätä asiakirjaa on tehty kaksi kappaletta (2 kpl), joista toinen tutkittavalle ja toinen suostumuksen vastaanottajalle.

Aikajärjestys

1. Valmistautuminen
 - a. tutkimuksen ja haastattelijan esittely
 - b. suostumuslomakkeen täyttäminen
 - c. taustatietolomakkeen täyttäminen
2. Avoimet kysymykset
3. Teoriapohjaiset kysymykset
4. Tietojen täydentäminen
5. Lopettelu

Avoimet kysymykset

Millaisia kokemuksia sinulla on alle kouluikäisten lasten etäpuheterapiasta?

Kertoisitko ajatuksiasi alle kouluikäisten lasten etäpuheterapiasta?

Teoriapohjaiset kysymykset

Mitä erityispiirteitä alle kouluikäisten lasten etäpuheterapiassa mielestäsi on? Suhteessa kasvokkaiseen puheterapiaan? Entä suhteessa vanhempien lasten etäpuheterapiaan? Mitä haasteita? Mitä mahdollisuuksia?

Miten ajattelet etäpuheterapian soveltuvan alle kouluikäisille lapsille? Mitkä tekijät ovat merkityksellisiä soveltuvuuden kannalta? Iän merkitys? Kenelle etäpuheterapia ei sovi? Olisiko etäpuheterapiaa mahdollista muuttaa heille sopivammaksi? Miten?

Millaisia ajatuksia ja kokemuksia sinulla on terapiasuhteesta alle kouluikäisten lasten etäpuheterapiassa? Suhde lapseen? Suhde vanhempaan?

Keiden kanssa olet tehnyt yhteistyötä alle kouluikäisten lasten etäpuheterapiassa? Millaisia kokemuksia sinulla on yhteistyöstä heidän kanssaan?

Kuinka alle kouluikäisten lasten etäpuheterapiaa voitaisi kehittää? Mikä olisi päämääränä? Miten puheterapeutteja voitaisi tukea alle kouluikäisten lasten etäpuheterapian toteuttamisessa?

HYVÄ HAASTATELTAVA

Kiitos osallistumisestasi alle kouluikäisten lasten etäpuheterapiaa koskevaan tutkimukseeni, johon liittyen haastattelin Sinua marras–joulukuussa 2016. Tässä kirjeessä saat haastattelun litteraatin eli haastattelun sanasta sanaan kirjoitetussa muodossa. Sinulle tarjotaan mahdollisuutta tarkistaa teksti merkityssisällön kannalta. Pyydänkin Sinua kiinnittämään huomiota siihen, vastaako kirjoitettu ilmaisusi ajatuksiasi ja kokemuksiasi haastattelun aihepiiristä. Voit täydentää, muokata ja poistaa tekstiä tarpeen mukaan. Sinun ei tarvitse tehdä muutoksia oikeinkirjoitukseen tai muihin tyylillisiin seikkoihin, eikä sinun myöskään tarvitse lisätä litteraattiin nimeäsi tai muita tietoja.

Pyydän Sinua noudattamaan muutoksia tehdessäsi alla kuvattuja periaatteita aineiston jatkokäsittelyn ja analysoinnin helpottamiseksi. Uutta tekstiä voit *lisätä* kirjoittamalla korjaus-/täydennyskenttään sen litteraatin kohdan vierelle, johon lisäys liittyy. Merkitsethän juoksevan numeron sekä litteraattiin että lisäyksen kohdalle. Jos lisäyksi ei liity mihinkään yksittäiseen litteraatin kohtaan, voit kirjoittaa sen oheiselle tyhjälle paperille. Voit *poistaa* osia tekstistä yliviivaamalla poistettavan osan. Litteraatissa saattaa olla selventäviä kysymyksiä, joihin toivoisin Sinun vastaavan. Mahdollisiin kysymyksiin voit vastata kirjoittamalla vastauksen suoraan kysymyksen alle. Kääntöpuolelta löydät mallin muutosten tekemiseen ohjeiden mukaisesti.

Litteraatin tarkistusaika on 3.1–3.2.2017. Toivon Sinun palauttavan tarkistetun litteraatin mahdollisimman pian, mutta viimeistään 3.2. mennessä riippumatta siitä, teetkö muutoksia litteraattiin. Ohessa on valmiiksi maksettu palautuskuori, jonka voit jättää kustannuksitta Postin kuljetettavaksi. Saat tekstiviestimuistutuksen litteraatin palauttamisesta viikolla 4, paitsi jos olet jo palauttanut litteraatin. Huomioithan, että tarkistusajan jälkeen et voi enää tehdä muutoksia litteraattiin. Jos Sinulla on kysyttävää litteraatin sisältöön tai muutosten tekemiseen liittyen, otathan minuun yhteyttä puhelimitse.

Ystävällisesti yhteistyöstä kiittäen

Saana Pulkkanen, logopedian opiskelija, ***_*****

Pro gradu -tutkielman ohjaajat:

FM, ma. yliopisto-opettaja Elina Niemitalo-Haapola, ***_*****

Dosentti, yliopistonlehtori Anneli Yliherva, ***_*****

ESIMERKKI Litteraatin tarkistaminen

H = haastattelija, T = tutkittava

Sininen teksti tarkoittaa haastateltavan tekemiä merkintöjä, jotka käytännössä kirjoitetaan käsin. ~~Ylivivaukset~~ viittaavat haastateltavan poistamiin kohtiin.

Haastattelijan tekemät tarkentavat kysymykset on merkitty korjaus-/täydennyskenttään **vahvistetulla** fontilla.

Litteraatti	Korjaus/täydennys
1 T: Kaunis ilma tänään. 1 Eikö?	1 Sato itse asiassa aika kovasti. Toisaalta sade virkistää.
2 H: No onpa tosiaan. Ei nyt ihan rantakeli, mutta iha*2 mukava.	
3 T: Ajattelin sitä litteraattia alkaa tarkistaan.	
4 H: Selevä.	
5 T: Joo, nii on sitte seki*2 alta pois. 2	2 ei mulla erityistä kiirettä ollu.
6 H: Joo. Mää voisin keittää kahavia. Otatko?	Oikeestaan kiinnosti lukea, että mitä sitä on puhuttu, ku ei enää muistanu kaikkea.
7 T: Ei mul oo tapana. 1	1 Onko sinulla tapana juoda jotain muuta juomaa? Jos niin mitä?
8 H: Selevä.	Vihreää teetä tulee juotua, ja kyllä ihan mustaaki.
9 T: Taidan alottaa nyt.	
10 H Joo. Minäpä meen keittelemään. Huikkaa jos tulee asiaa.	
11 T: Nähdään taas.	
12 H: Nähään. Tsemppiä litteraatin tarkistukseen.	

Sitaatit on järjestetty tutkittavien mukaan siten, että yhden tutkittavan aineistosta olevat sitaatit on kirjoitettu peräkkäisille riveille ilman väliä, ja tutkittavan vaihtuessa on lisätty väli. Jokaisesta teemasta on annettu esimerkkejä aineistosta kultakin tutkittavalta. Haastattelijan puhe on merkitty sulkeisiin. Teemat esitellään samassa järjestyksessä kuin tulososassa.

'EPT myönteisenä kokemuksena'

*"ne kokemukset mitä on sitte tähän mennessä saanu*2 ite nii on kyllä ollu sillä tavalla tosi*2 positiivisia, että siihenki nähen että mitä ite aatteli sillon ku alko tekemään, nii vähän sillee että kokeillaan nyt että mitähän siitä tulee ja tuleekohan siitä mitään, nii*2 sillä lailla ihan yllättynyt*2 että ehkä niinku kuitenkin yllättävänki samankaltasta ku se lähiterapia"*

*"jos aatellaan niinku kuntoutumista, niin en ossaa siinä kyllä sanoa niinkun eroa, että*2 se vaikka ois jotenki niinkun huonompaa, että tuntuu että hyvin sieltä tulee niitä tuloksia. Tai ihan yhtä lailla kuin*2 lähipuheterapiasakin."*

*"No ei mulla oikeestaan varmaan mitään*2 sen suurempaa, että mun mielestä tää on tosi hyvä*2 toimintamalli ja tuota niin*2 epäilen, että tämä on tätä meidän tulevaisuutta"*

"Mulla on tosi hyviä kuntoutusprosesseja takana"

*"Ja pääsääntöisesti se on sujunu tosiaan sillai*2 ihan mukavasti, et ne lapset on lähteny ihan kivasti siihe, vaikka varsinki varmaan aluksi ittekki mietti sitä että mitenhän tämä*2 niinkö sujuu tässä, niin sillai ihan mukavasti."*

"No mulla on siis kokemuksia yhdestä varsinaisesta etäkuntoutusjaksosta alle kouluikäsen kanssa, ja tota kokemukset oli tosi positiivisia"

"Kyllä se toimii ihan samalla tavalla kuin sitte tuo lähiterapiaki."

*"Niin*2 tuota ihan on saatu hyviä tuloksia sillä, että kyllä*2 ihan samalla lailla toimii niiden lasten kanssa ku lähiterapiaki, jotka on motivoituneita siihen työskentelyyn."*

*"Tosi positiivisia kokemuksia ainoastaan ja tota noin niin mielellään tekisin enemmän sitä*2 etätyötä kans."*

'Etäavustaja'

"Että osa menee sillä tavalla, että tämä e-avustaja on vähän niinku vaan sellasena teknisenä tukena, että jos tulee joku, että mistä nyt joku pitikään laittaa joku kynä käyttöön tai jotain."

*”Ja ehkä se, että niistä on aika kivoja kokemuksia, että sit kun se toimii oikeesti tosi hyvi se, tai et on semmonen lapsi, joka tarvii aika paljon sitä avustajan tukea, ja sitten kun se toimii, niin niistä on aika kivoja terapiahetkiä ja -tilanteita tullu, että*2 tuota niin*2, joskus semmonenki tunne tavallaan, et ite on vähä siinä enemmän niinku ohjaavassa roolissa, et ku siellä he, siellä jotenki se avustaja niin hyvin nappaa sen asian ja ohjaa sitä lasta siinä.”*

*”Ja yhteydenpitoahan on siis todella tärkeä sen avustajan kanssa, että*2 niinku just vaikka*2 se, että*2 se sujuu, sujuvasti siis se terapiaan siirtyminen, koska sehän on avustajan vastuulla, koska ei terapeutti oo siellä päinkää.”*

*”ja sit sitä tietenkkin, että*3 jos ei vaikka ymmärrä, niin sitten siitä voi vielä äiti neuvoo vierestä tai*2 päiväkodin henkilö tai miten vaan, ja*2 sitten tietenkkin siinä on se hyvä puoli, että*2 sit siit saa niitä suoraan ympäristöön sinne ikään ku arkeen niitä tehtäviä ja harjoituksia, et ne tulee tutuks heti sinne*2 ikään ku toiseen päähän, niin sitte se on niinku se yks juttu etäkuntoutukses mun mielestä, et ne tavallaan viedään saman tien sinne arkeen. Siinä joku seuraa vierestä tai on mukana, niin sit hän tietää heti, että mitä harjotellaan ja miksi.”*

*”No avustaja avaa sen tietokoneen, nettiyhteyet, kytkee ohjelmat päälle, tai sen etäkeskustelun, ja tota sit se on siinä lapsen tukena, käyttää sitä hiirtä, tai vahvistaa hiiren kontrollia sillain, et jos mä haluan antaa, että lapsi pystyy tekemään mun*2 ruudulla olevan pelin osissa jotaki, niinku käyttämään tavallaan sitä yhteistä, samaa hiirtä, mikä näkyy näytöllä niin silloin niinku se avustaja vahvistaa sen hiiren kontrollin siinä ja sit siinä voi niinku käyttää niitä työkaluja ja muita ja äänet ja kamera pittää joka kertaa kytkeä päälle, kirjautua pittää joka kerralla sinne sisään sinne keskusteluun ja kaikki tämmönen niinku tietotekninen tuki niin, kun harva kuitenkaan tämän ikäisistä ossaa käyttää sitten tietokonetta saatika lukea.”*

”(Onko siinä vanhemman kanssa työskentelyssä eroa sitte verrattuna kasvokkaiseen terapiaan?) No kyllä ehkä tulee tiiviimmin oltua niitten vanhempien kans yhteyessä. Et siinä kuitenkin aika monella lapsella on sitte se vanhempienkin ainaki välissä siinä avustamassa.”

*”(Mitä erityispiirteitä siinä on alle kouluikäisillä lapsilla?) No*2 varmaan nimenommaan just niillä alle kouluikäisillä se, että siinä on se vanhempi koko ajan mukana, tai et siellä on se aikuine, että onnistuu ihan nämä tekniset*2 jutut, että miten siinä tietokoneella tehhää niitä asioita ja.”*

*”Ne joutuu tosi paljo enemmän ottaan vastuuta siitä lapsen kuntoutuksesta. Ne joutuu koskeen siihen lapseen ja auttaan sitä lasta*2 tuota ekaki pysymään paikallaan ja hallitteen sitä tilannetta ja se on niinku, se vanhemmat*

joutuu ottaan tosi ison vastuun, ja minusta se on tosi hyvä asia, koska ne myös osaa sitten auttaa niitä lapsia sen jälkeen, kun ne jää sit sinne kotiin harjottelemaan.”

”(Joo. Että huomaa että tämän ohjauksen merkitys on kyllä tosi iso sitte.) Kyllä. Tää on kaiken a ja o. Kun on just tavallaan se, vaikka se tavallaan se ohjauksen merkitys korostuu, kolikon kääntöpuoli on se, että näistä perheistä ja vanhemmista tulee äärimmäisen hyviä terapeutteja.”

”Mulla oli aina tota noin vanhemmat läsnä, jompi kumpi niistä. Oli minusta tosi hyvä”

”Sittenhän*2 on*3 vielä, että jos lapsi on rauhaton, niin yleensähan vois, jos on sellanen lapsi että sopii hänelle, niin voit laittaa rauhallisesti niinku käsi*2 olkapäälle tai jotain niin että se pystyy rauhoittumaan. Sitä ei pysty tekemään sitten kun on*2 etänä. Mut toisaalta ei tarvitsekaan, koska siellähän on se huoltaja läsnä koko ajan.”

’Tekniikka’

”Niin*2, se materiaali ainaki siinä nyt on se, että meillä ainaki siihen ohjelmaan on tullu muutos, ja se on ollu kyllä ihan positiivinen, että siinä on sitte niitä. **1 Mitä tarkoittit tällä? Mitä siinä ohjelmassa on? Ohjelma interaktiivisempi.** Asiakas pystyy nyt mm. piirtämään (hiirellä), tekemään, merkin-töjä, kirjoittamaan ja toimimaan erilaisissa peleissä hiiren ja näppäimistön avulla yhtä aikaa terapeutin kanssa”

”(Entä onko teknisiä vaikeuksia sitte ollu kuinka paljon? Mainitsit niistäki tuossa aikaisemmin, niin joko sun omalla puolella tai vanhemman puolella, nii kuinka tavallisia ne on.) No nykyään aika harvinaisia, että jossaki aiem-malla ohjelmalla mikä oli vähän kömpelömpi nii siinä oli enemmän*2 ja se vaati sitte erillisiä laitteita ja muuta sinne toiseen päähän, mutta nyt ku pystyy omalla tietokoneella toimimaan nii vähemmän niitä on”

”Toinen tieteenki on se että mikä se materiaali, mitä sä voit käyttää sen lap-sen kanssa. Et mulla on onneksi videoneuvotteluohjelma, jossa voi jakaa*2 ruutua. Elikkä mä voin laittaa vaikka papunetin jonku pelin sieltä pyöri-mään, ja jakaa sen sinne lapsen sinne lapsen ruudulle, tai voin tehdä sana-listoja tota pdf:nä, ja sit jakaa sen sanalistan sinne sen lapselle.”

”että*2 onneksi se mun ohjelma, mitä me käytetään on hyvä ja semmonen niinku helppokäyttönen. (Joo.) Ja aika suoraviivanen.”

”Niin*2 tota on ihan hyvä kuitenkin tietää kaikki nämä tekniset asiat ja sitte osata se tekniikka. (Joo. Ootko sää ite saanu siihen minkälaista apua sitte siihen sen puolen oppimiseen?) En mä oo tarvinu.”

”joskus on saattanu sitte siinä alussa tosiaan olla*2, että se on vieny vähän aikaa, et miten me saahaan tämä homma pelaamaan, että on kaikki tarvit-

tavat jutut*2 siihen. Mutta että pääsääntöisesti niin*2 pääsääntöisesti sen tekniikanki suhteen on mennyt tosi helposti. (Joo.) Että ne on siinä mielessä niin simppelet välineet mitä siihen tarvitaan, että tuota niin yleensä niissä ei oo ollut mitään, mutta että se on aina semmoinen mahdollinen.”

”juuri*2 se*2 teknologia joka vaaditaan. Mä uskon että ihmiset usein tai helposti kuvittelevat, että se*2 on monimutkaisempi kuin se oikeestaan on.”

”Mutta tota mul on itellä siis kokemus just nimenomaan tämmöisestä, että on semmoinen interaktiivinen tota videoneuvotteluohjelma missä pystyy sit jakamaan ne materiaalit ja pelaamaan ikään ku molemmilta puolilta. Molemmat pystyy hiirellä*2 vaikuttamaan sitte siihen ruudulla näkyvään, niin*2 se on niinku se avain mun mielestä ehkä siihen, että sit jaksaa*2 siinä, ja sitten osahan ihan innostuu kovastikin, kun siinähan voi käyttää sit aika lailla mitä vaan mitä netistä löytyy videoista lähtien, nii*3 tota siellä on niinku taivas rajana tavallaan sit siihen materiaaliin.”

’Soveltuvuus’

”No mulla ei ehkä hirveesti oo vielä ainakaan tullu vastaan sellasta, että no tämä nyt ei sovellu jollekkin asiakasryhmälle mitä on niinku tarjottu. Että niinku minusta se on kyllä niinku tosiaan tähän mennessä soveltunu*2 yllättävän hyvin*2 näille mitä on ollu. Että ois itse asias ihan mielenkiinnostosta että tulis joku sellanen asiakas, että pitäis niinku todeta, että ei tämä nyt sovellu, oikeestikaan. Että tota niin*2 se on tosiaan niin niinku monipuolisesti muokattavissa oleva kuntoutustapa, että tota nii siit on kyllä löytyny sitte.”

”periaatteessa vois tehdä ihan vauvoillekki, koska sitte sä vaan niinku ohjaisit sitä*2 tuota niin*2. Sanoisit, että ’pistäkää kamera sillä lailla, että mä nään teidän kumman toimintaa’, ja sitte sä ohjaat vaan siitä, että no niin, että nyt rupeepa toimimaan tällä lailla”

”Jaa. Mä teen nyt töitä myös kehitysvammaisten kanssa, ja mä*2 olen miettinyt asian, elikä kenelle sitten olisi edes mahdollista. Ainakin jos on*2 tota noin on lievä kehitysvamma, mä sanoisin että kyllä käy ilman että muokataan kovin paljon.”

”Eliikkä todennäköisyys kasvaa iän*2 mukaan totta kai että soveltuis, jos sanotaan se näin.”

”No kyllä nyt varmaan kolmesta eteenpäin, että sitte pienemmät on ehkä että ei malta siinä koneen ääressä olla eikä ehkä hahmota sitä sillä tavalla samal lailla sitä että mitä siinä pitäis tehdä, että sitte ehkä ohjauksellinen onnistuu niille pienemmille, mutta että se on sitte enemmän sitä ympäristön ohjausta, että ei ehkä suoraa terapiaa.”

”Että eihän se kaikille toimi, mutta että varmaan niinku ainaki terveyskeskustason asiakkaille nii ihan toimiva ratkasu.”

*”(Mikä se lapsen iän merkitys on? Eli jos ajatellaan ihan sieltä vauvasta eskari-ikäseen, nii mitä sää ajattelet siitä?) No mää aattelen, että tietenki niiden pienimpien kanssa nii sehän on ohjaavaa, että tiedän että on semmosia*2 tapauksia esimerkiksi, et ohjataan niinku vanhemmille vaikka just jotain änkytyskuntoutusta vaikka tota kotiin, et he tavallaan seuraa sitä tilannetta sitte videon välityksellä, ja [epäsely sana] vaikka jotain leikitilannetta, ja sieltä sitte vaikka ohjaa sit vanhemmille. Et se on niinku ohjaavalla otteella”*

”No ehkä semmosilla alle kolomivuotiailla se on enempi semmosta ohjauksellista, et ei se välttämättä se lapsi hirveen paljo siinä tietokoneella tee tai pysty tekemään”

’Terapiasuhte’

*”(Minkälaisia ajatuksia ja kokemuksia sulla on terapiasuhteesta sitte etäpuheterapiassa?) No*2 mä*2 aattelen sillä lailla, että näille perheille se muodostuu aika voima, ne kyllä niinku ajattelee musta ihan samal lailla terapeuttina ku kuka tahansa muuki, ketä tahansa muutaki, mutta ite huomaan, että en ehkä niinku, en niinku, en*2 tarkota, että en sitoudu, mutta en ehkä tutustu niin hyvin ku niihin lapsiin, joita mä nään ihan livenä.”*

”No aikuisiin jotenki tutustuu tosi paljo paremmin itse asias tietenki, ku niitten kanssa me tavallaan sitä hommaa niinku siinä tehään.”

”(Sitte mua kiinnostas vähän tuo terapiasuhte. Tarkotan sillä sitä semmosta niinkun läheisyyden tunnetta ja sitte toisaalta niinku yhteistyötä sen lapsen ja perheen kanssa, nii miten sää oot sen kokenu.) No ehkä näissä, ihan samalla tavalla ku lähiterapiassaki, nii näissä joissa lapset on pitkään puheterapiassa, niin ne jää mieleen ja niiden kans muodostuu semmonen ehkä lujempi suhde ku sitte tämmösten, joitten kanssa oot vaikka viis kertaa tai muutaman kerran”

*”Ja joo, ja mielestäni tota noin niin sain*2 myös ihan*2 hetikin hyvän*2 suhteen lapseeseen, koska, lapseen tota noin niin vaikka*2 vanhemmat olivat kertoneet, että*2 hän oli ujo ja kaikenlaista, että vois kestää hetken ennen kuin hän tuijottais kameraan, muttei kestänyt sekuntikaan niin*2 meillä oli katsekontakti ja se loisti tosi*2 hyvin.”*

*”Et sillai se terapiasuhte sitte, sen se alku voi vaatia ehkä vähän enemmän panostusta terapeutilta, mut mun mielestä muuten siinä ei oo sitten niinku lapsen kanssa niinku kauheesti*2 tota eroo sit kasvokkaiseen.”*

*”Mut sitte siinä saa tietenkin sen bonuksen, että saa tota niihin, tai ainaki musta tuntuu et esimerkiksi vanhempain saa sit ihan erilaisen suhteen kun ne on koko ajan läsnä ja siinä mukana terapiaprosessissa. (Joo.) Et sit se terapiasuhte tavallaan niihin muodostuu eri lailla ku sit ehkä kasvokkaisessa jos on semmonen. Siis mä teen muuten työtä siis sillai, että mä muuten reissaan aina päiväkotiin ja kouluun, niin sit siellä ei kauheesti nää niit vanhempia, nii sit sillä*2 varsinki se ero on jotenki suuri.”*

*”No kyllä musta niinkun etäpuheterapiassa saa ihan kivan terapiasuhteen niinkun muodostumaan huolimatta siitä että etänä toimitaan. Että tuota en oo aatellu, että se ois sillä tavalla semmonen mitenkään ongelma. Että toki*2 se varmaan sillä tavalla jää etäsemmäksi, että ei pysty niinkun, ei olla fyysisesti lähekkäin tai ei pysty vaikka niinkun koskettaa, jos ois semmonen tilanne, tai*2 näin. Mutta että varmaan se e-avustaja siinä tavallaan aika paljon paikkaa sitten ainaki sillai, että hän pystyy niinku sitte tavallaan niinku vaikka manuaalisesti ohjaan”*

*”(Miten sää oot kokenu sen terapiasuhteen alle kouluikästen etäpuheterapiassa?) Kyllä se yllättävän hyvin siinä muotoutuu sitte. (Aivan. Että sää oot kokenu sen niinku hyväksi.) Joo. (Joo. Osaatko eritellä sitä suhdetta lapseen tai sitä suhdetta siihen vanhempaan, että?) No ehkä niinku molempiin, että lapsetki siinä pääsee aika helposti tutuksi ja alkavat kyllä sillai ihan*2 niinku lähiterapiassaki juttelee ja toimimaan, että tuntuu että ehkä lapsille se on vähemmän semmonen omituinen juttu, että*2 vanhemmat voi ehkä epäillä vähä enemmän alkuun”*

’Lapsi osallistujana’

*”Ja pääsääntöisesti se on sujunu tosiaan sillai*2 ihan mukavasti, et ne lapset on lähteny ihan kivasti siihe, vaikka varsinki varmaan aluksi ittekki mielti sitä, että mitenhän tämä*2 niinkö sujuu tässä, niin sillai ihan mukavasti.”*

*”Ja yleisesti jos aattelee niin mun mielestä tosi hyvin niinkun lapset motivoituu tuohon etäkuntoutukseen, ja tuota niin*2 keskittyminen on silleen yllättävän hyvää.”*

*”Ja sitte tavallaan se, että on niinku nähny, että on semmonen levottoman olonen lapsi, vaikka motorisestikin levoton, mut et kuitenkin hän niinku pyssyy siinä ja*2 tekee ja motivoituu, että on tullu niinku semmonen ajatus mieleen, että tuota niin, että hän vois olla vaikka levottomampiki siinä*2 live-tilanteessa, että tosi moniahan lapsia niinkun, heillä on keskittyminen hirveen hyvää jollain just tabletilla niinku lähiterapiatilanteessakin”*

”Et se on yllättävää kuinka vilkkaakki lapset. Mulla on semmosia lapsia justiinsa jokka ei taho oikeen, on niinku paljo muutaki siinä niinku tavallaan

*kokonaisvaltasesti siinä olemisessa on sitä pulmaa, että on niinkö dyspraksiaa sitte myös siellä keholla, niinku myös vartalolla ja paljon semmosta liikehakusuutta ja lapsia justia, jotka käy niinku toimintaterapiassa myös sit samaa aikaa ihan sen takia vaa, että saahaan sitä tavallaan jotenki sitä kroppaa hallintaan, nii yllättävän hyvin ne siinä tönöttää sen*2 harjotusajan”*

”Et ku siinä kuitenkin on se aikuinen tukena, nii se tavallaan käyttää sitte niitä teknisiä komponentteja siinä terapiassa, tietokoneen ja hiiret ja nämä ja joskus lapsi voi ehkä, saattaa joku kolomivuotiaski haluta ite jo harjotella sitä hiiren käyttöä sitte siinä samalla. Se voi olla yks semmonen motivoiva tekijäki sitte.”

”No ehkä se tekninen maailma ainaki, joka saattaa olla monille lapsista tuntematon vielä. (Joo.) Et se saattaa sitte kiehtoa siinä”

*”Siis että moni vois miettiä, että eihän siinä voi*2 sillä lailla olla, että ei pääse vaikka koskettaan tai ei voi leikkiä, mutta siis itellä ei oo siis silleen kokemusta muuta ku et oon nähny niitä tilanteita että esimerkiksi ihan leikki, leikkileikki, niin onnistuu ihan ilman ruutua tai siis sen ruudun läpikin. Että*2 lapsi on heittäny vaikka pallo leikisti, eikä lasta haittaa se et siinä välissä on ruutu, koska lapset aattelee, että toi on tossa noin niin ton kans voi ihan hyvin leikkiä. ”*

’Saatavuus’

*”varsinki ku meillä on maa jossa on tosi pitkät välimatkat, ja*2 tota niin*2 paljon semmosia tilanteita, että puheterapeuttia ei oo saatavilla eikä tarjolla, nii sitte että nää lapset niinku sais kuntoutusta kuitenkin, koska sit meillä on semmosia alueita missä on paljon puheterapeutteja, ja jossa on, jossa on jopa työttömyyttä.”*

”Ja sitten toisaalta pystys vaikka tarjoon sitte tarvittaessa, jos ois meitä etäkuntouttajia enemmänkin, niin vois tarjota sit vaikka semmosille, esimerkiks ruottinkielistä terapiaa vois saada kaikki, jotka puhuu ruotsia äidinkielenään, koska terapeutti vois olla mistä vaan, niin sitten ei tarvis niinku niitäkään miettiä.”

*”(minkälainen kokemus se oli?) Positiivinen. Todella positiivinen ja tota noin niin, kun*2 kyseessä oli paikkakunta missä on todella vaikea saada puheterapiaa järjestetty kaikille lapsille, kaikille lapsille niin totta kai, totta kai se niinkun hänen mielestä, lähettävän puheterapeutin mielestä sitten oli*2 todella loistava*2 ratkaisu”*

'Vähäinen autoilun tarve'

*"No sehän mahdollistaa sen, että ei tarvi matkustaa ei mene työaikaa terapeutilla eikä asiakkaan vanhemmilla terapiapaikalle kulkemiseen, eliikka sitte niinku puolin ja toisin, että jos on vähä vaikka kipeänäkin nii voi ehkä pitää*2 etäterapian, ja sitte ei tavallaan perheellekkään oo haasteena se, että miten pääsee paikalle, ku pystyy sieltä kotoa käsin toimimaa."*

*"siis jopa jossain Helsingissä niin se voi olla ihan hyvä ihan tästä saatavuudest johtuen, että ei tarvii lähtä jonottaan kehä kolmoselle tunniksi, että pääsee terapiaan, vaan sen voi ottaa suoraan vaikka kotikoneelta tai päiväkodista, niin onhan se nyt, säästää kaikkien aikaa ja rahaa*2 semmosessakin tilanteessa."*

*"(Kuinka sä arvioisit noita etäpuheterapian kustannuksia suhteessa kasvokkaiseen puheterapiaan?) No mää oon sitä mieltä, että tää on yhteiskunnalle tosi edullista. Tää on paljo edullisempaa. Tosi monta eri tekijää ehkä mitä voiaan niinku ajatella. Tässä on se, että vanhempien ei tarvii ajaa autolla eestakasi mihinkää. (Joo.) Siihe, saahaa se aikahyöty. (Joo.) Eliikka että niitten ei tarvitte tuota niin*2 ottaa työajalta pois aikaa siihen, et ne lähtee kuljettaan lasta terapiaan. Jos ajatellaan niinku yhteiskunnallisesti ja niitten oman työnantajan kannalta, nii se on ihan, sehän niinku vuojessa jo aivan valtava rahallinen säästö. Se on niinku yks parhaimpia puolia tästä. Sit toinen on myös niinku myös kuntoutuksen kustannukset edullistuu"*

Sitaatit on järjestetty tutkittavien mukaan siten, että yhden tutkittavan aineistosta olevat sitaatit on kirjoitettu peräkkäisille riveille ilman väliä, ja tutkittavan vaihtuessa on lisätty väli. Jokaisesta teemasta on annettu esimerkkejä aineistosta kultakin tutkittavalta. Haastattelijan puhe on merkitty sulkeisiin. Teemat esitellään samassa järjestyksessä kuin tulososassa.

'Soveltuvuuden haasteet'

*"Puheterapeutin pitää myös osata valita ne asiakkaat, et ihan kaikille ku se ei passaa, niin*3 sitten että ei*3 mee niin päin, että sitten ei saada tuloksia sen takia koska se asiakaskaan ei ollu sopiva etäkuntoutukseen."*

*"Mä teen nyt töitä myös kehitysvammaisten kanssa, ja mä*2 olen miettinyt asian, elikä kenelle sitten olisi edes mahdollista. Ainakin jos on*2 tota noin on lievä kehitysvamma, mä sanoisin että kyllä käy ilman että muokatetaan kovin paljon. Jos on keskivaikea kehitysvamma, se riippuu sitten ihan*2 tota noin niin, muista*2 tota noin niin ongelmatiikasta."*

*"En tiää sitte, että jos ois ihan*2 niinkun diagnosoitu ADHD ja niinku tosi*2 ylivilkas, että oisko se sitten niinku mahoton toteuttaa, mut et en tiää miten hällä kävis sitte just se, et pystyskö hän rauhottuun kumminki paremmin tähän ruudun äärelle."*

*"Et ainoastaan jos on kovasti aistiherkkyksiä tai jotain autismipiirteitä tai tämmösiä, että vuorovaikutuksessa oleminen ylipäätään on hankalaa ja sit ehkä vielä ne tietokoneen valot ja muut, niin*3 voi olla semmonen, et ei kannata hirveen paljon ehkä odottaa sitten, että se välttämättä sopis, mut ei mulla oo ollu yhtään sellasta lasta, nii ei voi sanoa sitte, että sopiiko, mut vois ajatella kuitenkin, että."*

*"Tai jos on joku laajempi kuvakommunikaatioasia nii*3 se vois olla vähä haasteellisempi lähtä etänä toteuttaa, että siinäki pitäis olla aika hyvä pohja, että sitte pystyis toimimaa sen kanssa etänä. (Joo. Voisko sitä jotenki*2 toteuttaa?) No kyllähän se varmaa jossain määrin, jos ois osittain lähiterapiaa ja osittain sitte etänä, nii semmosessa varmasti toimis. (Joo.) Et jos on varsinki tietokonepohjanen joku kuvaohjelma, nii kyllähän se siinä sitte, pystyis sitä käyttää."*

*"Mutta että*2 sitte*2 ku mä kuntoutan vaikeimmin kehitysvammaisia lapsia, nii kyllä se varmaan sit semmonen niinku, jos puhutaan siitä semmosesta niinku terapeutin ja vanhempien välisestä niinku suhteesta ja siitä*2 suruprosessista mitä moni vanhempi käy lävitse siinä kun se kehitysvammanen lapsi on syntyny, nii kyllä siihen niinku sit semmonen*

ihan oikee olkapää on hirmu tärkeä, et ihan todella voiaan niinku nähä fyysisesti ja jotenki ajattelisin, että sitte ihan että näkee tavallaan ihan niitä toimintaympäristöjä, missä se lapsi toimii ja on, että näkee minkälainen koulu sillä, miten siellä tavallaan kuletaan ja, niin kyl se niinku, seki on tosi tärkeä, että semmosessa tilanteessa varmaan näitten meidän vaikeimmin vammasten kohalla nii on jotenki semmonen niinku yhistelmä varmaan ois ehkä hyvä”

'Tekniset haasteet'

”No siis tietenki tekniikka silloin kun, mitä on ollu niinkun muutamien kanssa juurikin niinkun nettiyhteyteen liittyen, ja se on ollu siis aina asiakkaan nettiyhteyteen liittyen, eli tuota jos asutaan jossaki syrjässä ja on langaton nettiyhteys sinne, ja se on vähän hatarasti toimiva, niin se totta kai tuo aika paljonkin haastetta, että jos se ei toimi, jos kuva tai ääni tai näin sitte häviää tai pätkii tai muuta, niin totta kai se haastaa aika paljonki sitä tilannetta ja vie niinku huomiota pois siitä harjoteltavasta asiasta.”

*”No siinä on tietenki sitte ihan, siis tämmöset tekniset, että jos siinä on jotaki pulmaa, että äänet ei toimi tai*2 tuota video tai kuva jostain syystä pätkii, niin semmoset asiat”*

*”No haasteitahan on varmaan monenlaisia, mutta tota, suurimmaks osaks varmaan siis tekniikan toimivuus, et semmonen mikä toivottavasti täs vuosien aikana sit vielä paranee entisestään, ku esimerkiks nettiyhteydet voi olla viel vähä semmosii jossain tuolla kauempana, et niitä joudutaan vähän säätään, tai*2 sitte justiin, et koneet ei oo vaikka perheellä tai päiväkodissa semmosia, et ne jaksais välttämättä videoo pyörittää ihan silleen katkeematta, nii semmoset asiathan tässä niinku koko ajan paranee kun meillä laitteistot ja netti kattaa paremmin, et se on niinku semmonen suurin mun mielestä se semmonen haaste*2 ehkä tossa*2 tota etäterapiassa.”*

*”No tekniikka tietysti on aina se suurin haaste, että esimerkiksi yhtenä päivänä kun piti olla terapiaa niin sitte oli ollu iso ukkosmyrsky siellä*2 heillä päin, ja sit se sekotti sen systeemin ihan kokonaan, ei*2 niinku, he tippu koko ajan verkosta ulos tavallaan, ja se koko ajan niinku katkes. Et sitä tapahtuu paljo”*

*”Joskus on ongelmaa, joskus ei. Se riippuu nettiyhteyden niinku nopeudesta. Et jos se on tosi hidas yhteys, morkkula, ja sit vaikka perhe asuu katvealueella, nii sillon voi olla, et se pätkii, ja ei välttämättä kuva tuu, ei välttämättä ääni*2 tuu kunnolla, ja sit jou'utaan miettimään uuestaan, et oisko joku muu ympäristö sellanen missä toimis*2 paremmin yhteyet. Et voisko sen toteuttaa sitte vaikka päiväkodissa tai oisko mahdollista käyä*

vaikka terveyskeskuksessa tai jossain muualla niinku ottamassa vastaan sitä etäterapiaa.”

”(Minkä tyyppisiä sovelluksia siinä voiaan käyttää?) Sehän on se ongelma. Suomesta ei löydy suomeksi mitään, eikä ruotsiksi.”

*”Jotain joka olisi enemmän kuin juuri videopalvelusovellus. Jotain, missä olisi enemmän interaktiivisuutta, ei vaan niinkun kaks*2 puhuvaa päätä. Missä on mahdollisuus myös tallentaa*2 dokumenttia esimerkiksi joku jaettuun alueeseen verkossa. Elikkä vähän enemmän ku sitä. Joku mahdollisuus rakentaa pelejä ja*2 sen sellaista.”*

’Ennakkoluulot’

*”että*2 vanhemmat voi ehkä epäillä vähä enemmä alkuun, mutta monet vanhemmatki on sillai todennu sitte ku on päässy alkamaan, että tähän toimii ihan hyvin, ja niinku varsinki jos on ollu vaikka aikasemmin lähiterapiaa, mutta ei sitte saakkaa enää nii*2 sitte voi ollakki että kyllähän tää oliki ihan*2 niinku yhtä toimiva juttu”*

*”(Joo. Kuinka tavallista tommonen epäileväisyys on?) No on se vieläki aika tavallista, ja ehkä niinku moni epäilee sitte sitä ihan sitä tekniikan toimivuutta, että ei se välttämättä se terapiasuhde oo mitä ne siinä sitte mieltii. Tai sitä mieltivät että miten se lapsi jaksaa siinä koneella olla ja*2 muuta, mutta se on enemmän semmosta tietämättömyyttä, että ei oikeen tiä, että mitä se sitte tarkoittaa se etäterapia.”*

*”Mut jotenki niihin perheitten skeptisyyteen, nii ne eivät*2 ole siinä vaiheessa ku me ollaan alotettu niin kertoneet olevansa skeptisiä vaan vasta siinä vaiheessa ku ollaan lopetettu ja kaikki on korjaantunu ja on ollu asiat on ollu hyvin.”*

”Tai sitten tuota, että no vähä sillai, että osa ei oo oikee osannu sanoa. Ne on vaa ehkä ollu sitä mieltä, että no toimiikohan tämä samalla tavalla ku lähipuheterapia, ja kun ei tiietä siitä asiasta, että minkälaista se on, nii sillon ne ennakkoluulot on vähä sellaset ehkä negatiiviset ihmisillä siinä. (Kenellä niinku tahoilla näitä ennakkoluuloja on ollu?) No vanhemmilla ehkä kaikista eniten.”

”kaikki kun ei oo valmiita vaikka kokeilemaan sitä, oli se sitte yhteis tai siis vaikka joku päiväkotitai joku asiakas tai lähettävä taho tai mihin on ollu yhteydessä niin ku kaikki ei oo valmiita edes kokeilemaan, vaikka muuten myytäis ei-oota, et niinku he jäävät sitte mieluummin ilman. Niin että niitä kun pääsis täällä vähän rikkomaan tai edes kokeilemaan sit sitä etävaihtoehtoo niin näkis että oisko siitä mihinkään.”

Sitaatit on järjestetty tutkittavien mukaan siten, että yhden tutkittavan aineistosta olevat sitaatit on kirjoitettu peräkkäisille riveille ilman väliä, ja tutkittavan vaihtuessa on lisätty väli. Jokaisesta teemasta on annettu esimerkkejä aineistosta kultakin tutkittavalta. Haastattelijan puhe on merkitty sulkeisiin. Teemat esitellään samassa järjestyksessä kuin tulososassa.

'Tieto ja osaaminen'

"Tai sitten tuota, että no vähä sillai, että osa ei oo oikee osannu sanoa. Ne on vaa ehkä ollu sitä mieltä, että no toimiikohan tämä samalla tavalla ku lähipuheterapia, ja kun ei tiietä siitä asiasta, että minkälaista se on, nii sillon ne ennakkoluulot on vähä sellaset ehkä negatiiviset ihmisillä siinä."

*"Mutta se on tosiaan se tekniikka tärkeä, että terapeutti tietää ja osaa ja osaa ohjata, koska sit se on tavallaan se avustaja, joka on lapsen apuna, se aikuinen siellä, niin sen ei tarvi osata taas puolestaan ollenkaan sitä tekniikkaa, että se täytyy niinku terapeutin varassa tavallaan olla se että*2 pystytään toteuttamaan"*

*"Tai sitä mieltivät että miten se lapsi jaksaa siinä koneella olla ja*2 muuta, mutta se on enemmän semmosta tietämättömyyttä, että ei oikeen tiää, että mitä se sitte tarkoittaa se etäterapia"*

*"Niin*2 se ja sitte, että ollaan ideoitu, tai niinku jaettu just niitä ideoita muutenki yhdessä, että sitä kyllä niinku kaipaa, ja sitä ei oo koskaan liikaa."*

*"Just niitä semmosii kikkakolmosia, kun ei tuu ajatelleeks, et lähettää vaikka valokuvan etukäteen, tai*2 et miten sen saa sen*2 vilkkaan lapsen pysyyn siinä ruudun ääressä, että niihin on kuitenkin osaan*2 jo vastauksia löydetty tuolla muualla, niin tiedon jakaminen."*

*"et ois jotain webinaareja tai etäkoulutusta tai*2 näin, että*2 siellä sais sitte vaikka, en mä tiää, mä tässä nyt ideoin, eihän tää nyt, tämmöstä varmaan oo olemassakaan, mutta vois olla semmonen, että sais sitte niinku testata, että*2 tota leikisti pitää terapiatuokion, ja [epäselvä sana] että osaisko käyttää kaikkia*2 niitä teknisiä juttuja ja vinkkejä ja ideoita, nii*3 siinähan se sais ikään ku käytännön koulutuksen. Teoria ensin ja sitte vähä käytäntöä."*

*"No voihan joku tekijä sit järjestää koulutus. Onhan*2 ulkomailta haettavia ihmisiä, jotka ovat tota noin niin päteviä alueella ja joka vois tuottaa uutta virtaa Suomen etäkuntoutukseen kans"*

"Mutta että just tämmösen tutkimuksen kautta mun mielestä ainaki meillä Suomessa nii aika hyvin asiat lähtee yleensä rullautumaan ja kehittymään"

*”pitää niinku olla semmonen käsitys tietotekniikasta, et se on niinku ehottomasti*2 yks niinku ominaisuus, mikä puheterapeutilla täytyy tässä olla. Mutta sehän on vaan kans niinku just jos jotenki, jotaki kehityskohetta, nii sit tavallaan, et siihenki voi vaan hankkii sitte ite osaamista.”*

’Kokeileminen’

*”Eli just tää ikä ei oo välttämättä mun mielestä tämmönen niinku, ettei ainakaan kannata sen takia rajata pois niinku jotain joka, jotain joka niinku on etäkuntoutuksen tarpeessa, et se selviää mun mielestä aina melkeen kokeilemalla*2 parhaiten.”*

”kaikki ei oo valmiita edes kokeilemaan, vaikka muuten myytäis ei-oota, et niinku he jäävät sitte mielummin ilman. Niin että niitä kun pääsis täällä vähän rikkomaan tai edes kokeilemaan sit sitä etävaihtoehtoo niin näkis että oisko siitä mihinkään.”

*”Ja tietenki varmaan tuo niinku*2 eri asiakasryhmätki, että kyllähän itelläkin on kuitenkin suht suppeesti tässä ollu nii tavallaan varmaan sitä pitäis niinku tehdä enemmän ja tavallaan, että se laajenis, että tulis erilaisia asiakasryhmiä, joitten kans pääsis niinku kokeilemaa sitä, että miten se toimii, nii ne varmaan sitte taas niinku avais ihan uusia*2 kuvioita”*

”Niinku jos lähtökohtasesti mä aattelin niinku, tai et varmaan vuos sitte joku sanos mulle että ’autistikuntoutusta etänä’, nii mä oisin heti aatellu, että no ei missään nimessä, että ei varmaan tuu onnistuu. Mutta ehkä nyt tällä hetkellä ajattelen silleen, että no miksipä ei, et voisha sitä kokeilla.”

”No se varmaan selviää oikeestaan ainoastaan kokeilemalla, et ei voi sanoa etukäteen, että se ei sovi tuolle tai tuolle lapselle.”

*”Elikä*2 sekin, että pitäis, en sulkis pois niitä asiakkaita, jolla olisi kehitysvamma, mut*2 tota noin niin ainakin jos on*2 lievempi, mä sanoisin että*2 kyllä sen voi hyvin kokeilla.”*

’Materiaalit’

*”Se pitää oppia, ehkä ku sitä ei oo vielä kauheesti sitä materiaalia varsinkaan tuolla niinku kaikkien saatavilla, nii se on varmaan aika niinku semmonen*2 mitä pitäis niinku itse perehtyä ja kehittää ja ehkä opiskella tuolta merten takaa.”*

*”No siis varmaan se materiaalipuoli nyt on niinkun yksi ainaki, et se vie aika paljo*2 niinkun aikaa, ja jos aatellaan niinku lähipuheterapiaa, nii onhan meillä hirveesti sitä materiaalia niinku käytettävissä siihen jo valmiina. Niin tavallaan, että se kyllä sitä laatuaki parantaa sitte aina*2 tosi paljo niinku etteenpäin, että*2 on niinku just siihen etäterapiaan*

*suunniteltua materiaalia, ja eri asioihin, että tuota niin*2 tavallaan kaikenlaisiin häiriöihin ja aateltaviin asioihin, nii se on semmonen varmasti loputon*2 kehittämiskohde ainaki.”*

*”No varmaan se materiaalit on semmonen, että*2 eihän niitä semmosia valmiita materiaalipohjia tavallaan oo, että sitte se on. Aika paljohan voi käyttää samoja ku lähiasiakkaillekki, mutta sitte niitä materiaaleja pitäs kehittää siihe, että monenlaisia.”*

*”ois kiva jos jotku alkais tekemään jotaki matskuu, jota vois suoraan käyttää niinku etäterapiassa. Ois niinku tavallaan mietitty*2 semmosia leikkejä ja pelejä jotka toimii hyvin etäterapiassa.”*

*”Sen*2 mukaan kun materiaalien määrä kasvaa, totta kai niinkun, niin pystyy itsekin paremmin sitten arvioimaan, että kuinka kauan toi*2 tehtävä tulee kestämään juuri tälle lapselle.”*